

**UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE
KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONU VE
İŞ BİRLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER:
ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa Murat DALAR

Eskişehir 2018

**UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONU
VE İŞ BİRLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ**

Mustafa Murat DALAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Anabilim Dalı

Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Süleyman SÖZEN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz 2018

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mustafa Murat DALAR'ın “Uyuşturucu ile Mücadelede Kurumlar Arası Koordinasyonu ve İş Birliğini Etkileyen Faktörler: Eskişehir İli Örneği” başlıklı tezi 25 Temmuz 2018 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **İşletme (Yönetim ve Organizasyon)** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Süleyman SÖZEN

Üye : Doç.Dr.Alper ÖZMEN

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Ozan AĞLARGÖZ

İmza

.....
.....
.....

Prof.Dr. Metin COŞKUN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE KURUMLAR ARASI KOORDİNASYONU VE İŞ BİRLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

Mustafa Murat DALAR

İşletme Anabilim Dalı
Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2018

Danışman: Prof. Dr. Süleyman SÖZEN

Uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı tüm insanlığı tehdit eden ciddi bir problemdir. Mücadele edebilmek için birçok çalışma yapılsa da çözümü zor ve karmaşık olan bu toplumsal sorunun üstesinden gelinememiştir. Kullanıcı ve bağımlı sayısı ile uyuşturucuya bağlı ölüm oranı halen yükselmektedir. Devletler, toplumlar ve bireyler üzerinde yıkıcı etkileri olan bu sorun, Türkiye için çözülmesi gereken öncelikli konuların başında gelmektedir. Bu bağlamda, uyuşturucu ile mücadele amacıyla çeşitli kurumlar oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir ili özelinde uyuşturucuyla mücadele edebilmek için oluşturulan yapıları ve bunların işleyişlerini inceleyerek mücadelede rolü olan aktörler arasındaki koordinasyon ve iş birliğini etkileyen faktörleri belirlemektir.

Bu çalışma nitel bir araştırmadır ve durum çalışması yaklaşımını benimsemiştir. Örneklemi Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu üyeleri ve uyuşturucuyla mücadele eden Sivil Toplum Kuruluşları oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış gözlem tekniği ile toplanmış, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Çalışmanın sonucunda uyuşturucuyla mücadele için oluşturulan yapının bir ağ organizasyonu olduğuna ulaşılmış, aktörler arasındaki koordinasyon ve iş birliğini etkileyen faktörler ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Uyuşturucuyla mücadele, Kurumlar arası koordinasyon, İş birliği, Ağ organizasyonu

ABSTRACT

FACTORS AFFECTING INTER-ORGANIZATIONAL COORDINATION AND COLLABORATION IN FIGHTING AGAINST DRUG: CASE OF ESKİŞEHİR PROVINCE

Mustafa Murat DALAR

Department of Business Administration
Programme in Management and Organization Science Department

Anadolu University, Graduate School of Social Science, July 2018

Supervisor: Prof. Dr. Süleyman SÖZEN

Drug use and addiction is a serious problem that has been threatening all mankind. Although many efforts have been made to combat it, this social problem which is complex difficult to solve has not been overcome yet. The number of users, drug addicted and drug-related death rate is still rising. This problem which has devastating effects on the States, societies and individuals emerges one as one of the urgent issues to be solved for Turkey as well. Within this context various institutions have been established for fighting against drugs.

The aim of this study is to reveal the factors affecting the coordination and collaboration between the actors involved in the struggle and the structures that were constituted in order to fight against drugs in the province of Eskişehir.

This study is a qualitative research. The approach of case study has been adopted in this study. The samples are composed of members of the Fight Against Addiction Provincial Coordination Commission and non-governmental organisations having a role in fighting against drugs. The data were collected by semi-structured interview and non-structured observation technique and analyzed and interpreted using the content analysis technique. As a result of the study, the structure created for the fight against drugs was considered as a network organization and the factors affecting coordination and collaboration among actors have been identified.

Key Words: Fight against drug, Inter-organizational Coordination, Collaboration, Network organization

ÖNSÖZ

Uyuşturucu, adı duyulduğunda bile insanları ürperten bir iptila olarak insanlık tarihi boyunca var olmuştur. Kaç ocağı söndüğünü, kaç yuvaya ateş düştüğünü, geleceğimizin kaç mimarını yok ettiğini açıklarken rakamların bile hicap duyduğu bir konudur. Ülkelerin bekalarını karartan bu iptilanın önü hala yeterince alınabilmiş değildir. Sorun ise giderek büyümeye devam etmektedir.

2014 yılında uyuşturucu madde tesiri altında suça sürüklenen bir çocuğun hayatına dokunmamla başlayan süreç, bu çalışma ile mücadeleye katkı sağlama çabasına dönüşmüştür. Çeyrek asrı tamamlamış olan ömrümde bağımlılık yapan hiçbir maddeye temas etmemiş biri olmama rağmen, uyuşturucu ile mücadelede kendimi küçük bir aktör olarak bulacağımı ben de beklemiyordum.

Şüphe duymadan ifade edebilirim ki lisans eğitimi döneminden bugüne bilgisinden feyz alma amacıyla çevresinde dolandığım Prof. Dr. Sayın Süleyman SÖZEN Hocamın her zaman toplumsal sorunların çözümünde bir katkı olunması yönündeki duyarlılığı bu çalışmanın başlamasına vesile oldu.

Yüksek öğretim hayatım boyunca her fırsatta ufka giden yolu gösteren danışman Hocam Öğr. Gör. Sayın Bilge SANDIKÇIOĞLU'na, anlayışlarını ve desteklerini hissettiğim Prof. Dr. Sayın Aydın Ziya ÖZGÜR'e ve Prof. Dr. Sayın Mustafa ÖZODAŞIK'a, bağımlılıkla gerçek anlamda mücadele için uğraş veren ve bu çalışmanın sınırlılıklarının bir bölümünde çözüm sağlayan Vali Yardımcısı Sayın Aslan AVŞARBEY'e, her fırsatta zorluklar karşısında yılmamayı öğütleyen ablam Dr. Öğr. Üy. Tuba DALAR'a, Herhangi bir bağımlılık yapıcı maddeye temas etmeden büyümeme vesile olan aileme, katkıda bulunan kamu ve STK yetkililerine ve Prof. Dr. Sayın Süleyman SÖZEN Hocama teşekkürden daha fazlasını sunarım.

Aydınlık ve temiz bir geleceğe bir katkı sağlaması temennilerimle.

Eskişehir, 2018

Mustafa Murat DALAR

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Mustafa Murat DALAR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
GÖRSELLER DİZİNİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç.....	5
1.2. Önem.....	5
1.3. Sınırlılıklar.....	6
2. ALANYAZIN	7
2.1. Uyuşturucu ile Mücadelede Türkiye	7
2.1.1. Bağımlılıkla mücadele kurullarının yapısı	12
2.2. Uyuşturucunun Uluslararası Boyutları	18
2.3. Uyuşturucunun Ulusal Boyutları	24
2.4. Ulusal Alanyazın	28
2.5. Uluslararası Alanyazın	33

2.6. Ağ Organizasyonu	39
2.6.1. Ağ yapısının doğuşu	39
2.6.2. Ağ yapılarının yaygınlaşması	40
2.6.3. Ağ organizasyonlarının biçimleri	41
2.6.3.1. <i>Müşterek yönetimli ağ organizasyonu</i>	41
2.6.3.2. <i>Öncü ağ organizasyonu</i>	42
2.6.3.3. <i>Ağ idari organizasyonu</i>	43
2.6.4. Ağ organizasyonunun verimliliğini etkileyen faktörler	44
2.6.4.1. <i>Güven düzeyi</i>	44
2.6.4.2. <i>Üye sayısı</i>	45
2.6.4.3. <i>Amaç birliği</i>	45
2.6.4.4. <i>Yetkinlik düzeyi</i>	46
3. YÖNTEM	48
3.1. Araştırma Modeli	48
3.2. Evren ve Örneklem	48
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	52
3.4. Veri Analizi	53
4. BULGULAR VE YORUM	57
4.1. Organizasyon Yapısı	57
4.1.1. Hiyerarşik yapı	59
4.1.2. Üye sayısı	59
4.1.3. Toplantılar	62
4.2. Ortak Amaç ve Vizyon	62
4.3. Görev, Yetki ve Sorumlulukların Tanımlanması	63

4.3.1. Rol belirsizliği	65
4.4. Karar Alma ve Uygulama Mekanizması	67
4.5. Maddi ve Beşerî Kaynaklar	69
4.5.1. Maddi kaynaklar	69
4.5.2. Beşerî kaynaklar	70
4.5.2.1. <i>Uzmanlık düzeyi</i>	71
4.6. Liderlik	72
4.7. Güven ve Çatışma	74
4.8. İletişim	76
4.8.1. İletişim engeli	80
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	75
KAYNAKÇA	90
EKLER	

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1. Bağımlılık yönetim sürecine katılan aktörler	35
Tablo 2.2. Avrupa'nın bağımlılık mücadele modelleri	38
Tablo 2.3. Ağların verimliliğini etkileyen bu faktörler	47
Tablo 3.1. Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu	50
Tablo 3.2. İl Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu	51
Tablo 3.3. Eskişehir ilinde uyuşturucuyla mücadele eden STK'lar	52
Tablo 3.4. Görüşme tarihleri ve süreleri	55
Tablo 4.1. BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grupları (TÇG) aktör değişiklikleri	60

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Bağımlılıkla mücadele kurullarının yapısı	19
Şekil 2.2. Dünyada uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı	19
Şekil 2.3. Dünyada Hepatit C ve AIDS virüslerini taşıyan insan sayısı	20
Şekil 2.4. Erken Uyarı Sistemi'ne bildirilen yeni madde sayısının yıllara göre dağılımı	23
Şekil 2.5. Uyuşturucuya bağlı yaşanan olay sayısı	25
Şekil 2.6. Uyuşturucuya bağlı ölüm sayısı	26
Şekil 2.7. Uyuşturucuyla mücadelede toplam kamu harcamaları	27
Şekil 2.8. Alanda yazılmış kitaplar	28
Şekil 2.9. Alanda yazılmış makaleler	29
Şekil 2.10. Alanda yazılmış tezler	29
Şekil 2.11. Güç/ilgi matrisi	34
Şekil 2.12. Uyuşturucuyla mücadelede sosyal ağ analizi	37
Şekil 2.13. Müşterek yönetimli ağ organizasyonu	42
Şekil 2.14. Öncü ağ organizasyonu	43
Şekil 2.15. Ağ idari organizasyonu	44
Şekil 3.1. Araştırmanın evrenini oluşturan yapılar	49
Şekil 3.2. Görüşmenin türleri	53
Şekil 3.3. Veri analizinin aşamaları	54

Şekil 4.1. Mevcut organizasyon yapısı	58
Şekil 4.2. Ağın yapı haritası	79
Şekil 4.3. Kurul toplantı salonu tasarımı	83

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1. Dünya uyuşturucu trafiğinin rotaları	21
---	----

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABTÇG	: Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
AMATEM	: Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi
ARPA	: ABD Savunma Bakanlığı İleri Araştırma Projeleri Kurumu
BMİKK	: Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu
BMİTÇG	: Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu
BMYYK	: Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu
BMTÇG	: Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları
DBMTÇG	: Davranışsal Bağımlılıklar ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
EMCDDA	: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (Avrupa Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)
EWS	: Early Warning System (Erken Uyarı Sistemi)
KİHBİ	: Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı
MAKBAM	: Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Merkezi
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu

TADOC	: Turkish International Academy Against Drugs and Organized Crime (Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi)
TBMTÇG	: Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TUBİM	: Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UMİ	: Uyuşturucu Maddeler İhisarı
UMTÇG	: Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
UNODC	: United Nations Office on Drugs and Crime (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

1. GİRİŞ

Uyuşturucu, çeşitli yöntemlerle üretilen veya elde edilen, kullanımında duylara uyuşukluk veren her türlü maddedir. Çeşitli ilaçlara, uyuşturucu ve uyarıcı maddelere olan bağımlılık, bugün dünyanın birçok ülkesinde üzerinde durulması ve çözülmesi gereken sorunların başında gelmektedir. Teknolojik değişimler, sanayileşme, nüfus artışı, işsizlik ve ekonomik krizler, uyuşturucu maddelere olan bağımlılığı giderek çoğaltmaktadır.

Bu tür maddelerin kullanımı çok eski çağlardan beri süregelen bir uygulamadır. Başlangıçtan günümüze kadar insanlık tarihi gözden geçirildiğinde, insanların umutsuzluk, pişmanlık, zaaf, elem, acı ya da neşe, haz ve taşkınlıkla yüklü ruhsal durumlarında bu tür maddeleri kullandıkları görülmüştür. Kaynaklar incelendiğinde, insanların önce tedavi amacıyla kullanmaya başladıkları ve dört elle sarıldıkları afyonun, esrarın ve bunlardan yapılan ilaçların, zamanla kullanım amacının dışına nasıl kaydığı ve tüketiminin rekor seviyelere nasıl ulaştığı görülmektedir (Köknel, 1976).

İlk insanlar bazı bitkilerin insan bedeni ve ruhu üzerinde etkisi olduğunu keşfetmişlerdir. Yazının icadından önceki dönemleri araştıran prehistorya kaynaklarına göre bu tür maddelerin insan ve toplum hayatına ilk girişinin, o dönemin dua, ayin, seremoni gibi uygulamalarıyla başladığı düşünülmektedir. Bu tür maddelerin neden olduğu ruhsal değişimler, tören niteliğindeki bu uygulamaların vazgeçilmez bir parçası olmuştur (Köknel, 1976, s. 10). İlerleyen süreçlerde ise bu maddelerin insan fizyolojisi ve sağlığı üzerinde etkisi olduğu anlaşıncaya kadar tedavi amaçlı da kullanılmaya başlanmıştır.

Yazılı kaynaklara bakıldığında, bu tür maddelerden alkole, afyona ve esrara ilk olarak rastlanmaktadır. M.Ö. 4000 yıllarında Mısır'da alkol içeren mayalı içeceklerin, Aşağı Mezopotamya'da ise haşhaş ve kenevirin üretildiğine dair kayıtlar ve motifler bulunmuştur (Köknel, 1976, s. 16). Avrupa'da ise ilk İsviçre dolaylarında M.Ö. 4000-3000 yılları arasında haşhaş ekimi yapılmaktaydı. Fakat Avrupa'ya yayılması 16. yüzyıldan sonra olmuştur. Mezopotamya uygarlıklarından sonra, Yunanistan ve Roma'ya giden haşhaşın üretim yerinin Batı Anadolu olduğu bilinmektedir. Haşhaş ve haşhaştan elde edilen uyuşturucu maddelerin ilk olarak en yaygın kullanıldığı bölgeler Yakın Doğu ve Akdeniz Kıyıları olmuştur. M.S. 8. yüzyılda haşhaş, Arap tüccarlar tarafından kervanlarla İran'a, Hindistan'a ve daha sonra Çin'e götürülmüştür. Böylece ilk önemli uyuşturucu trafiği başlamıştır. 16. yüzyılda ise Anadolu'dan ve Uzak Doğu'dan

Avrupa'ya haşaş ve uyuşturucu trafiği başlamıştır (Köknel, 1976, s. 16). Amerika kıtasında ise Aztekler'in koka ağacından elde ettikleri uyuşturucu ürünlerini 14. yüzyılda kullandıkları bilinmektedir.

Afyon, esrar ve çeşitli bitkilerden elde edilen uyuşturucu türevleri, bedensel ve ruhsal değişimlere sebebiyet vermesi nedeniyle hem tıp alanında hem de tıp alanı dışında insanlık tarihi boyunca kullanılmıştır. Örneğin yabancılar tarafından Avicenne olarak bilinen İbn-i Sina ve hekimler tarafından birçok ilaçta afyon ve türevlerine yer verilmiştir (Köknel, 1976, s. 53). Tıbbi amacının dışında ise halkın yanı sıra sanatçılar, yöneticiler ve devlet büyükleri tarafından da kullanılmıştır. Hatta bu uyuşturucu maddeler devletler ve milletler üzerindeki olumsuz etkilerini giderek hissettirmiştir. Öyle ki, uyuşturucu madde kullanımından ölen ya da tahttan indirilen hükümdarlar, makam ve mevki kaybeden devlet adamları ve toplumun önde gelen isimleri tarih boyunca görölmüştür. Devletlerin ve toplumların gidişatları üzerinde gerçekleştirmiş olduğu suikastlar ile etki gösteren haşişin (kuru ot) topluluğu adını bu uyuşturucu maddelerden almaktadır. Bazı tarihçilere göre bu topluluk uyuşturucu madde türevlerini kullanmasa da (Atıcı Arayancan, 2017) batılı tarihçilere göre Hasan Sabbah, fedailerini yetiştirirken afyon ve türevlerinden faydalanmıştır. Tarihin en korkunç ve profesyonel bu suikastçılarının yetiştirilmesinde de uyuşturucu maddelerin etkisi olduğu düşünölmektedir (Lewis, 2016, s. 51).

Türkiye'de Osmanlı Dönemi'yle afyon ve esrar ticareti yaygınlaşmıştır. Hatta Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı eserinde Süleymaniye'de bunların satışını yapan dükkanlar olduğu yazılmıştır. Dördüncü Murad devletin otoritesini sarsacak isyanların ve söylemlerin alkol, afyon ve esrar içilen yerlerden çıktığını görmüştür (Çabuk, 2005). Bu nedenle uyuşturucu maddelerin ve tütün mamullerinin tüketimine yasak getirmiştir. İçilen yerleri kapatmış, denetimlerini ise bizzat kendi yapmıştır. Kullananları idam ettirmiştir (Köknel, 1976, s. 65). Dördüncü Murad'ın izlemiş olduğu politika, bu topraklarda uyuşturucu maddelere karşı yürütölen ilk ciddi politika niteliğini taşımaktadır.

17. yüzyıla gelindiğinde artık afyon gibi uyuşturucu maddelerin bağımlılık yaptığını ve zararlı etkilerinin olduğu tüm dünyaca fark edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle bilim insanları yeni bir buluşun hayalini kurmaya başlamışlardır. Hayali kurulan bu buluşun afyonun olumlu etkilerini taşıyan fakat yıkıcı etkilerinden uzak, bağımlılık yapmayan bir madde olması gerekmektedir. Bu hayale ilk yaklaşan isim Alman eczacı Setürner

olmuştur. Setürner, morfin denen afyon türevini bulmuştur. Fakat afyonun deri altına ya da damar yoluna enjekte edilen türevi olan morfinin bağımlı sayısının giderek arttığı gözlemlenmiştir (Erdoğan, 2004, s. 22).

19. yüzyılda afyon bağımlılığını azaltacağı düşünülen morfinin bağımlı sayısı da afyonun seviyesine ulaşmış ve küçümsenmeyecek düzeye erişmiştir. Bunun üzerine morfinin yerini tutacak fakat bağımlılık yapmayacak bir madde geliştirilmeye çalışılmıştır. Alder Wright isimli kimyager, bu düşüncelerle 1874 yılında “tetraetil morfin”i bulmuştur. Fakat bu madde de bağımlılık yapma özelliğinden kurtulamamıştır (Booth, 1997, s. 64).

Yine Alder Wright tarafından sentezlenen “diasetil morfin” 1897 yılında Bayer firmasında çalışan Heinrich Dresser tarafından daha etkili ve daha verimli bir şekilde tekrar sentezlenmiştir. Sentezlenen bu madde, morfine olan bağımlılığı kullanıldığı anda kesmiş ve kullanıcısına kahraman gibi hissettirmiştir. Bu nedenle Bayer firması bu ilaca “heroin” adını koymuştur (Erdoğan, 2004, s. 25). Eroine ilk itiraz 1899 yılında çıkmıştır. Sonraki 14 yıl boyunca başta Amerika olmak üzere çeşitli devletlerden baskılar gelmiş ve Bayer 1913 yılında heroinin üretimine son vermiştir.

Afyon, morfin ve eroin bağımlılığı ile boğuşan Amerika, keyif verici bu maddelere karşı 1906 yılında “Saf Gıda ve İlaç Yasası”nı yürürlüğe sokmuştur. Bu ilk yasal düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerika bunu takiben Harrison Yasası ile morfin ve afyonun kullanımını kısıtlamıştır. Eroinin yasa dışında kalması ise kullanım hızını daha da arttırmıştır.

Uyuşturucu ile mücadelede ilk uluslararası konferans 1909 yılında Şanghay’da yapılmıştır. Çünkü Japonya’nın Çin üzerinde savaş stratejisi olarak kullandığı yöntemlerden biri olan eroin, Çin’i kasıp kavurmuştur. Osmanlı İmparatorluğu bu konferansa katılmamıştır. 1912, 1913 ve 1914 yıllarında Lahey’de konferanslar düzenlenmiş (Erdoğan, 2004, s. 31), uyuşturucu üretimi ve satımına yönelik antlaşmalar hazırlanmıştır. Fakat ülkelerin uyuşturucu maddelerin üretiminden ve satımından elde ettikleri kâr önemli düzeylere ulaştığı için devletler bundan vazgeçmek istememişlerdir. Böylece antlaşmalar kağıt üstünde ya da sözde kalmıştır.

Birinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle uyuşturucunun zaten az olan denetimi askıya alınmıştır. Eroin, Almanya ve Japonya tarafından düşman saflarına sokularak, düşman askeri savaşamayacak bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, savaşta askerlere

verilen morfin gibi ilaçlar bağımlılık yapmış, savaştan dönen askerler artık bu maddelere bağımlı hale gelmişlerdir (Booth, 1997, s. 140).

Türkiye'ye gelindiğindeyse, Anadolu topraklarının eroinle tanışması işgal günleriyle başlamıştır. Sadece İstanbul'a savaşa gelen 100.000 kadar göçmen, cephelerden dönen askerler, işgal kuvvetlerinin (İtalyan, İngiliz, Fransız) askerleri ve Rus Kızıl Ordu'sundan kaçan aristokratlar şehri eroinle tanıştırmaya yetmiştir. Mütareke dönemlerinde ayrıcalıklı olan Ermeni, Yahudi ve İngiliz tüccarlar, Türkiye'yi uluslararası uyuşturucu ağına dahil etmişlerdir. Bu tüccarlar kaçakçılıkla da yeterince zengin hale gelmişler (Babaoğlu, 1997, s. 53) zenginleştikçe güçlenmişlerdir. Türkiye'de yetişen kaliteli haşhaştan elde edilen afyon Avrupa'ya gitmiş, oradaki laboratuvarlarda eroine dönüşüp gemilerle tekrar Türkiye'ye gelmiştir. Günümüze gelindiğinde ise uyuşturucu maddeler o kadar hızlı gelişim göstermiştir ki sayısı 600'ü aşan çeşidiyle sokakları ve bedenleri kendine mesken edinmiştir.

Özetlemek gerekirse, uyuşturucu maddeler tıp alanında kullanılsa da sınırları dışında kullanımı küresel boyutlarda devasa sayılara ulaşmıştır. Selçuklu Veziri Nizâmülmülk'ün öldürülmesinden Menemen Olayı'na, devlet yöneticilerinin ölümünden günümüz canlı bomba eylemlerine, devletlerin ekonomik durumlarının bozulmasından terör örgütlerinin güçlenmesine, en önemlisi de her yıl binlerce insanın ölmesine sebep olmuştur.

Kullanıcı, bağımlı ve aşırı dozdan ölüm sayılarının her geçen yıl giderek artması tüm mücadele girişimlerinin etkililiği konusunda akıllarda soru işareti bırakmaktadır. Kamu politikalarının yapılması, mücadeleye büyük bütçelerin ayrılması, konu üzerine çok sayıda akademik eser verilmesi bile dünyayı kasıp kavuran bu iptilânın önünün alınmasını sağlayamamıştır. Bağımlılık kavramının, tüm çözüm yollarını alt etmiş muzaffer bir komutan edasıyla dünyanın karşısında duruyor olması, uyuşturucu sorununu belki de küresel ölçekte en çetin problem yapmaktadır.

Bu çalışmada, uyuşturucuyla mücadele sürecinde oluşturulan yapılar ve işleyişler Eskişehir ili özelinde incelenecektir. Öncelikle araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları ortaya konulacaktır. Akabinde Türkiye'nin uyuşturucuyla mücadele konusunda yapmış olduğu çalışmalar kronolojik olarak anlatılacak, uyuşturucunun ulusal ve uluslararası boyutları ele alınacak, ilgili alanyazın incelenecektir. Sonrasında, büyük çaplı sosyal problemlerin çözümünde benimsenen ağ yönetişimi (network governance) kavramı ele

alınacak, araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler ve araştırma sürecinde elde edilen bulgular sunulacaktır. Son bölümde de uyuşturucuyla mücadele sürecinde kurumlar arası koordinasyonu ve iş birliğini etkileyen temel faktörler vurgulanacak, mevcut sorunlar konusunda çözüm önerileri sunulacaktır.

1.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de uyuşturucuyla mücadele için il düzeyinde oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu’nun ve bunun altında yer alan Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu Teknik Çalışma Grupları’nın işleyişini Eskişehir örneğinde incelemek, mücadelede rolü olan kurumlar arasındaki koordinasyon ve iş birliğine etki eden faktörleri belirlemek, uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm önerilerinde bulunmaktır.

1.2. Önem

Uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı, tüm dünya için ciddi bir sorundur. Bu sorun, farklı boyutları olan, çözümü zor, karmaşık bir toplumsal problemdir. Uyuşturucu maddelerin çok hızlı bir şekilde çeşitlenmesi, saflık oranlarını giderek artmasına karşılık fiyatlarının düşmesi, tedarik ağının genişlemesi ve erişiminin kolaylaşması, mücadeleyi daha da güçleştirmektedir. Gün geçtikçe artan kullanıcı ve bağımlı sayısı da bu sorunun giderek büyüdüğünü göstermektedir. Farklı alanlarda uyuşturucuyla mücadeleyi konu edinen birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların büyük çoğunluğu tıp ve psikoloji alanında olsa da uluslararası literatürde mücadele sürecinin yönetimine ilişkin eserlerle de karşılaşmak mümkündür.

Türkçe yazında ise, yönetim ve organizasyon alanında, uyuşturucuyla mücadeleyi konu edinen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Çalışmanın alana bu yönüyle katkı yapacağı düşünülmektedir.

Uyuşturucuyla mücadele günümüzde tek bir kurumun üstesinden gelebileceği bir olgu olmaktan çıkmış, birçok kurumun (kamu, özel sektör, sivil toplum) ağ oluşturarak koordinasyon ve iş birliği içerisinde ortak çalışmasını zorunlu kılmıştır. Çalışmada bu konuya da vurgu yapılmaktadır. Ayrıca kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğine etki eden temel faktörleri belirlemesiyle de diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Son olarak, uyuşturucuyla m¼cadele amacıyla, ulusal strateji kapsamında oluşturulan Bağımlılıkla M¼cadele İl Koordinasyon Kurulları'nın yapısını ve işleyişini incelemesiyle de yönetim ve organizasyon alanında önc¼ çalışmalarından birisidir.

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Eskişehir ili özelinde gerçekleştirildiği için ulusal düzeydeki mevcut yapılarla ilgili genelleme yapma yön¼nden sınırlıdır. Bağımlılıkla M¼cadele İl Koordinasyon Kurulu'nun ve Bağımlılıkla M¼cadele İl Koordinasyon Kurulu Teknik Çalışma Grupları'nın m¼cadeledeki etkililik düzeyini ölçmemektedir. Ayrıca, Eskişehir'deki uyuşturucu vakalarına ilişkin güncel verilerin çalışmada kullanılmasına “HİZMETE ÖZEL” olduğu için izin verilmemiştir. Bu yönleriyle çalışma sınırlıdır.

2. ALANYAZIN

Bu bölümde Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923 tarihinden itibaren uyuşturucu ile mücadelede geçirdiği süreç kronolojik bir şekilde anlatılacak, uyuşturucunun ulusal ve uluslararası boyutları, konuya ilişkin ulusal ve uluslararası alanyazın sunulacak, son olarak da ağ organizasyonları ve yönetişimi kavramından bahsedilecektir.

2.1. Türkiye’de Uyuşturucu ile Mücadele

Genç Cumhuriyet’in kurulduğu ilk yıllarda afyon üretimi ülkenin ekonomi pastasında önemli bir yere sahipti. Ekonomik olarak darboğazda olan Türkiye Cumhuriyeti, Dünya afyon ticaretinin %32’ sini karşılıyordu. Bu durum o yıllar için ihracatımızın üçte ikisi demekti. 62 ilde yetiştirilen haşhaş, toplam 500.000 kişiye ekmek kapısı olmakta ve 10 milyon liranın üzerinde ciro etmekteydi. Durum bu olunca Türkiye, 19 Şubat 1925’te imzalanan Cenevre Afyon Sözleşmesi’ne katılmadı (Erhan, 1996). Türkiye’nin Cenevre Afyon Sözleşmesi’ne katılmaması, Türkiye’yi yabancı yatırımcıların uyuşturucu madde üretimi konusunda rahat davranabileceği bir yer haline getirdi.

Türkiye’de ilk yasal düzenleme 1925 yılında “Kokain ve Sair Narkotiklerin Üretimini Yasaklanması Hakkında Kararname” ile oldu. Daha sonra 1926 yılında Türk Ceza Kanunu’na 403 ile 439. maddeler eklendi. Bu maddeler narkotiklerin üretimi ve ticareti hakkında hükümler içermekteydi. İstanbul’da eroin bağımlılarının ve tedavi görmek için hastanelere başvuranların sayısı artınca 1926 yılında Bakırköy Akıl Hastanesi’nde bir “Toksikomani” servisi açıldı (Uzman, 1941). 15 Aralık 1928 yılında ayrıntılı bir yasal düzenleme olan “Uyuşturucu Maddeler Hakkında Kanun” kabul edildi. Bu kanun üretime kısıtlama getirmeyip, sadece denetime tabi tutmaktaydı. Yine aynı kanunun 8. maddesi 12 Temmuz 1930 tarihinde değiştirildi. Böylece günlük üretim ve ihracat miktarlarının en yakın sağlık ofisine bildirilmesi zorunluluğu getirildi. Bildirimde bulunmayanlara ise uygulanacak para cezası arttırıldı. Türkiye’nin yapmış olduğu afyon ve eroin ihracatı önemli boyutlara ulaştığı için Türkiye’den ihraç edilen malların, Cenevre Konferansı’nda yer alan ülkeler tarafından boykot edilmesi ve bunlara ambargo uygulanması gündeme geldi. ABD tarafından 28 Ocak 1931 tarihinde nota verilmesi sonucunda 15 Şubat 1931 tarihinde 10.642 sayılı kararnameyle İstanbul’daki fabrikalar geçici olarak kapatıldı (Erdinç, 2004, s. 103). 20 Mayıs 1931 tarihli 11.082 sayılı ikinci

bir kararnameyle bu fabrikaların işleyişine düzenleme getirildi. 13 Temmuz 1931 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesi'nde afyon ve türevleri hakkında ayrıntılı düzenlemeler vardı. Buna paralel olarak Türkiye, Afyon Üreticileri Birliği'ni kurdu. Sonrasında ise Türkiye'nin önde gelen yabancı kökenli uyuşturucu üreticilerinden bazıları sınır dışı edildi¹.

1932 yılına gelindiğinde uyuşturucu bağımlılarının sayısı katlanarak artmıştı. Uyuşturucuya bağılı ölümler ve suçlar sık rastlanır hale gelmiş, hatta ordu içinde bile bağımlılar görülmeye başlamıştı. Bunun üzerine 15 Kasım 1932 tarihinde emniyet teşkilatı bünyesinde kaçakçılık ve narkotik ticaretiyle ilgilenen "İkinci Büro" kuruldu (Erdoğan, 2004, s. 117).

22 Aralık 1932 tarihinde ABD Büyükelçisi Sherrill, Gazi Mustafa Kemal ile görüşerek uyuşturucu kaçakçılığı hakkında önemli bilgiler vermiştir. Bunun üzerine sinirlenen Gazi, 23 Aralık 1932 akşamı kabineyi başkanlık ederek topladı. Afyon kaçakçılığının takibi, sıhhi ve zirai meseleler üzerine yapılan görüşme sonucunda 7 maddelik bir program hazırlandı. 14 Ocak 1933 yılında bu 7 madde oy çokluğuyla kabul edildi. Buna göre; tıbbi gereksinimi karşılayacak kadar üretim yapacak bir fabrikanın açılması ve tekel altına alınması, kapatılan özel fabrikaların tekrar açılmaması, esrar ve kenevirin Türkiye içinde kontrolsüz üretiminin yasaklanması, haşhaş ekiminin ve afyon üretiminin önceden izne tabi olması gibi hususlar bulunmaktaydı². Bu yasa ile birlikte haşhaş tarımı yapılan il sayısı 62'den 17'ye düşürüldü. Afyon üretimi %60 oranında azaldı. 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun yeniden düzenlendi. 2253 sayılı yasayla Uyuşturucu Maddeler İnhisarı (UMİ) kuruldu (Erdoğan, 2004, s. 135). Böylece afyon ve uyuşturucu maddeler devlet tekeline alınmış oldu. Uyuşturucu Maddeler İnhisarı hakkındaki yolsuzluk söylentileri nedeniyle 1938 yılında 3491 sayılı kanunla Toprak Mahsulleri Ofisi kuruldu ve Uyuşturucu Maddeler İnhisarı kapatıldı.

Çiftçi seçmenin çoğunluğundan oy alan Demokrat Parti, baskılara dayanamayıp 18 Nisan 1951 tarihli, 5759 sayılı Kanunla afyon üzerindeki iç ticaret yasağını kaldırdı.

¹Bunun nedeni ise Hasan Saka (TBMM Başkan Vekili), Şükrü Kaya (İçişleri Bakanı) Mahmut Soydan (Siirt Milletvekili) gibi hükümetin önemli isimlerinin uyuşturucu sektöründe rakipleri azaltmak ve kamuoyunda uyuşturucuyla mücadele ettikleri algısını yaratmaktır (Erdoğan, 2004).

²Uyuşturucu maddelere ilişkin önerilerin yasalaşması, yasaların ise Resmî Gazete'de yayınlanmasında gecikmeler olduğu çeşitli raporlarda vurgulanmıştır. Bunun nedeni hükümet içinde bulunan uyuşturucu lobisinin süreçleri engelleme ya da geciktirme girişimleridir.

Fakat TCK'nın bazı maddelerinde değişiklik yapan 6123 sayılı Kanun kabul edilerek, TCK'nın 403 ve 407. maddeleri değiştirilmiş ve uyuşturucu suçlarının bir kısmına idam cezası getirilmiřti³. 1955 yılında polisler alıcı kılığına girerek ABD ortaklı operasyonlar yürüttü ve 350 kilonun üzerinde afyon ele geçirdiler (Erdoğan, 2004, s. 162).

1965 yılında seçimlere gidilirken köylülerin baskısı nedeniyle haşhaş ekilen alanlar genişletilerek 42 ile çıkarıldı. Fakat 1966 yılında Uyuşturucu Maddeler Antlaşması'nın onaylanmasıyla 21 ile, 1967 yılında ise 11 ile düşürüldü. 1969 yılında 3 milyon dolar ABD yardımıyla Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde uyuşturucu konusunda eğitim görmüş polislerden oluşan bir birim kuruldu (Parlar, 1998). 1970 yılında haşhaş ekilen alanlar 7 ile düşürüldü (Erdoğan, 2004, s. 177). Toprak Mahsulleri Ofisi'nin tek alıcısı olduğu afyon sakızının fiyatı ve alım miktarı da düşürüldü. 12 Mart Muhtırası sonrası gelen Nihat Erim Hükümeti, ABD'nin baskılarına dayanamayıp 30 Haziran 1971 tarihinde kararname yayınlayarak haşhaş ekimini tamamen yasaklama ve bu illere kilo başına 525 lira tazminat ödeme kararı aldı (Erdoğan, 2004, s. 179).

1972 senesinde Amerikalı bir grup gazeteci tarafından hazırlanan "The Heroin Trail" adlı raporda Türkiye'deki uyuşturucu patronlarına ve sisteme ilişkin kapsamlı bilgiler yer almaktaydı. 1973 yılında polisin ve MİT'in de sistemli bir şekilde elde ettiği bilgilerle "Mart-1" operasyonu gerçekleştirildi. Bu operasyonla uyuşturucu patronları ve üst düzey bürokratların ilişkileri de gün ışığına çıktı (Eymür, 1999).

CHP-MSP koalisyonu, seçim vaadi olarak açıkladığı ekim yasağını kaldırmayı 1 Temmuz 1974 yılında yayınladığı Afyon Kararnamesi'yle gerçekleştirdi. 6 ilde haşhaş ekimi serbest bırakıldı fakat haşhaş kapsülünün çizilmesi yasaklandı (Parlar, 1998). 70'li yılların sonlarına doğru gelen ikinci uyuşturucu dalgasıyla bağımlı sayısında patlama oldu ve hastanelere tedavi amaçlı başvuru sayısı da arttı. Başvurulara cevap verebilmek adına 1979 yılında Bakırköy Akıl Hastanesi bünyesinde sadece madde bağımlılarına yönelik Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) adı verilen bir klinik açıldı.

Uyuşturucunun arzıyla mücadele eden kurumlar arasında bilgi, istihbarat ve koordinasyon sağlaması amacıyla 1978 yılında MGK'nın 237 sayılı kararıyla İçişleri Bakanlığı bünyesinde İstihbarat ve Harekât Merkezi kurulması kararlaştırıldı. 1981

³Bu yasanın ve aynı husustaki benzer düzenlemelerin 1991 yılına kadar yürürlükte kalmasına rağmen hiçbir uyuşturucu tacirine ve kaçakçısına idam cezası verilmedi. Uyuşturucu lobisinin yargı organlarında çürümeye yol açtığını söylenebilir.

yılında ise Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı⁴, İçişleri Bakanlığı bünyesinde kuruldu (KİHBİ, 2018)

Şubat 1979'da İbrahim Telemen isimli silah kaçakçısının Uğur Mumcu'ya uyuşturucu patronları hakkında verdiği bilgiler ve Abuzer Uğurlu isimli en büyük kaçakçının MİT'e verdiği bilgiler ışığında 16 Nisan 1979 tarihinde meşhur "Babalar Operasyonu" yapıldı ve 30 kadar uyuşturucu patronu ve kaçakçı yakalandı. 13 Ekim 1984 tarihinde Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından 55 numaralı bildiri yayınlandı ve aralarında babaların da bulunduğu 25 kişinin teslim olması istendi. Birkaç kişi dışında geneli teslim oldu (Mumcu, 1998, s. 134).

23 Aralık 1982'de Genelkurmay'da yapılan toplantı sonucunda güvenlik birimleri arasında kaçakçılık konusunda istihbarat ve bilgi eksikliği saptandı. Buradan hareketle 6 Haziran 1983 tarihinde MİT'te Kontrespiyonaj Daire Başkanlığı bünyesinde Kaçakçılık Şubesi kuruldu. Bu şubenin ve KİHBİ'nin çalışmaları sonucunda 1984 yılında "Babalar Operasyonu 4" yapıldı. 36 kişi gözaltına alındı. Uyuşturucu kaçakçılığı hakkında daha fazla istihbarat elde edilmesi amacıyla 1983'te "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun" da düzenleme yapıldı ve 60. maddesine göre muhbir ve müsadirlere ikramiye verilmesi öngörüldü. 29 Kasım 1987'de MİT tarafından hazırlanan ve yaklaşık 10 yıllık verileri içeren "Polis İçindeki Çekişme ve Yeraltı – Polis – Kamu Görevlileri İlişkileri" başlığını taşıyan rapor Bakanlar Kuruluna sunuldu⁵ (Erdinç, 2004, s. 264).

1990'lı yıllar, uyuşturucu trafiğinin ve bağımlı sayılarının zirvelere ulaştığı, rekorlar kırdığı yıllar olarak kayıtlara geçmişti. Uyuşturucu kaçakçılığının PKK'nın faaliyetlerinin finansmanında önemli rol oynadığı, uyuşturucunun önü kesilirse terör örgütlerinin de finans kaynağının kesileceği Temmuz 1993 Milli Güvenlik Kurulu'nda dile getirildi. Aynı toplantıda Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar tarafından "Terörü Bir Yılda Bitirecek Önlemler Paketi" sunuldu. Bu öneriyi dikkate alan MGK uyuşturucuyla mücadele konusunda Özel Tim'in güçlendirilmesi ve devlet içinde özel bir

⁴Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı; Emniyet, Jandarma ve Gümrük kurumlarını kapsamaktadır. Uyuşturucu ile mücadelede yıllarca zayıf yönümüz olarak karşımıza çıkan koordinasyon eksikliğinin giderilmesi amacıyla gerçekleştirdiğimiz ilk girişim olma özelliğini taşımaktadır.

⁵Sunulan bu rapor incelendiğinde bir kısım polis müdürlerinin, bürokratların, politikacıların, askerlerin, bankerlerin ve kaçakçıların aynı yapılanma içinde bir zincirin halkalarını oluşturdukları açıkça görülmektedir.

yeraltı örgütünün kurulması (gayrinizami harp) kararını aldı (Berkan, 2002). 1995 yılında tamamlanan “Asena Projesi” ortaya konuldu⁶.

1996 yılında uyuşturucudan elde edilen paranın ülke ekonomisine zarar vermesi, ithalat ve ihracat arasındaki dengeyi bozması nedeniyle “Kara Paranın Önlenmesine Dair Kanun” yürürlüğe girdi. Türkiye’nin uyuşturucu alanındaki ilk politika belgesi olan “Ulusal Uyuşturucu Stratejisi” 1997’de kabul edildi⁷. Bu kapsamda, “Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Üst Kurulu” (üst politik düzey) ile “Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulları” (uzmanlık düzeyi) oluşturulmuştur (TUBİM, 2018).

Mart 1998’de Emniyet Teşkilatı’nda Organize Suçlar Şubesi ve bu şubenin bünyesinde Narkotik Şube kuruldu. Merkezdeki bu yapılanma sonrasında “Babalar Operasyonu 5” yapıldı ve 169 çete, polis tarafından ortaya çıkarıldı. 14-19 Ağustos 2000 tarihlerinde İspanya, Portekiz, Hollanda ve Türkiye “Matador Operasyonu” adı verilen ortak bir narkotik operasyonu yürüttü. 27 Mart 2001’de Jandarma Genel Komutanlığı “Darbe 1” adında dört ilde eşgüdümlü büyük bir operasyon düzenledi ve o güne kadar dünyada bir partide ele geçirilmiş en büyük (7456 kg) narkotik maddeyi ele geçirdi (Erdinç, 2004, s. 385).

2000 yılının son çeyreğinde Türkiye, Avrupa Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi’ne (EMCDDA) katılım için AB Komisyonuna başvuruda bulundu ve ulusal temas noktası görevinin Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yerine getirileceğini taahhüt etti. Bu husus, Uyuşturucu Madde Kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu’nun 26.06.2001 tarihinde yapılan toplantısında karara bağlandı (Akgül ve Kaptı, 2010, s. 89).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi’nin (UNODC) desteğiyle Türkiye’nin ve bölge ülkelerin uyuşturucuyla mücadele kapasitesinin artırılması için TADOC (Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi) 16.05.2002 tarihinde Başbakanlık Makamının yetkilendirmesi ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına bağlı olarak

⁶“Asena Projesi” polisin uzun süren istihbarat çalışmaları sonucunda ortaya konulmuştur. İçerik olarak uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı ile uğraşan ailelerin alt ve üst soylarını içermektedir. Böylece gelecekte uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraşacak potansiyel kişilerin de belirlenmesi amaçlandı. Bu proje 40 örgütün yurtiçi ve yurtdışı yapılanmalarını ve organizasyon şemalarını da içermektedir.

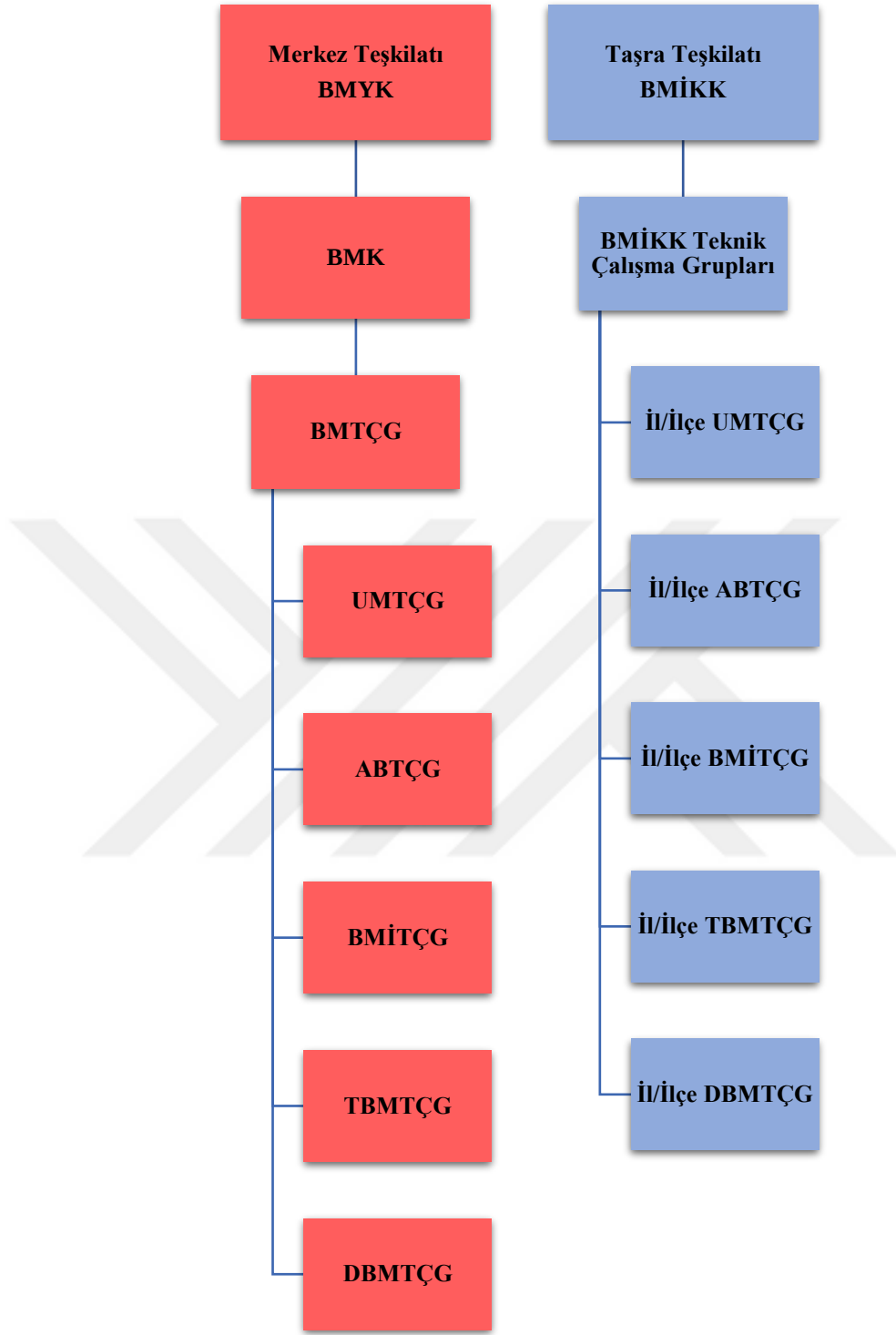
⁷Nitekim bu belgenin, Türkiye’de uyuşturucu alanında çalışan kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlayan ilk yazılı politika belgesi olduğu söylemek mümkündür (Robins, 2009).

kuruldu (Akgül ve Marenin, 2007). Başbakanlık Makamı tarafından yetkilendirilmesinin ardından, EMCDDA çalışmalarına daha aktif katılabilmesi amacıyla 2006 yılında TUBİM (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi) kuruldu. AB kriterlerine uygun ilk politika belgesi olan “Bağımlılık ve Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi 2006-2012” hazırlandı ve Türkiye’nin ulusal uyuşturucu stratejisi olarak kabul edildi (Akgül ve Kaptı, 2010, s. 89).

13 Kasım 2014 tarihinde Resmî Gazete’ de 2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlandı. Bu Genelge ile il ve ilçelerde Uyuşturucuyla Mücadele Koordinasyon Kurullarının oluşturulması kararı alındı. Daha sonra, 9 Mart 2015 tarihinde Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi, Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı ve Uyuşturucu ile Mücadele İl ve İlçe Koordinasyon Kurulları Çalışma Usul ve Esasları yayımlandı. Böylece uyuşturucuyla mücadelede çok aktörlü bir yapıya geçilmiş oldu. 9 Aralık 2017 tarihinde 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi, akabinde Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları (Bkz. EK-2) ile 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı yayımlandı. 2014 yılında çok aktörlü mücadele için kurulan Uyuşturucu ile Mücadele Koordinasyon Kurulları, küçük değişikliklerle Bağımlılıkla Mücadele İl ve İlçe Koordinasyon Kurulları’na dönüşmüş oldu.

2.1.1. Bağımlılıkla mücadele kurullarının yapısı

Bu bölümde 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulan Bağımlılıkla Mücadele Kurulları hakkında bilgi verilecek, il düzeyindeki yapılanmaları anlatılacaktır. Bağımlılıkla Mücadele Kurulları’nı merkez ve taşra olarak sınıflandırmak (Bkz. Şekil 2.1), yapının daha kolay anlaşılmasını sağlayabilir.

Şekil 2.1. *Bağımlılıkla mücadele kurullarının yapısı*

Bağımlılıkla mücadele kurullarının başında BMYK (Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu) bulunmaktadır. Bu kurul, önceki yönetim sistemimizde Başbakan Yardımcısı'nın başkanlığında ve bakanlık düzeyinde toplanmaktaydı. Bakanların dışında

TBMM Sağlık Komisyonu Başkanı, RTÜK (Radyo Televizyon Üst Kurulu) Başkanı ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti temsilcisi de toplantılara iştirak etmektedirler. Görevi, ulusal stratejileri ve eylem planlarını oluşturmaktır.

BMK (Bağımlılıkla Mücadele Kurulu) TBMM Sağlık, Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanlığında, 2 ayda bir, ayın 3. haftasında toplanır. İlgili bakanlıkların müsteşar yardımcıları ile Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, MASAK (Mali Suçları Araştırma Kurulu) Başkanı, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Müdürü, RTÜK Başkan Yardımcısı, TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) Başkan Yardımcısı, TAPDK (Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu) Başkanı ve BMYK Başkanı Danışmanı toplantılara iştirak etmektedirler. Kurul koordinasyonu Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı tarafından sağlanır. Sekreteryadan ise Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü sorumludur. Kurulun görevleri, yürütülen çalışmaları BMYK'ye sunmak, bağımlılıkla mücadele politikalarını geliştirmek, mücadele çalışmalarının takibini ve koordinasyonunu gerçekleştirmek, kurum ve kuruluşlar arası iş birliğini sağlamaktır.

BMTÇG (Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları) 5 teknik çalışma grubundan oluşmaktadır. Bu gruplar aşağıda verilmiştir.

- Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu

BMTÇG'ler Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı'nın koordinatörlüğünde 2 ayda bir, ayın 2. haftasında toplanır. Toplantılara BMK'deki kurumlar tarafından görevlendirilen, en az daire başkanı seviyesindeki temsilciler katılır. Ek olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü de bu gruplarda yer almaktadır. Mücadele çalışmalarını BMK'ye sunmak, uluslararası gelişmeleri takip etmek, kurum içi ve üye kurumlarla iş birliğini sağlamak, mücadele kapsamında istenilen bilgiyi iletmek ve yereldeki faaliyetleri organize etmek bu grupların görevleri arasındadır.

BMİKK (Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurulları) 2 ayda bir, ayın 3. haftasında, illerde Vali, ilçelerde Kaymakam başkanlığında toplanır. Kurulun koordinasyonu İl / İlçe Sağlık Müdürü tarafından sağlanır. Sekreteryayı ise belirlenen bir müdürlük yürütür. Fakat bu müdürlüğün nasıl belirleneceğine ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Kurul, aşağıda belirtilen kurumların il ve ilçelerdeki en üst düzey temsilcilerinden oluşur.

- Valilik
- Adli Tıp Kurumu
- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
- Belediye
- Ceza İnfaz Kurumu
- Cumhuriyet Başsavcılıkları
- Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Denetimli Serbestlik Müdürlüğü
- Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü
- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü
- İl Emniyet Müdürlüğü
- İl Garnizon Komutanlığı
- İl Jandarma Komutanlığı
- İl Kültür Müdürlüğü
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- İl Müftülüğü
- İl Özel İdaresi (Bulunan illerde)
- İl Sağlık Müdürlüğü
- İlgili Sivil Toplum Kuruluşları
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (İstanbul-İzmir-Diyarbakır)
- Sahil Güvenlik Bölge/Grup Komutanlığı (Bulunan illerde)
- Türkiye İstatistik Kurumu
- Üniversite
- Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler

➤ Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü

İllerdeki mücadele çalışmalarını takip etmek, ulusal stratejileri göz önünde bulundurarak yerel stratejileri belirlemek, illerde alınacak tedbirleri belirlemek ve yürütülmesin sağlamak, toplantılarda alınan kararları uygulamak, merkezi teşkilattan gelen talimatları uygulamak, yaşanan aksaklıkları merkez teşkilata bildirmek, gerçekleştirilen faaliyetleri yıllık olarak değerlendirmek ve BMYK sekreteryasına raporlamak BMİKK'nin görevleri arasındadır.

BMİKK Teknik Çalışma Grupları, 5 teknik çalışma grubundan oluşmaktadır. Bu gruplar aşağıda verilmiştir.

- İl / İlçe Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- İl / İlçe Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- İl / İlçe Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- İl / İlçe Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- İl / İlçe Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu

BMİKK Teknik Çalışma Grupları, Vali Yardımcısı / Kaymakam başkanlığında, her ayın 2. haftasında toplanır. Teknik çalışma grupları toplantılarının koordinasyonu ve sekreteryası İl / İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilir. Bu gruplardan biri olan, İl / İlçe Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, illerde aşağıda belirtilen kurumların temsilcilerinden, ilçelerde ise aynı kurumların en üst düzey temsilcileri ile kaymakamın uygun göreceği kurum temsilcilerinden teşkil olunur.

- Valilik (Vali Yardımcısı / Kaymakam)
- Adli Tıp Kurumu
- Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
- Basın Meslek Kuruluşları
- Belediye
- Ceza İnfaz Kurumu
- Cumhuriyet Başsavcılıkları
- Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

- Denetimli Serbestlik Müdürlüğü
- Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği
- Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü
- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü
- İl Emniyet Müdürlüğü
- İl Garnizon Komutanlığı
- İl Jandarma Komutanlığı
- İl Kültür Müdürlüğü
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- İl Müftülüğü
- İl Özel İdaresi (Bulunan illerde)
- İl Sağlık Müdürlüğü
- İlgili Sivil Toplum Kuruluşları
- Sahil Güvenlik Bölge/Grup Komutanlığı (Bulunan illerde)
- Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı
- Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü

BMİKK kararlarını uygulamak, projeler gerçekleştirmek, ulusal stratejileri uygulamak, BMİKK'ye rapor ve görüş sunmak, yerele özgü programlar geliştirip uygulamak, gerektiği takdirde yerel halkın faydalanacağı birimleri oluşturmak ve denetlemek, yerel medya organlarını bilgilendirmek ve iş birliği içerisinde halka yönelik hizmetler geliştirmek, yerele özgü iletişim stratejilerini oluşturmak, verilerin kayıtlarını tutup BMİKK'ye raporlamak BMİKK Teknik Çalışma Grupları'nın görevleri arasındadır.

Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarının 9/3 maddesine göre her toplantıda 2 kurumun bağımlılık alanındaki faaliyetlerini ve karşılaştıkları sorunları içeren sunum yapmaları gerekmektedir. Bu madde ile kurulda yer alan aktörler arasında bilgi paylaşımı sağlamanın ve güçlü iş birliği oluşturmanın amaçlandığı yazılmıştır.

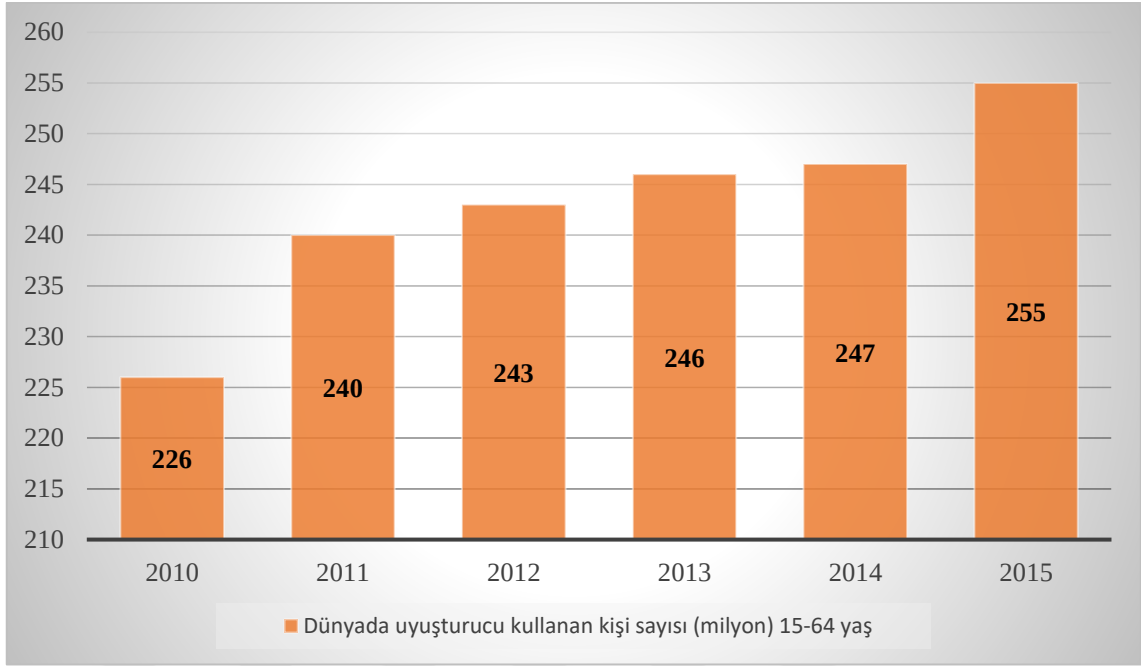
2.2. Uyuşturucunun Uluslararası Boyutları

Uyuşturucu maddeler yıllardır dünya devletlerinin ve insanlığın sorunu olarak gündemi meşgul etmektedir. Uyuşturucu maddelerin birçok yönden devletlere ve insanlığa vermiş olduğu zarar her geçen gün büyümektedir. Toplum sağlığını tehdit eden uyuşturucu maddeler, devletleri de çeşitli yönlerden buhrana sürüklemektedir. Zarar boyutlarının ve etkilerinin büyümesi nedeniyle, toplumların bu konuyla mücadelesi elzem bir hal almıştır. Bu nedenle sürekli olarak araştırmalar yapılmakta, stratejiler ve politikalar geliştirilmekte ve hummalı çalışmalar sürdürülmektedir.

Uyuşturucu madde sektöründeki yasadışı aktörlerin doyumsuzluğu, olumsuz sonuçlara sebebiyet vermekte ve bu sonuçların faturası giderek artmaktadır. Büyümekte olan sorunun boyutlarının sayısal olarak nerelere ulaştığını çeşitli çalışmalardan, araştırmalardan ve raporlardan görmek mümkündür. UNODC, WHO (Dünya Sağlık Örgütü), EMCDDA gibi kurumlar. Uyuşturucu maddelerin neden olduğu zararları ve mevcut durumu, küresel boyutta ortaya koyan raporları her yıl hazırlamakta ve mücadele yolları aramaktadır.

Bu bölüm, uyuşturucuya ilişkin sorunların boyutları hakkında bilgi verebilmek amacıyla, uyuşturucu maddeler ve bu maddelerin bağımlılığını izleyen uluslararası kuruluşların yayınlamış oldukları yıllık raporlardaki veriler ışığında oluşturulmuştur.

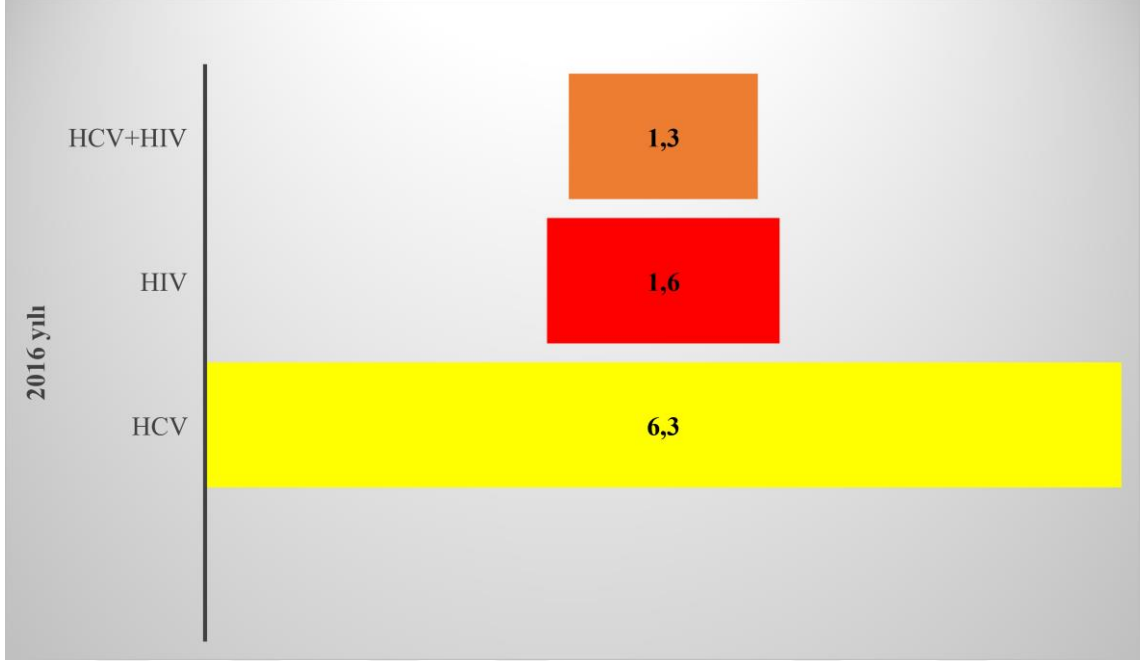
Aşağıda verilen grafikte Dünya’da uyuşturucu kullanan 15-64 yaş aralığındaki kişilerin sayısı verilmiştir (Bkz. Şekil 2.2). UNODC Dünya Uyuşturucu Raporu 2017 verilerine dayanarak hazırlanan grafiğe bakıldığında 15-64 yaş arasındaki nüfusun %5,3’ü, yani 255 milyon kişinin (yaklaşık rakam) uyuşturucu madde kullanıcısı olduğu ve kullanıcı sayısının her yıl giderek arttığı görülmektedir (UNODC, 2017, s. 2).

Şekil 2.2. *Dünyada uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı (UNODC, 2017, s. 2)*

Son yıllarda uluslararası kuruluşlar tarafından çıkarılan uyuşturucu ve terör raporlarında, bilhassa suç ve terör örgütlerinin uyuşturucu faaliyetlerinden gelir elde ettiklerine ve bu geliri, silah, barınma, beslenme, iletişim, propaganda vb. ihtiyaçlarını organize etmek için finans kaynağı olarak kullandıklarına dair bilgilere yer verilmektedir. Dünya Uyuşturucu Raporlarında, dünya genelindeki uyuşturucu trafiği hacminin yaklaşık 320 Milyar Dolar olduğu, bu meblağın ise organize suç ve terör örgütlerinin finans kaynağının büyük bir kısmını oluşturduğu vurgulanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 8). BM kaynaklarına göre de uyuşturucu ekonomisinin, günümüzde tek başına uluslararası ticaretin %8'ini oluşturduğu ifade edilmektedir (UNODC, 2017, s. 32). 2018 Avrupa Uyuşturucu Raporunda ise Avrupa genelindeki uyuşturucu pazar hacminin 21-31 Milyar Avro olduğunu düşünülmektedir (EMCDDA, 2017, s. 19). BM kaynaklarına göre de uyuşturucu ekonomisi, günümüzde tek başına uluslararası ticaretin %8'ini oluşturduğu ifade edilmektedir. Ayrıca dünya üzerindeki kara paranın yaklaşık yarısı uyuşturucu ticaretinden gelmektedir. (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 8).

Aşağıda verilen grafiğe bakıldığında, dünya üzerindeki 12 milyon intravenöz⁸ enjeksiyon yoluyla uyuşturucu kullanıcılarının 6,3 milyonunun Hepatit C virüsünü, 1,6 milyonunun AIDS'e neden olan HIV virüsünü, 1,3 milyonunun ise her iki virüsü de taşıdığı görülmektedir (UNODC, 2017, s. 7).

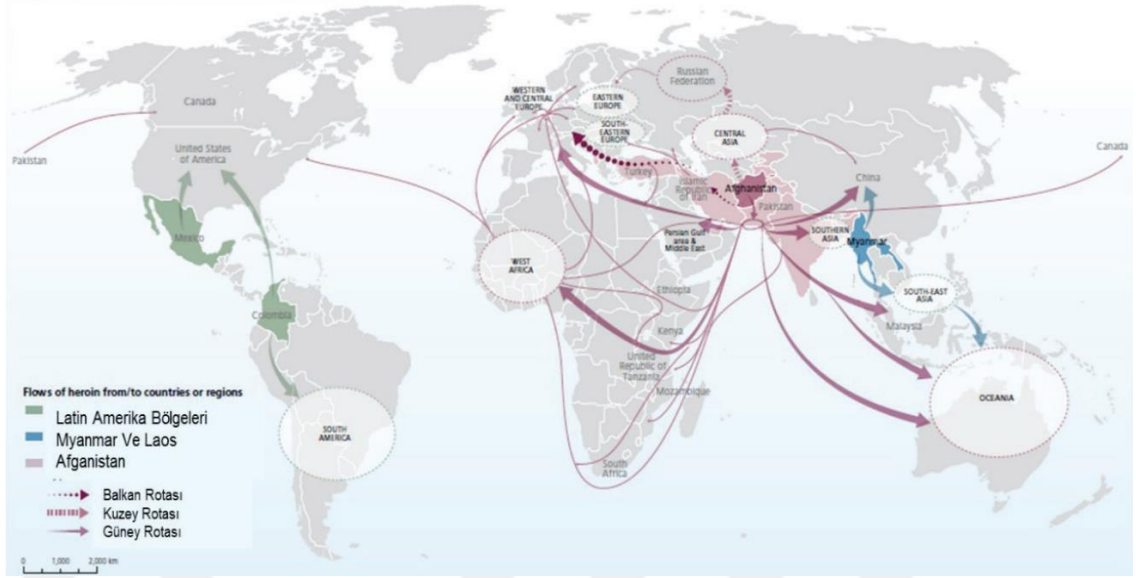

Şekil 2.3. Dünyada Hepatit C ve AIDS virüslerini taşıyan insan sayısı (UNODC, 2017, s. 7)

Kullanıcılar arasındaki enjektör değişimleri hastalıkların yayılmasına neden olmaktadır. Buna ek olarak 2015 yılında 190.000 kişi uyuşturucu maddeler nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Bu rakam her geçen yıl artmaktadır. Sebebi ise saflık oranı yükselen opiyat (afyon türevleri) grubu maddelerdir (EMCDDA, 2017, s. 24). Saflık oranı arttığı için aynı dozu alan bireyler, yüksek doz (overdose) etkisi nedeniyle ölüm riski altındadırlar.

Uyuşturucu maddelerin üretim ve nakliye güzergahlarını aşağıda verilen haritada (Bkz. Görsel 2.1) görebilmek mümkündür.

⁸Maddenin damar yoluyla vücuda verilmesi.

Görsel 2.1. Dünya uyuşturucu trafiğinin rotaları (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 48)

Uyuşturucu üretim yerlerine ve nakliye güzergahlarına bakıldığında, genelinin terör örgütlerinin elinde olduğu raporlara geçmiştir. Haritada yeşille gösterilen bölge Meksika'yı ve Latin Amerika'yı göstermektedir. Bu bölgede kokain maddesi üretilip güzergahlara dağıtılmaktadır. Pazarı genellikle Kuzey Amerika, Avrupa ve Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Avrupa'ya ise deniz yoluyla gelip İspanya üzerinden dağıtılmaktadır. Üretimini ve nakliyesini üstlenen örgüt FARC'tır (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) (UNODC, 2017, s. 13). Meksika hükümetinin izlediği politika nedeniyle kokainin ekim alanı bu bölgede giderek daralmaktadır.

Kırmızıyla belirtilen bölge Afganistan'dır. Afyon (opiyat) türevleri buradaki haşhaş ekilen alanlardan elde edilmektedir. Haşhaşın ekim alanları ise her geçen gün artış göstermektedir. Üretimini üstlenen örgüt TALİBAN'dır (UNODC, 2017, s. 13). Burada üretilen afyon türevi uyuşturucu maddeler, ülkemizden geçen Balkan Rotası'yla Avrupa'ya taşınmaktadır. 2015 verilerine göre tüm dünyadaki afyon ve türevlerinin %37'si bu rota üzerinden Avrupa'ya ulaştırılmıştır (UNODC, 2017, s. 11). Tüm dünyada en çok kullanılan uyuşturuculardan olan esrar ve esrar reçinesi için de aynı güzergâh kullanılmaktadır. Nakliye faaliyetini PKK/KCK terör örgütü üstlenmektedir (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 46). PKK/KCK, AB ülkeleri için en tehlikeli uyuşturucu olarak kabul gören ve 2016 yılında AB ülkelerindeki uyuşturucuya bağlı

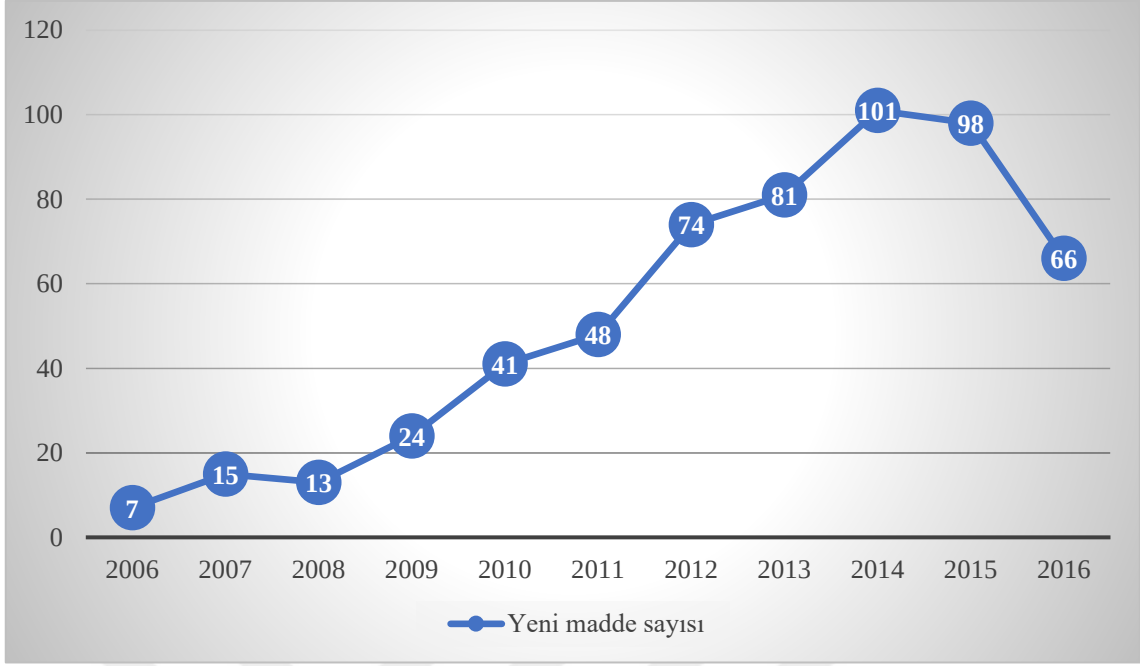
ölümlerin %82'sine neden olan afyon türevlerinin (opiyatların) kaçakçılığını koordine eden en büyük terör örgütüdür.

Avrupa Uyuşturucu Raporu'nun 2015 verilerine göre 28 Avrupa Birliği üyesi ülke ve Norveç tarafından toplam 8.9 ton eroin ele geçirilirken, sadece Türkiye tarafından 12,7 ton eroin ele geçirilmiştir. Bu, Avrupa genelinde ele geçirilen eroin miktarının yaklaşık 1.5 katıdır (EMCDDA, 2017, s. 25). Türkiye, Balkan Rotası üzerindeki denetimlerini ve yakalama miktarlarını arttırınca, güzergâh Karadeniz'in kuzeyinden geçen Kafkas Rotası'na doğru kaymaktadır.

Captagon üretimi Lübnan ve Uzak Doğu Asya merkezlidir. Son yıllarda ölüm sayısındaki ciddi oranlı yükselişlerin nedeni olan sentetik opiyatlar, amfetaminler ve sentetik kannabinoidler genellikle Hollanda, Belçika, Çek Cumhuriyeti ve Çin menşelidir. Türkiye aynı zamanda önemli bir pazar olduğu için de Balkan Rotası kullanılmaktadır.

Esrar dışındaki uyuşturucu maddelerin fiyatları dünya genelinde düşüş gösterirken maddelerin etki ve saflık oranları yükselmektedir. Bunun da ötesinde özellikle Avrupa menşeli sentetik opiyatlar, amfetaminler ve sentetik kannabinoidler çok hızlı bir şekilde çeşitlenmektedir. Sağlık ve kolluk kurumları, bu durum karşısında yavaş kalmaktadır.

Uyuşturucu maddelerin gelişimini ve türlerini takip edebilmek amacıyla 2006 yılında Erken Uyarı Sistemi (EWS) oluşturulmuştur. Bu sisteme kayıtlanan yeni uyuşturucu maddelerin yıllara göre sayılarını aşağıda verilen şekilde (Bkz. Şekil 2.4) görmek mümkündür.

Şekil 2.4. Erken Uyarı Sistemi'ne bildirilen yeni madde sayısının yıllara göre dağılımı (EMCDDA, 2017, s. 33)

Erken Uyarı Sistemine (EWS) kayıtlanan yeni uyuşturucu madde sayısının yıllara göre dağılımı yukarıdaki grafikte verilmiştir. 2006 yılına kadar bilinen 13 adet uyuşturucu madde bulunmaktaydı. 2006 yılında 7 madde daha eklendi ve Erken Uyarı Sistemine kayıtlı uyuşturucu madde sayısı 20'ye ulaştı. 2016 yılına gelindiğinde ise bu sayı 620 olmuştur (EMCDDA, 2017, s. 33). Yeni türetilen uyuşturucu maddeler tüm devletleri zor duruma sokmaktadır. Sağlık kurumları ve adli kurumlar, maddeleri tespit etmekte zorlanmakta, tespit edilen maddeler ise henüz kanunların kapsamına alınamadığı için adli işlem yapılamamaktadır. Yeni çıkan uyuşturucu maddelerin içeriği bilinmediğinden sağlık kurumları müdahalede zorluk çekmekte ve antagonist maddeleri geliştirememektedirler. Bu nedenle, son yıllarda tüm dünyada sentetik maddelere dayalı ölüm oranlarında ciddi yükselişler mevcuttur. Türü ve içeriği çok hızlı değişen bu maddeler devletleri çaresiz bırakmaktadır. Uyuşturucu madde sektörünün bu kadar hızlı gelişen yapısı karşısında, devletlerin hantal yapılarıyla mücadelede etkin olmasını beklemek güçtür.

Son yıllarda üzerinde durulması gereken başka bir konu da uyuşturucunun tedarik yoludur. Kullanıcılar artık IP adreslerini anonimleştirerek girdikleri darknet, uyuşturucunun tedarik zinciri ağını değiştirmektedir. Darknet üzerinden sipariş verilen uyuşturucu madde kargo vasıtasıyla adrese kadar gelmektedir. Denetimin daha az olduğu

bu sistem uyuşturucu maddeye erişimi kolaylaştırmaktadır. 2011-2015 yılları arasında 16 büyük darknet pazarını inceleyen yakın tarihli bir çalışmada, uyuşturucu satışlarının, küresel darknet pazarlarının toplam gelirinin %90'ından fazlasını oluşturduğu dūřünülmektedir. Darknetin alışma dōnemi boyunca, 80 milyon Avro gelir elde ettiği tahmin edilmektedir. Darknet uyuşturucu satışının %46'sı, Avrupa'daki satıcılarından kaynaklandığı rapor edilmiştir (EMCDDA, 2017, s. 20).

2.3. Uyuşturucunun Ulusal Boyutları

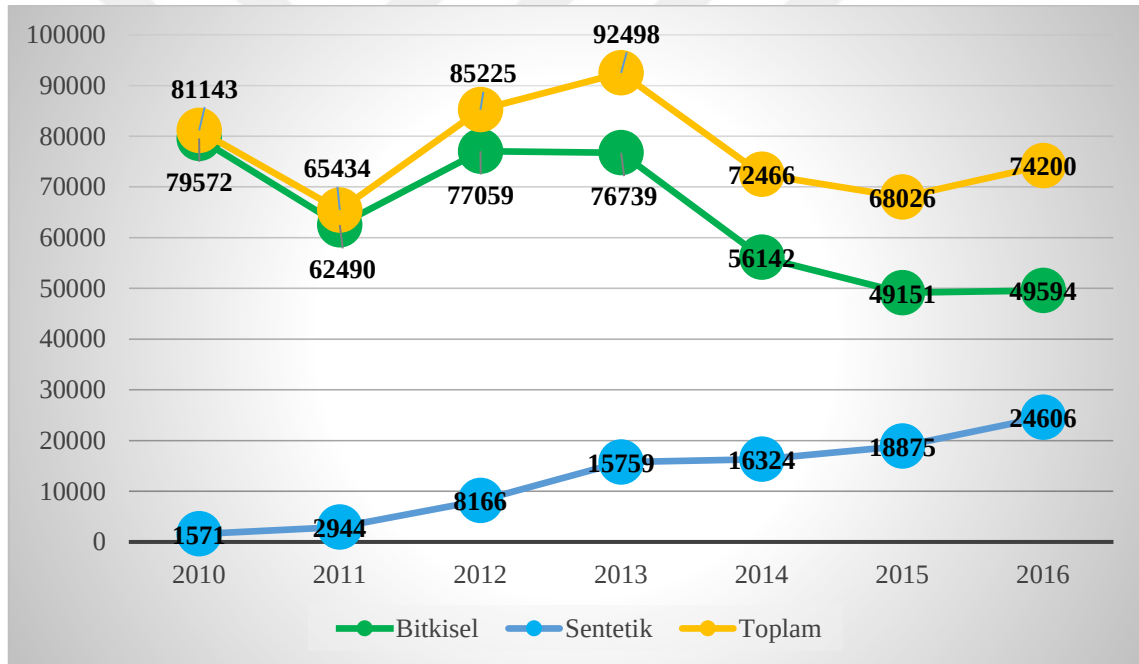
Bu bōlüm, ölkemizin uyuşturucu sorununun yıllar içinde nasıl değişiklik gōsterdiėini ve son durumun ne olduğu hakkında fikir verebilmek için hazırlandı. Bunun için TUBİM'in, EMCDDA'nın ve UNODC'nin yıllık raporlarında yer alan ölkemizle ilgili verilerin tasnifinin yapılıp sadeleştirilerek tekrar derlenmesi sonucu aşağıda verilen grafikler elde edildi. Fakat bu grafikler hazırlanırken, çalışmanın sınırlılıklarında bahsedildiği gibi uyuşturucu kullanan kişi sayısına ilişkin güncel bir bilginin bulunmadığını belirtmek gerekir.

Ölkemizde uyuşturucu madde kullanan kişi sayısına ilişkin çalışma, en son 2011 yılında TUBİM tarafından yapılan "TUBİM GPS Araştırması" (Genel Nüfusta Tütün, Alkol ve Madde Kullanımına Yōnelik Tutum ve Davranış Araştırması) olmuştur. Bu araştırmaya göre, 15-24 yaş grubunda yaşam boyu uyuşturucu madde kullanımı %2,9 iken, 25-44 yaş grubunda %2,8, 45-64 yaş grubunda %2,3'tür. Ortalaması ise %2,7'dir ($p=0,323$) (TUBİM, 2013, s. 12). Uyuşturucu madde kullananların profilleri ve sosyo-ekonomik statülerini belirleyen son çalışma ise 2014 yılında Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Mōdörlüėü tarafından yapılmıştır. 2014 yılında yatarak tedavi gōren ve veri elde edilen hasta sayısı 10.630, ayaktan tedavi gōren hasta sayısı da 233.892 olarak kaydedilmiştir (TUBİM, 2015). İlgili yılın nüfusuyla oranlandığında, her 9 kullanıcıdan yalnızca 1'inin hastaneye gittiği gōrölmektedir.

Yukarıda bahsedildiği üzere uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı hakkında yapılan güncel bir araştırma bulunmamaktadır. TUBİM'in yayınladığı son dōrt yılın raporlarında ise buna ilişkin bir bilgiye ver verilmemiştir. Ayrıca TUBİM'in, koordineli olarak çalışması ve bilgi paylaşması gerektiği kurum olan EMCDDA'nın Türkiye raporlarında da veri eksiklikleri mevcuttur. Bu nedenle uyuşturucunun ulusal durumunu,

en azından seyrini, gösterebilmek adına olay sayıları ve uyuşturucuya bağlı ölüm sayıları ışığında grafikler oluşturulmuştur.

Araştırmalar yapılırken, madde kullanıcılarının bir maddenin yokluğunu çektiğinde ikame edebilecekleri başka bir maddeye yönelebildikleri görüldü. Bu nedenle toplam uyuşturucu madde olay sayısının verilmesi fotoğrafın bütününe göre görülebilmesi açısından önem arz etmektedir. Aşağıdaki grafikte sunulan veriler, TUBİM’in 2013, 2015 ve 2017 yıllarına ait raporlarında yer alan, uyuşturucu madde türlerine bağlı olay sayılarının bitkisel ve sentetik türlere göre yeniden sınıflandırılmasıyla hazırlanmıştır. Bitkisel kökenli⁹ maddelerin olay verilerin toplamı yeşil çizgiyle gösterilirken, sentetik kökenli¹⁰ maddelerin olay verilerin toplamı mavi çizgiyle gösterilmiştir. Böylece uyuşturucu madde türlerinin seyrine ilişkin fikir sahibi olunabilir.

Şekil 2.5. Uyuşturucuya bağlı yaşanan olay sayısı (TUBİM, 2013; 2015; 2017)

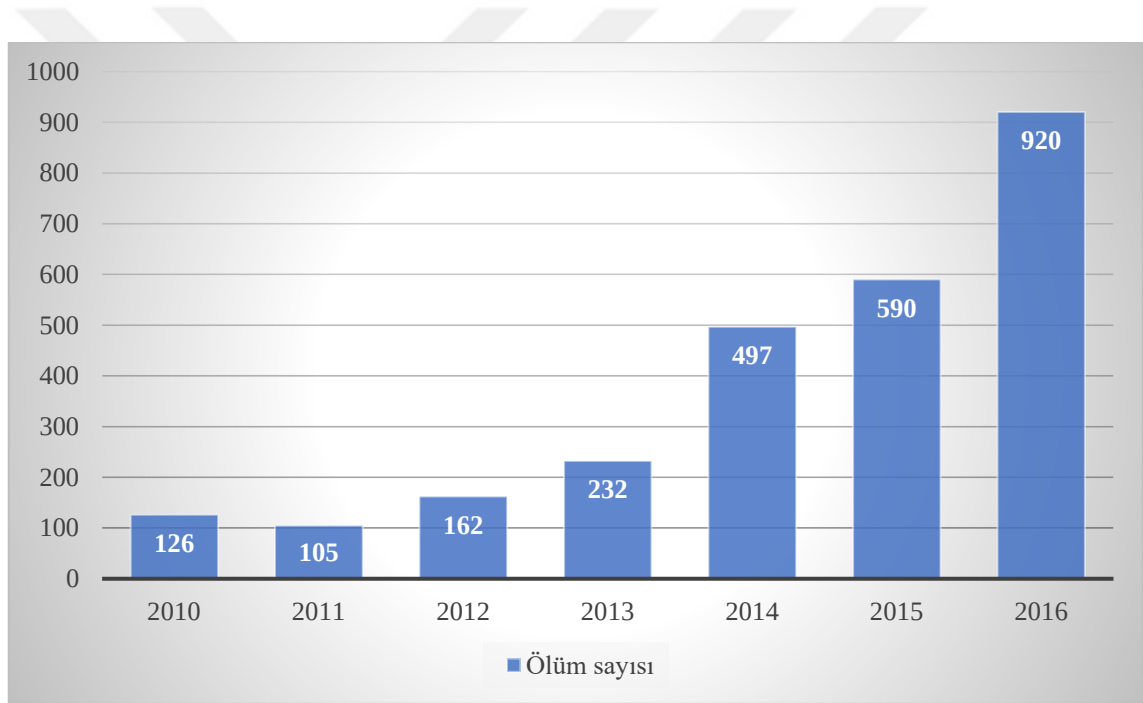
Grafikte görüldüğü üzere 2012-2015 yılları arasında bitkisel kökenli uyuşturucu maddeler olay sayısında düşüş görülmektedir. Fakat 16 Nisan 2010 tarihinde, Türkiye’de ilk defa Eskişehir’de yakalanan “JWH-018” kodlu, sokak adıyla “Bonzai” olarak bilinen

⁹Bitkisel kökenli uyuşturucu maddeler; eroin, esrar ve kokaindir.

¹⁰Sentetik kökenli uyuşturucu maddeler; ecstasy (MDMA), captagon, metamfetamin ve sentetik kannabinoidlerdir (bonzai vs.).

maddenin ortaya çıkmasından sonra (Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığı, 2016) sentetik kannabinoidler çok hızlı bir şekilde tüm ülkeye yayılmaya başlamıştır. Böylece sentetik uyuşturucular, olay sayısını da yeniden yükselişe geçirmiştir. 2010 yılından bugüne değin sentetik uyuşturucuya dayalı olay sayısı giderek artmaktadır. Tahmini kullanıcı sayısı da buna paralel olarak sürekli artış göstermektedir. Çünkü olay sayısı ile anlamlı düzeyde benzerlik gösteren bir diğer unsur da tedaviye başvuran kişi sayısıdır.

UNODC'nin 2017 raporundan elde edilen bilgiye göre uyuşturucu maddelerin fiyatında düşüş yaşanırken saflık oranlarında artış görülmektedir (UNODC, 2018). Bu nedenle aynı miktarda doz alan kullanıcılarda ölümler (overdose) görülmektedir. Bu durumu uyuşturucuya bağlı ölüm sayıları doğrular niteliktedir.

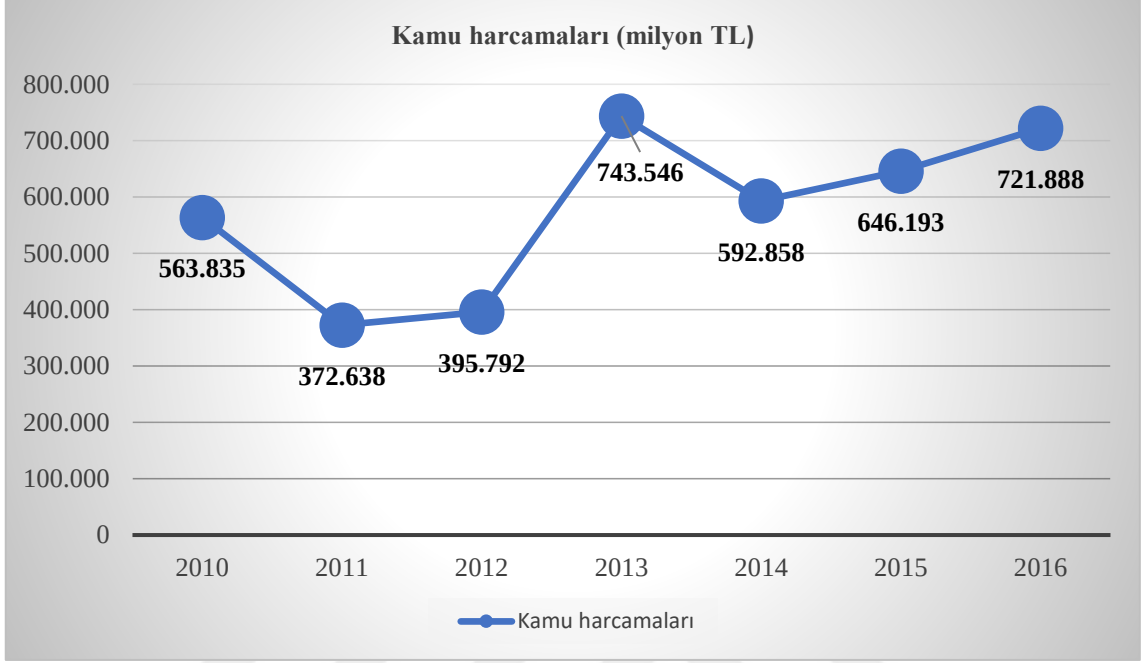

Şekil 2.6. Uyuşturucuya bağlı ölüm sayısı (EMCDDA, 2018)

Ülkemiz, EMCDDA'ya kayıtlı 30 ülke içinde en hızlı yükselen ölüm oranına sahiptir. 2016 yılında ölüm sayısı 2015 yılına göre %56 artarken 2010 yılına göre ise %630 artış göstermiştir. Tehlikenin boyutlarının ülkemiz için ne kadar ciddi olduğu grafikten de anlaşılmaktadır.

Uyuşturucuyla mücadelede toplam kamu harcamaları incelendiğinde ilgili yıla ait harcama rakamlarının, ilgili yıla ait toplam uyuşturucu olay sayısı ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu paralellik, kamu harcamaları arttıkça denetimin artıp artmadığı,

buradan hareketle kayda geçen olay sayısının da artıp artmadığı sorusunun sorulmasına neden olmaktadır.

Şekil 2.7. Uyuşturucuyla mücadelede toplam kamu harcamaları (TUBİM, 2013; 2015; 2017)

Kamu harcamalarının en yüksek olduğu 2013 verilerine bakıldığında en yüksek kalemin %48,96 ile personel gideri olduğu, en düşük kalemlerin ise %0,15’le rehabilitasyon ve destek gideri ve %0,09’la önleme faaliyetleri gideri olduğu dikkat çekmektedir (TUBİM, 2014, s. 34).

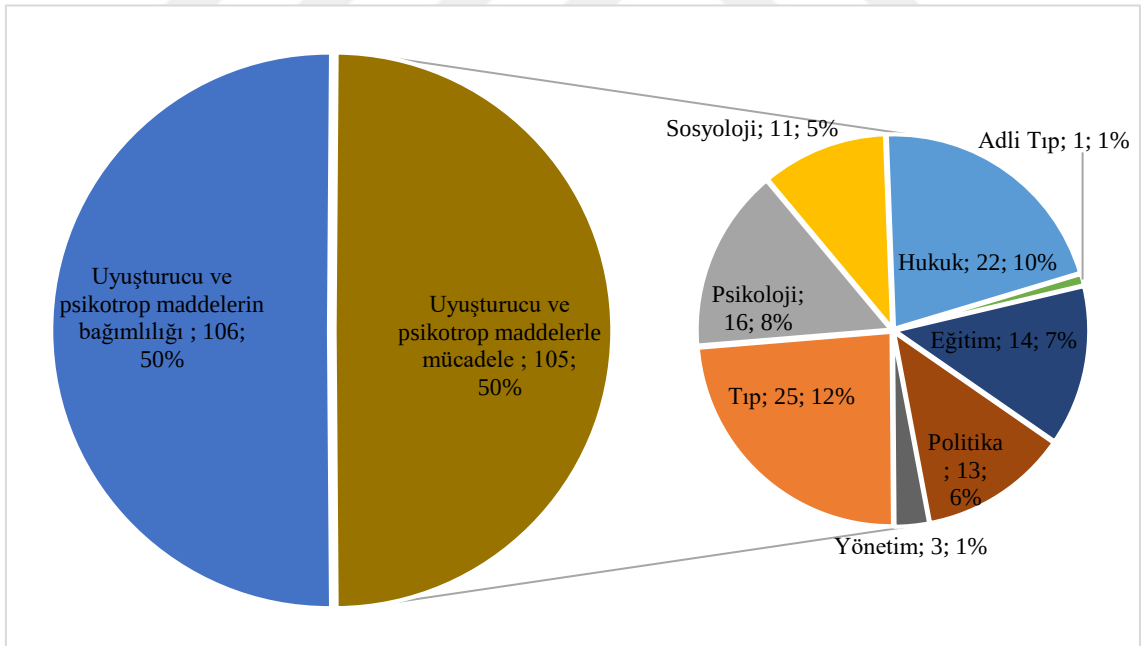
Eskişehir’deki uyuşturucu durumu ve kullanıcı profili hakkında bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Fakat katılım sağlanan 1 BMİKK toplantısı ve 2 Teknik Çalışma Grupları toplantısında Eskişehir’deki uyuşturucu madde olayları sayısı hakkında veriler elde edilmiştir. Bu veriler “HİZMETE ÖZEL” olarak sunulduğu için tez çalışmasında kullanılmasına izin verilmemiştir.

Eskişehir hakkında erişime açık olan bilgi ise sentetik kannabinoidler hakkındadır. Eskişehir, TUBİM’in 2016 verilerine göre 2015 yılında 571 sentetik kannabinoid olayı ile Türkiye sıralamasında dördüncüdür (Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığı, 2016, s. 22). Tedaviye başvuran hasta sayısı bakımından da 2014 yılında 76 kişiyle Türkiye sıralamasında dördüncü sıradadır (Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığı, 2016, s. 28).

Türkiye’de uyuşturucunun pazar büyüklüğüne ilişkin bir veri bulunmamaktadır. Fakat, PKK/KCK terör örgütünün sadece Afganistan’dan Avrupa’ya giden Afgan eroininden yıllık 50 ile 100 Milyon Dolar arasında bir gelir elde ettiği uluslararası yayınlarda yer almaktadır. Bu gelirin toplamda 1,5 Milyar Doları bulduğu tahmin edilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2017, s. 9). Avrupa menşeli sentetik kannabinoidlerle Çin ve Lübnan menşeli captagon hesaba katılmamıştır.

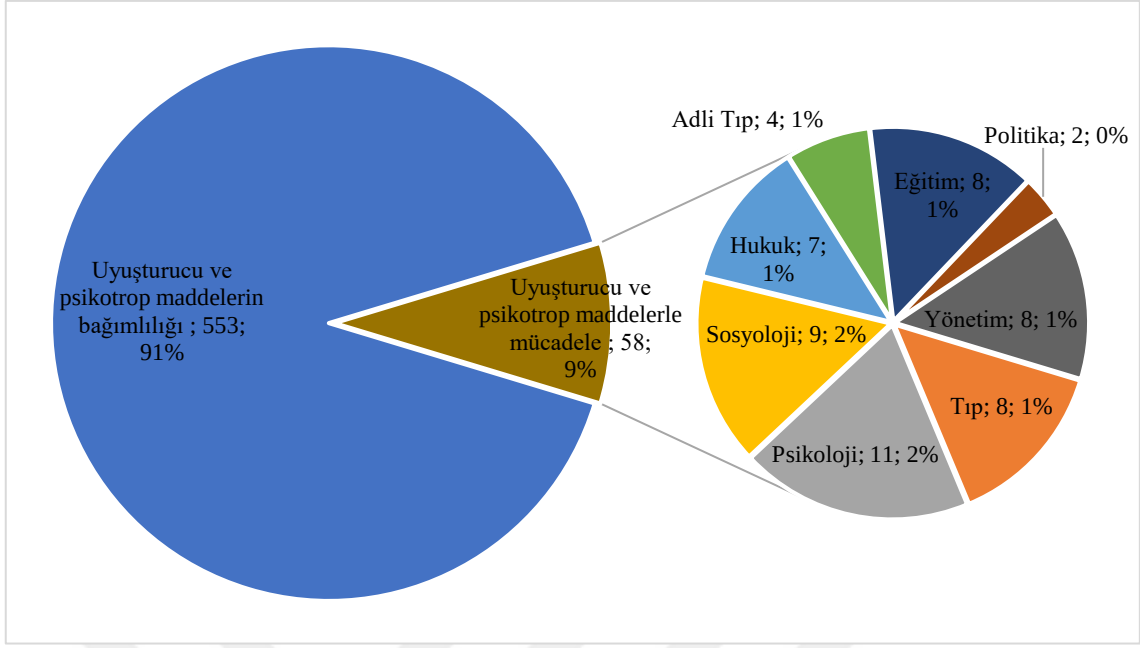
2.4. Ulusal Alanyazın

Bu tezin konusunu oluşturan uyuşturucu ve psikotrop maddeler, bu maddelerin bağımlılığı, bu maddelerle mücadele ve kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği hakkında 1923- 2018 yılları arasında yazılmış olan kitaplar, tezler ve makaleler üzerine taramalar yapıldı. Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin bağımlılığı üzerine 218 kitap, 611 makale ve 345 tez yazılmıştır. Yazılı eserlerin içinde bu maddelerle mücadele konusunda ise 112 kitap, 58 makale ve 71 adet tez yazılmıştır. Bu taramalar sonucunda aşağıda verilen grafikler elde edildi (Bkz. Şekil 2.8, Şekil 2.9 ve Şekil 2.10).

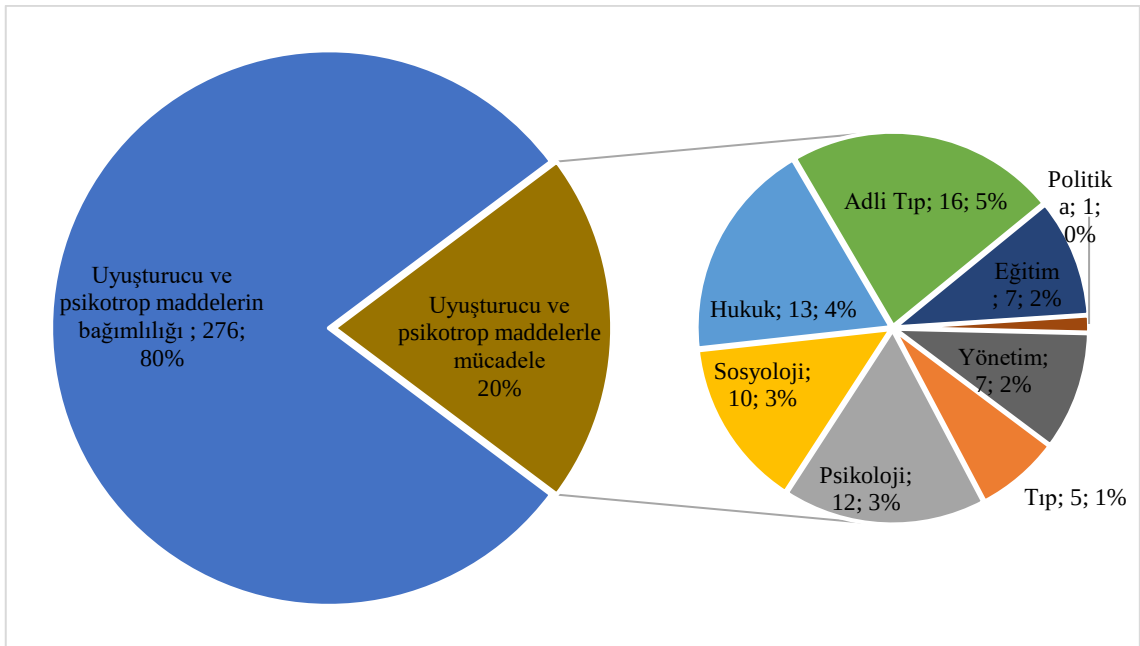
Şekil 2.8. Alanda yazılmış kitaplar

Uyuşturucuyla mücadele konusunda yönetim alanında yazılmış 3 kitap vardır. Bu da ilgili konu başlığında yazılan kitapların %1’ini oluşturmaktadır.

Şekil 2.9. Alanda yazılmış makaleler

İlgili konuda yönetim alanında yazılan makale sayısı 8'dir. Makale sayılarının 1996 yılında yükselişe geçtiği görülmektedir. Bunun nedeni 90'lı yıllardaki narkotik olay sayısının ve yüksek dozdan ölümlerin artmış olmasıdır. Alanda yazılmış tezler konusunda da sayılar benzerlik göstermektedir.

Şekil 2.10. Alanda yazılmış tezler

Eserler yazıldığı alanlara göre ayırım yapılarak incelendi. Anabilim ve bilim dalları olmak üzere sekiz alanda sınıflandırıldı. Tıp, psikoloji, sosyoloji, hukuk, adli tıp, eğitim, politika, yönetim alanları dışında yazılan eserler değerlendirilmeye alınmadı. Tıp, psikoloji, sosyoloji ve hukuk anabilim dallarında uyuşturucu maddeler ve bağımlılığı ilişkin yoğun olarak eserler verilmiştir. Kültegin Ögel, Defne Tamar tıp ve psikoloji alanlarında çok sayıda eser vermişlerdir. Ayrıca, tıp ve psikoloji alanlarında kongre ve sempozyum sayılarının fazla olması bu iki alanda uyuşturucu, uyuşturucu bağımlılığı konularında fazlaca eser verilmesinin başlıca nedenidir. Uyuşturucu ve psikotrop maddelerle mücadele konusunda yönetim alanında az eser verildiği dikkat çekmektedir. Öyle ki bu sayı kitap için 3, makale için 8, tez için 7 adettir. Mücadelenin, nasıl olduğuna, olması gerektiğine ya da mücadelede kurumların işleyişine ilişkin yazın yok denecek kadar azdır.

Uyuşturucuyla mücadele konusu genç Cumhuriyet'in ilk yıllarında gündemi meşgul etmemektedir. Haşhaş tarımından elde edilen gelirin Gayri Safi Yurtiçi Hasılamızda önemli bir paya sahip olması nedeniyle de mücadele girişimleri olmamıştır (Erdoğan, 2004, s. 47). Daha sonra yapılan uluslararası antlaşmalar nedeniyle mücadele politikaları gelişmeye başlamıştır. Fakat uyuşturucuyla mücadele eden kamu kurumlarının ve yöneticilerinin, çıkar gruplarına dahil olan siyasiler tarafından baskı altında tutulmasıyla ve mücadelede bulunan aktörlerin işlevsiz hale getirilmesiyle mücadele süreçlerinde aksaklıklar görülmüştür (Yazıcı, 1992).

90'lı yıllarda uyuşturucu kullanımının ve ölümlerinin artması, mücadelenin neden etkin yürütülmediğine ilişkin soruları da beraberinde getirmiştir (Kaptanağası ve Baştürk, 1998). Böylece uyuşturucuyla mücadele alanındaki yazının literatüre katılması da hız kazanmıştır. Yaklaşık 30 yıldır, mücadelede kurumlar arası iş birliğinin önemli olduğu işaret edilmektedir.

Alkolle, uyuşturucuyla ve türevleriyle mücadele konusunda devletin hukuk, kolluk ve sağlık birimlerinin bütünleşmeyi sağlayabilmesi için reforma tabi tutulması (Metal, 1988), kaçakçılık faaliyetlerinin de önlenmesi için kolluk kuvvetlerinin, yabancı ülkelerin kolluk kuvvetleriyle de iş birliği sağlaması ve süreci koordinasyon içinde götürmeleri gerekli görülmüştür (Çetin, 2008). Cılga'ya (2009) göre, uygulanması gereken stratejilerin başında paydaşlar arasında iş birliğinin ve kurumsal bir ağı oluşturulması gelmektedir.

Bu çalışmayla da benzer özellik gösteren Eylenen'in (2011) yapmış olduğu çalışmada Kütahya ilinde uçuşu madde tüketimine karşı mücadele eden kurumların etkinlik düzeyi analiz edilmiştir. Kurumların etkinlik düzeyini analiz etmesi çalışmayı alanda özgün kılmıştır. Çalışmada, mücadele eden kurumlar arasında eşgüdüm sorununa değinilmiş, fakat eşgüdümün nasıl sağlanacağına ilişkin bir öneride bulunulmamıştır.

Uyuşturucu maddeye temas eden çocukların ve risk gruplarının korunması da iş birliği içinde sürecin yürütülmesiyle mümkündür. Derdiman'a (2006) göre özellikle uyuşturucu maddelere temas eden çocukların çok aktörlü bir gözetim altında tutulması gerekmektedir. Zira bu çocukların suça sürüklenme eğilimleri de yüksektir. Kula'ya (2005, s. 1426) göre uyuşturucuyla mücadele eden kurumların tamamı arasında koordinasyon ve iş birliği sağlandığında çocukların uyuşturucuya karşı korunması mümkün olacaktır. Ayrıca yürütülen mücadele çalışmalarının disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması şarttır. Sorunun çözümü içinse idareciler, çeşitli branşlardan öğretmenlerle koordineli çalışmalı, ayrıca okul dışında da sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, çocuk gelişim uzmanları, tıp doktorları, emniyet birimleri, sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar ve medya kuruluşları eşgüdümlü çalışmalıdır (Gökler ve Koçak, 2008).

Uyuşturucuyla mücadele edebilmek için bilgi paylaşımının da önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Yeni uyuşturucu madde türevlerinin çeşitlenmesi çok hızlı bir biçimde devam etmektedir. Her yeni çıkan uyuşturucu madde hem sağlık kuruluşlarını hem de kolluk kuvvetlerini zor durumda bırakmaktadır. İki birim de tanımlı olmayan bu maddeler karşısında herhangi bir müdahale gerçekleştirememektedir. Bu maddelerin ilk karşılaşıldığı anda kayda alınması ve diğer ülkelerle paylaşılabilmesi için EMCDDA tarafından uluslararası bir veri havuzu oluşturulmuştur. Erken Uyarı Sistemi (EWS) adını alan bu veri paylaşım ağı, uyuşturucu maddelerin bilinirliği için uluslararası düzeyde koordinasyon sağlamıştır (Ercan, 2008, s. 128). Uysal (2015) ise uyuşturucu ve kaçakçılıkla mücadele etme konusunda uluslararası organizasyonların koordineli olarak çalışamamasından ve veri paylaşımının beklenen düzeyde sağlanamamasından dolayı yaygınlığın arttığı görüşündedir.

Ülkemizde Erken Uyarı Sistemi'ne veri akışı TUBİM tarafından sağlanmaktadır. TUBİM aynı zamanda ülke içindeki uyuşturucuyla mücadele eden aktörlerin koordinasyonunu sağlamakla görevlendirilmiştir. Azak (2014) yapmış olduğu çalışmada

TUBİM'in koordinasyonu sağlamada yetersiz olduğunu dile getirmiş, mevcut yapısının bağımsız bir statüye kavuşturulmasının koordinasyonu sağlama açısından önemli olduğunu savunmuştur. Işık ve Erdal (2015) ise TUBİM'in koordinasyonu sağlamadaki yetersizliği nedeniyle mücadele politikalarının yürütülmesini sağlayacak yeni bir koordinasyon yapısı kurulmasını önermişlerdir. MAKBAM ile TUBİM' i, ANP yöntemi kullanılarak karşılaştırmışlar ve MAKBAM'ın fayda, fırsat ve kısmi risk bakımlarından TUBİM' e göre daha üstün bir organizasyon olacağı ve mücadeleye daha fazla katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmada incelenen ve uyuşturucuyla mücadelede yer alan aktörlerden biri de Denetimli Serbestlik Kurumu'dur. Karadağ ve Altıntoprak (2008), Denetimli Serbestlik Kurumu'nun işleyişini incelediklerinde uygulama farklılıkları olduğunu görmüşler ve standart hale getirilmesi için nelerin yapılması gerektiğini anlatmışlardır. Ayrıca denetimli serbestlik süreci içinde olan kişilerin tedavi olduktan sonra tekrar madde ile temasının sadece idrar testiyle anlaşılmasının yeterli olmadığını, sürpriz testlerin yapılmasını, daha da önemlisi kişinin dosyasının kapanabilmesi için sağlık kurumlarındaki psikologlardan da rapor alınması gerektiğini önermişlerdir. Verilen öneri dikkate alındığında iki kurumun iş birliği içinde çalışmasının daha etkili ve daha net sonuçlar doğuracağı beklenmektedir.

Uyuşturucuyla mücadele edebilmenin, yüksek gelir getiren arz sektörünü durdurmak gibi hayali ve zor bir yoldan yürütülmesi anlamsız görülmektedir. Bunun yerine talebi düşürmeye yönelik kamu ve sivil toplum aktörlerinin yeni stratejileri geliştirmesi gündeme gelmiştir. Topkaya (2008), yönetim ve organizasyon alanında hazırlamış olduğu tezinde genellikle Avrupa ülkelerinde uygulanan zarar azaltma politikalarına geçişi savunmuştur. Bu politikaların HIV taşıyıcısı insan sayısını ve uyuşturucu madde temini için işlenen suç oranını düşürmekte işlevsel olduğu görülmüştür. Gerekli altyapının hazırlanmasının ardından bu uygulamalara geçişin sağlanması önerilmiştir. Ne var ki zarar azaltma politikalarının Türk toplum yapısına uygun olup olmadığı tartışılmamıştır. Uysal da (2015) yaptığı çalışmada zarar azaltma politikalarına karşı çıkmıştır.

Azak (2014), Türkiye'nin uyuşturucu politikalarının düzenlenmesinde Avrupa Birliği'nin ana aktör ve baskı unsuru olduğuna değinmiştir. Arslan ve Akbulut (2017), oluşturulan politikaların hükümet düzeyinde destek gördüğü, fakat alt düzey

yöneticilerdeki koordinasyon eksikliğinden dolayı uygulamaların etkin bir şekilde yapılamadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çok aktörlü ve sektörlü iş birliğiyle uyuşturucuyla mücadelede olumlu sonuçlar elde edileceğine dair genel bir kanaat bulunmaktadır. Ne yazık ki, alanda yapılan ve kurumlar arası koordinasyonu konu alan bilimsel çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir (Akgül ve Kaptı, 2010).

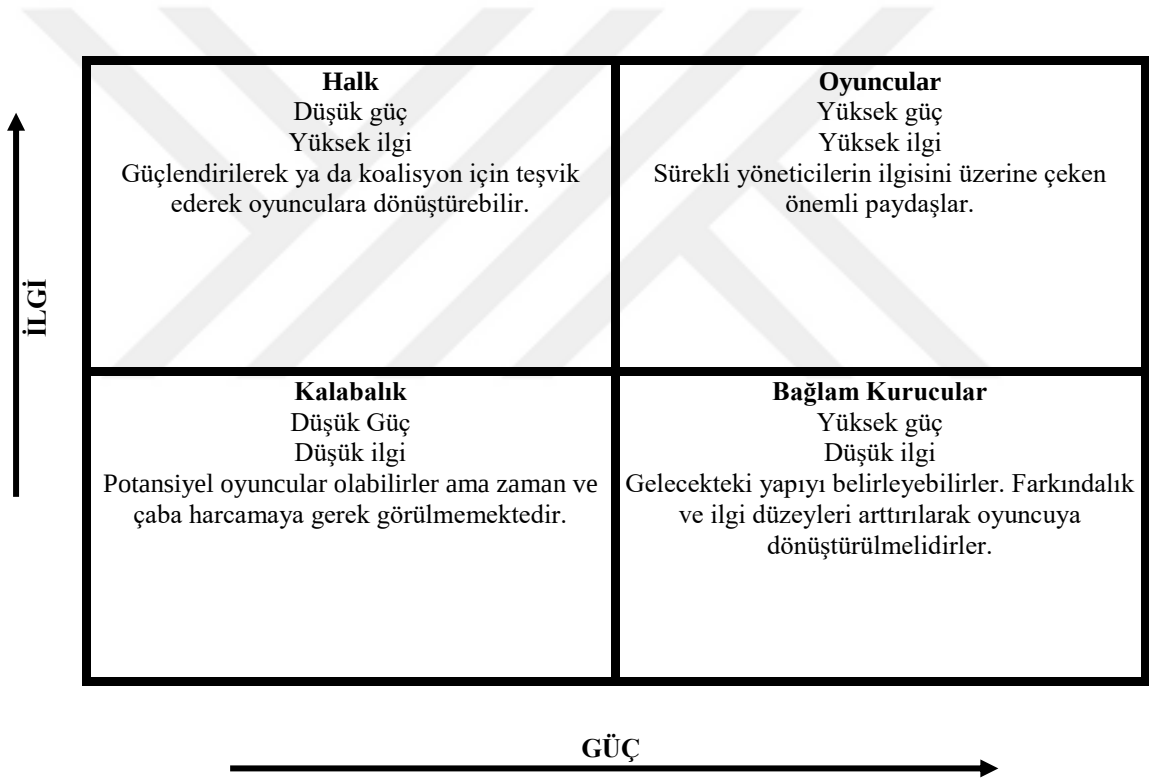
Uyuşturucu ve psikotrop maddelerle mücadele konusunda, yönetim alanında Türkçe literatür incelendiğinde az sayıda eser verildiği görülmüştür. Verilmiş olan eserlerin sorun olarak değindiği ortak noktaların başında mücadele eden yapılar arasında koordinasyon eksikliği dikkat çekmektedir. Ayrıca veri ve bilgi paylaşımında da sorunlar olduğuna birtakım yazarlar tarafından değinilmiştir. Ne var ki, bu aksaklıkların ve problemlerin olduğu konusunda görüş birliği olmasına rağmen, mücadele eden yapıların örgütsel tasarımına ve koordinasyon eksikliğinin nasıl giderileceği hususuna değinilmemiş, yapısal düzenlemeye ve koordinasyonu sağlamaya yönelik çözüm önerileri getirilmemiştir. Aslında aksaklıkları ve sorunları çözmenin temel noktasının, mücadele yapısının yeniden tasarlanmasından geçtiği yönetim bilimi alanında bilinen bir gerçekliktir.

2.5. Uluslararası Alanyazın

Uyuşturucu sorunu çözümü çok zor ve karmaşık olan, toplumun ciddi bir bölümünü ilgilendiren ve durma noktası olmayan (wicked problem) bir problemdir (Camillus, 2008, s. 98). Bu problemlere çözüm yolu aranırken köklü değişikliklere ve ciddi mücadelelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür karmaşık sosyal problemlerin çözümünde mevcut olan hiyerarşik yapılanmanın artık yetersiz kaldığı görülmüştür (Stoker, 1998, s. 19). Kickbusch ve Behrendt'in (2013, s. 13) hazırlamış olduğu Dünya Sağlık Örgütü'nün Ottawa Sözleşmesi'ne göre bu tür toplum sağlığını etkileyen sorunların çözümü tek bir sektörün çabalarıyla sağlanamamaktadır. Buradan hareketle yapının ve tekelliğin, toplumu sorunun çözümüne götürmeyeceği aşıkardır.

Tek bir sektör ya da aktörün çabalarıyla çözülemeyecek olan bu problemlere karşı “paydaş” (stakeholder) kavramı ikinci basamaktır. Paydaş, doğrudan ya da dolaylı olarak bir organizasyonun faaliyetlerini etkileyen veya faaliyetlerinden etkilenen kişiler ve gruplardır (Freeman, Harrison ve Wicks, 2007, s. 6). Paydaşlar, başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere alkol tüketimi, uyuşturucu kullanımı gibi halk sağlığı açısından

büyük boyutlara ulaşan ve toplumun geniş bir bölümünü etkileyen konularda sürece dahil edilmeye çalışılmaktadır (Thom, vd., 2015, s. 7). Paydaş kavramı çok kapsamlı düşünülmelidir. Paydaş sayısı mücadele yapısını ve sürecini oldukça fazla etkileyebilmektedir. Mücadele için oluşturulan organizasyonun paydaş sayısı ne kadar fazla olursa organizasyonun yetkinlik gücü de o kadar artmaktadır (Kenis ve Provan, 2009, s. 248). Paydaşların soruna ilişkin ilgi düzeylerinin de fazla olması beklenmektedir. Paydaşların aktif ve yüksek ilgi düzeyine sahip olması (oyuncu olması) çözilemeyen bu karmaşık problemlerin çözümü için önemlidir. Ackermann ve Eden, (2011, s. 183) paydaşların ilgi ve güç düzeyinin, süreçleri nasıl etkilediğini göstermek için aşağıda verilen güç/ilginlik matrisini oluşturmuşlardır.

Şekil 2.11. Güç/ilgi matrisi (Ackermann ve Eden, 2011, s.183)

Burada önemli olan, çeşitli güç ve ilgi düzeylerine sahip potansiyel paydaşları oyuncu konumuna getirebilmektir. Toplumsal sorunların çözümüne ilişkin paydaşlardan beklenen davranış oyuncu olmalarıdır.

Organizasyon gücünün fazla olması bu süreçte beklenen bir durumdur. Çok sayıda paydaşın katıldığı (multi-stakeholder) yapılar, çözüme ilişkin politika yapımını ve karar

mekanizmalarını etkilerken, mücadelenin tabana yayılmasını ve uzlaşmayı da daha kolay sağlarlar (Thom, vd., 2015, s. 13). Organizasyonlarda paydaş (aktör, üye) sayıları azsa o organizasyonun yetkinlik düzeyinin düşük olacağı gibi, meşruiyet sorunuyla karşılaşması da muhtemeldir. Meşruiyet sorunu yaşayan organizasyonlar gereken desteği almakta, mevcut gücü kullanmakta ve kamu sektörü tarafından tanınmakta zorluk yaşamaktadırlar (Hermansson, 2016, s. 339).

Uyuşturucuyla mücadele konusunda Kickbusch ve Behrendt'e (2013, s. 16) göre bazı sektörlerin de paydaş olarak sürece mutlaka dahil olması gerekir. Avrupa ülkeleri mücadele süreçlerine genellikle aşağıdaki tabloda verilen sektörleri dahil etmektedirler.

Tablo 2.1. Bağımlılık yönetim sürecine katılan aktörler (Thom, vd., 2015, s. 155)

Bağımlılık yönetim sürecinde ilgili aktörler	
Kamu sektörü	Siyasetçiler, bürokratlar, memurlar
Sivil toplum kuruluşları	İlgi grupları, sendikalar, mücadele dernekleri, hayır kuruluşları yerel sakinler
Profesyoneller	Uzmanlar, bilim kuruluşları
Sağlık sektörü	Kamu ya da özel sağlık kuruluşları
Araştırmacılar/ bilim insanları	Üniversiteler, enstitüler, bilim üreten kurumlar
İktisadi paydaşlar	İşletmeler, ilaç endüstrisi, sosyal teşebbüsler
Medya	Yerel ve ulusal medya kuruluşları

Tabloda görüldüğü üzere mücadelede bazı Avrupa ülkeleri son 20 yılda kamu ve özel sektör iş birliğine karmaşık toplum sorunlarının çözümü için önem vermekte, (Ansel ve Gash, 2010, s. 553) belli bir kısmı çok aktörlü ve çok sektörlü bir yapıyla mücadele süreçlerini yürütmektedirler.

Bir organizasyonun paydaş sayısının önemli olduğu kadar bu paydaşların iş birliği ve koordinasyon içinde süreci yürütebilmeleri de önemlidir. Kurumlar arasında etkin bir iş birliğinin sağlanması, ulaşılmak istenilen hedeflere ulaşabilmek için önemli bir basamaktır. Taylor-Powell, Rossing ve Geran'a (1998, s. 6) göre iş birliği, bir kurumun tek başına üstesinden gelemeyeceği, uyuşturucu gibi karmaşık sosyal problemler için konu ile ilgili tüm kurumların rollerini tartıştıkları ve belirledikleri, ortak hedef

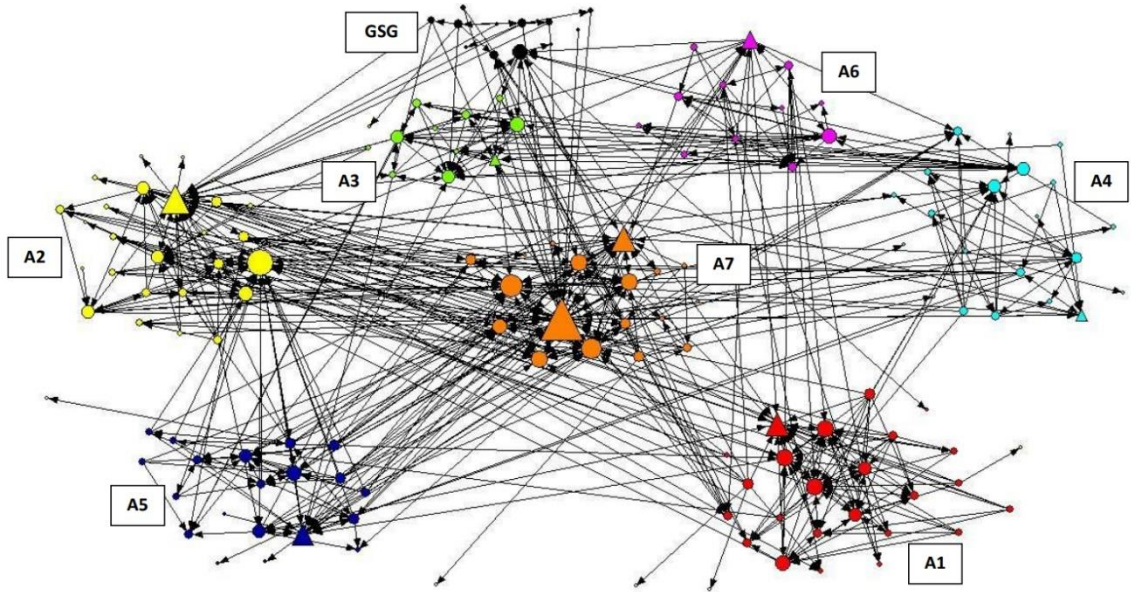
doğrultusunda kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanabildikleri bir süreç olarak tanımlanmaktadır.

İş birliğinin gerekli olduğu yapılarda koordinasyon mutlaka olmak zorundadır. Koordinasyon, kurumların ve aktörlerin ortak belirledikleri amaca ulaşırken çeşitli kaynak, rol ve bilgi gibi paylaşımları iletişimle uyum içerisinde yürütmesi sürecidir (Newstrom ve Davis, 1993, s. 99). Yapılan çalışmalara bakıldığında, uyuşturucuyla mücadele için oluşturulan yapılarda (Brand ve Michelsen, 2012, s. 169) her aktörün çift yönlü iletişim kurarak (Brandenburg, von Ferber ve Nowak, 1994, s. 247) iş birliği içinde ve koordinasyonla (Klijn, 2008, s. 511) yollarına devam etmesi gerektiği vurgulanmıştır.

İletişimin, bilgi ve veri paylaşımının, mücadele için oluşturulan yapıların koordinasyonu için köprü olduğu tüm dünyaca kabul edilmiştir. Verilerin ve bilgilerin gerekli kurumlarla ve sivil aktörlerle paylaşılması, iletişim içinde kalınması (Almanzar, Aspinwall ve Crow, 2017, s. 336) ve bu paylaşımlarda şeffaflığın korunması, uyuşturucuyla mücadelede ciddi bir ilerleme ve fayda sağlamaktadır. Örnek vermek gerekirse 2007-2012 yılları arasında Meksika Hükümeti şeffaf bilgi paylaşımının garantisini tüm paydaşlara vermiştir (Almanzar, Aspinwall ve Crow, 2017, s. 324). Bu gelişmeyle hem sivil aktörler mücadele konusunda daha aktif olabilmişler hem de hükümet üzerinde oluşan baskı, görevli kamu kurumlarını daha etkili çalışmaya itmiştir.

Mücadelede rol oynayan tüm aktör ve paydaşların nasıl yapılanması gerektiği ise yönetim bilimciler tarafından çok irdelenen bir konudur. Greer, (2012, s. 122) uyuşturucuyla mücadele eden bürokratik yapılar üzerinde yapısal değişiklik yapmanın maliyetli olduğunu, bürokratik kurumların politika üretmede yetersiz kaldığını, buradan hareketle sağlık kurumlarının kendi aralarında bir komite oluşturmasını bu komitenin de bürokratlar ve politikacılar tarafından her yönden desteklenmesi gerektiğini savunsa da (Termeer, 2009, s. 300), (Rethemeyer ve Hatmaker, 2007, s. 652), (Ansel ve Gash, 2010), (Ysa ve Albareda, 2018), (Kickbusch ve Behrendt, 2013, s. 13) genel teamül yapının ayrıca bir ağ (network) organizasyonu olarak yapılanması, iş birliği yapması ve yönetişim anlayışını benimsemesi gerektiği yönündedir. Uyuşturucuyla mücadelede yakalanmak istenen güncel yapı işbirlikçi ağ yönetimidir (collaborative network governance). Bu da aktörlerin ve paydaşların bütünleşmesiyle (integration) mümkündür (Taylor-Powell, Rossing ve Geran, 1998, s. 5).

Uyuşturucuyla m¼cadele konusunda ağ yapılanmasına ¼rnek olarak aşağıdaki şekil verilebilir. Diyagramdaki farklı renklerin ve farklı kodların her biri m¼cadele s¼recinin farklı alanlarını temsil etmektedir. Daireler, akt¼rleri; oklar ise aralarındaki bağları g¼stermektedir.

şekil 2.12. Uyuşturucuyla m¼cadelede sosyal ağ analizi (Ysa ve Albareda, 2018, s. 10)

Avrupa ¼lkelerinin m¼cadele s¼reçlerinde benimsedikleri 4 ayrı model vardır. Aşağıda verilen tabloda bu modellerin ¼zellikleri ve bu modelleri uygulayan ¼lkeler (Bkz. Tablo 2.2) verilmiştir.

Tablo 2.2. Avrupa'nın bağımlılık mücadele modelleri (Ysa, vd., 2014)

Model	Özellikleri	Uygulayan ülkeler
Yasadışı maddeleri belirleme modeli	Bazı yasal olmayan maddeler yasallaştırılabilir. Toplumun genelini korur. Güvenlik değil sağlık odaklıdır. Zarar azaltma politikasını benimser.	Belçika, Çek Cumhuriyeti, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya
Yasal maddeleri düzenleme modeli	Alkol ve tütün gibi yasal olan maddeler üzerinde katı düzenlemelerde bulunur. Tüketim azaltımını benimser	Finlandiya, Fransa, İrlanda, Norveç, İsveç ve İngiltere
Geçiş modeli	Ana sorumlu Sağlık Bakanlığı'dır. Zarar azaltımını, tüketim azaltımını, tedavi teşvikini ve önleme çalışmalarını benimser. Kamu politikası yapımında sivil ve özel aktörler yoktur.	Avusturya, Bulgaristan, Kıbrıs, Danimarka, Polonya ve Slovenya
Geleneksel model	Uyuşturucu madde temellidir. Maddenin tedarikini kesmeyi amaçlar. Kamu politikası yapımında ve politikaların uygulanmasında sivil ve özel aktörler yoktur.	Estonya, Yunanistan, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Romanya ve Slovakya

Yukarıda verilen modellerle ilgili olarak yapılan araştırmada (Ysa vd., 2014) hiçbir ülkenin uyuşturucuyla mücadelede maksimum çıktıya eriştiği görülmemiştir. Yapıda ve yönetim anlayışında, her modelden belli anahtar noktaları içeren bir yönetim yapısına ihtiyaç vardır. Diğer bir deyişle çok aktörlü ve çok katmanlı yönetim yapısıyla bu modellerin kombinasyonunun sağlanması gereklidir (Anderson, vd., 2017).

Öneri olarak ise kamu önderliğinde tüm toplum yaklaşımı (whole-of-society) önerilmektedir. Kamu önderliği gündem belirleme ve çatışmaların çözümü için zaruridir. Yapının yönetimle politika oluşturmaları, (Low-Beer ve Sempala, 2010, s. 10) koordine olmuş ağ yapısına geçilmesi (Rethemeyer ve Hatmaker, 2007), koordinasyonu sağlarken öğrenen organizasyon anlayışını benimsemesi, tüm aktörlerle ve paydaşlarla ortak bir amaç için iş birliği içinde olunması (Ansel ve Gash, 2010, s. 550) ve kamu kurumlarının getirdiği meşruiyetten yararlanılırken, tüm paydaşların girişimleriyle devlet üzerindeki mücadele maliyetinin düşürülmesi, olması gerekenlerdir. Gönüllü olan paydaşların organizasyona destek vermeleri, daha etkili ve daha aktif bir mücadeleyi beraberinde getirecektir (Brand ve Michelsen, 2012, s. 180).

2.6. Ağ Organizasyonu

Bu bölümde ağ (network) kavramının ortaya çıkış süreci, organizasyon olarak oluşum şekilleri ve yapıları, bu organizasyonların türleri, yönetim şekilleri ve bu türlere ilişkin özellikleri anlatılmıştır.

Ağ (network) kelimesi enformasyon teknolojilerinin gelişmesiyle doğan bir kavram olmasına rağmen, zamanla sınırlarını aşarak, sosyal bir yapı, bir organizasyon biçimi, bazen ise birimlerin oluşturduğu bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır. Organizasyonların gücü, mevcut sorunlara tek başına çözüm üretmede yetersiz kalınca, ağlar ve ağ organizasyonları vücut bulmuştur. Yetkinlik düzeyleri daha yüksek olan bu organizasyonların etkili ve verimli olması, kamuda, özel sektörde, sivil toplum kuruluşlarında kendine yer bulmasını sağlamıştır.

Ağ yapısı, enformasyon çağıının bize armağan etmiş olduğu bir oluşumdur. Bilgisayarın ve bilgisayar ortamında bilgi akışının emeklemek için harekete geçtiği anda ağ yapısının temel taşları görünmüştür. Zaman içinde bu yapılar, bir organizasyon biçimi halini almış ve farklı alanlarda kendini göstermiştir. Organizasyonların bir araya gelerek yetkinlik düzeylerini ve güçlerini artırma yoluna gitmeleri, ağ yapılarının görüldüğü alanları arttırmıştır. Ağ yapıları, etkililik ve verimlilik konusunda kendini kanıtlayınca organizasyon yapısı olarak da literatüre girmiştir.

Ağ yapılarının temel özellikleri insan yaşamı boyunca kendini göstermiştir. Öyle ki, insan karşılaştığı durumlar ve sorunlar karşısında birey olarak çözüm üretemeyince diğer bireylerle iş birliği yoluna gitmiştir. Temel özelliği iş birliği kavramı olan ağ yapılarında, birimleri bir araya getiren olgu ise amaç birliğidir. Günümüz ağ organizasyon yapılarını farklı kılan, birden fazla birim ya da organizasyonun bir araya gelerek yeni bir bütün oluşturmasıdır. O halde ağ organizasyonunu tanımlamak gerekirse; bir amacı gerçekleştirmek için birden çok organizasyonun bir araya gelerek, oluşturdukları yapı olarak nitelendirilebilir (Candace, Hesterly ve Borgatti, 1997, s. 913).

2.6.1. Ağ yapısının doğuşu

Yirminci yüzyılın son çeyreğine gelinirken teknolojik gelişmelerin interaktif iletişim alanında birleşmeleri, Enformasyon Çağı'nın son devrimci aracı internetin oluşumuna yol açmıştır. 1957 yılında Sputnik 1'in fırlatılmasından sonra Amerikan ordusunun yüksek teknoloji müessesesi telaşa kapılmıştır. ABD Savunma Bakanlığı İleri

Araştırma Projeleri Kurumu (ARPA) tarafından Rand Corporation’da görev yapan Paul Baran’ın fikrinin geliştirilmesi ile nükleer bir saldırıdan etkilenmeyecek bir iletişim sistemi tasarlanması amaçlanmıştır. ARPANET adında ilk bilgisayar ağı 1 Eylül 1969 yılında Santa Barbara’dan, Utah Üniversitesi’nden, California Üniversitesi’nden ve Stanford Araştırma Enstitüsü’nden 4 bağlantı ile kurulmuştur (Castells, 2005, s. 7). Böylece ağ yapısı literatüre girmiştir.

2.6.2. Ağ yapılarının yaygınlaşması

İlk ağın ortaya çıkışından bu zamana, ağ yapılarının oluşması, farklı alanlarda varlık göstermesi ve giderek yaygınlaşması da ihtiyaç dahilinde olmuştur. Her organizasyonun bir varlık sebebi vardır ve belirli bir amaç doğrultusunda kurulmuşlardır. Gerek amaçlarına ulaşmak için gerekse amaçlarına ulaşırken karşılaşılan güçlükleri aşabilmek için farklı yöntemler uygulayabilirler. Farklı taktikler ya da stratejiler geliştirebilirler. Hatta farklı bir yapıya bile dönüşebilirler.

Ağ organizasyonları, hedeflerine ulaşmak isteyen ya da bu karşılaşılan güçlükleri aşmak isteyen organizasyonlar için çözüm yollarından biri olmuştur. Bir amaca ulaşma veya engellerin üstesinden gelme doğrultusunda eşgüdümlü iş birliği sağlayan ağ organizasyonları, etkililiğini gösterdikçe, kamu, sivil toplum ve özel sektör gibi farklı alanların ilgisini çekmiştir. Zamanla da kendine daha fazla uygulanma alanları bulmuştur.

Ağ organizasyonları, verimlilik sağlayan başlıca özellikleri sayesinde giderek yaygınlaşmış, yönetim biliminin de katkılarıyla gelişmiştir. Organizasyonlar büyüdükçe; bürokrasi, dikey hiyerarşi, kırtasiyecilik gibi hantallık yaratan kavramlar kaçınılmaz olmaktadır. Ağ organizasyonu, verimsizlik yaratan bu faktörlerden kurtulmanın bir yoludur (Koçel, 2007, s. 319).

Klasik organizasyon yapılarında, hedeflere ulaştırarak faaliyetler, aynı yönetim altında, çeşitli kriterlere göre oluşturulmuş bölümlerde gerçekleştirilmektedir (Jones, 2013, s. 30). Ağ organizasyonlarında ise faaliyetlerin her biri, ayrı ayrı birimlerin ya da organizasyonların konusu olur. Ağ organizasyon yapılarının temel özelliği çıktıya etki eden faaliyetlerin tek bir organizasyon bünyesinde toplanması yerine, farklı organizasyonlara dağıtılmasıdır. (Koçel, 2007, s. 321)

Bürokrasi, dikey hiyerarşi, kırtasiyecilik gibi kavramlara, ağ organizasyonun doğası gereği çok sık rastlanmaz. Ayrıca amaçlara ulaşmada ve sorunları çözmede ağ

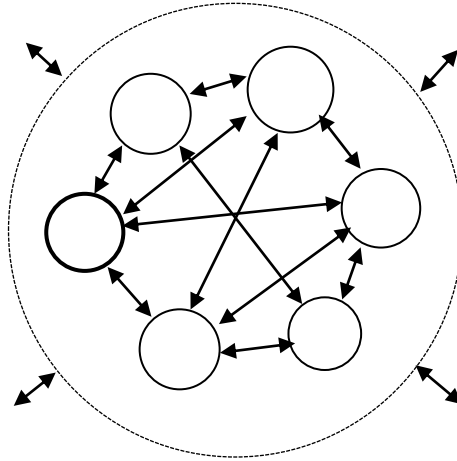
yapıları klasik organizasyonlara göre oldukça çevik ve tesirlidir. Verilen bu olumlu özellikler sayesinde ağ yapıları günden güne yaygınlaşmaktadır.

2.6.3. Ağ organizasyonlarının biçimleri

Ağlar üzerinde akademik çalışma yapmak için veri toplamak maliyetli olabilmektedir. Çünkü ağların yapıları ve işleyişi sahadan elde edilen veriler ışığında analiz edilebilmektedir (Kenis ve Provan, 2009, s. 230). Yine de yapılan çalışmalar sonucunda 3 tip ağ yapısının baskın olduğu literatürde görülmektedir. Bu bölümde, temel olan 3 tip ağ yapısından bahsedilmiştir.

2.6.3.1. Müşterek yönetimli ağ (Shared governance network)

Müşterek yönetimli ağlar en fazla görülen ağ organizasyonu yapılarıdır. Her biri alanında uzmanlaşmış olan aktörlerin ya da örgütlerin, belli bir hedefe ulaşmak için bir araya gelmeleri sonucu oluşmaktadır. Bu yapının temel özelliği ise bir lider yapının ya da koordinatörün belirgin bir şekilde bulunmamasıdır. Aktörler arasında dikey bir ilişki yoktur. Eşit ve yatay bir ilişki mevcuttur. Her aktör kendi kendini yönetmektedir. Organizasyonun karar mekanizmaları tüm aktörlerin katılımı sonucu oluşabilir. Bu durum, yönetim kavramının bu ağ yapısı için ne denli uygun olduğunun da göstergesidir. Organizasyonu yöneten resmi bir birim olmamasına rağmen, organizasyonun herhangi bir alt kümesi tarafından yönetim ve koordinasyon işleri yürütülebilir (Kenis ve Provan, 2007, s. 234). Yönetim ve koordinasyon görevini üstlenen alt küme olduğu takdirde, organizasyon şemasında (Bkz. Şekil 2.13) bu durum ayrıca belirtilmelidir.

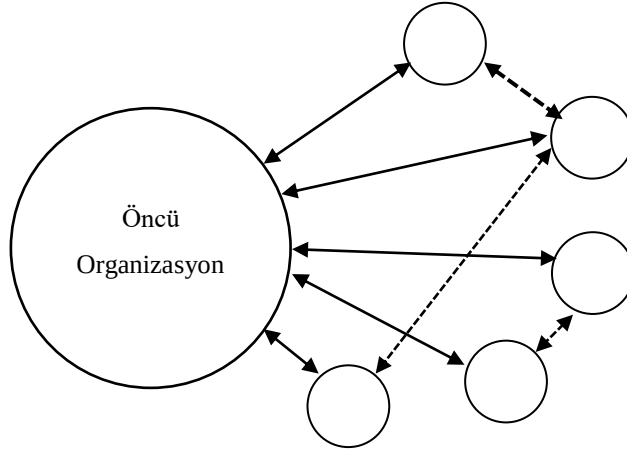

Şekil 2.13. *Müşterek yönetimli ağ organizasyonu (Kenis ve Provan, 2009, s. 447)*

2.6.3.2. Öncü ağ organizasyonu (Lead organization)

Bu organizasyon yapılarında bir tane öncü olan organizasyon bulunmaktadır. Bu öncü, ağın kurucusu ya da ana aktörüdür. Öncü olmasının nedeni sahip olduğu kaynaklar ve meşruiyettir. Daha zayıf olan diğer aktörler öncünün sahip olduğu avantajlardan yararlanmak ve amaçlarına ulaşmak için ağı katılırlar (Kenis ve Provan, 2009, s. 448). Katılımcı diğer aktörler bilgi, beceri ve faaliyet olarak birbirlerinden genellikle farklıdırlar. Yapılan faaliyetler belli bir hedefe erişmek için tek bir organizasyonun bünyesinde çıktıya ulaşmak amacıyla toplanır. Organizasyonun yönetim, karar ve koordinasyon birimini öncü olan aktör oluşturmaktadır. Fakat öncünün diğer aktörler üzerindeki hakimiyeti zamanla örgüt içinde dirence ve çatışmaya neden olabilir. Kontrol tek merkezde olduğu için diğer aktörler arasında yüksek düzeyli iş birliği bağları da oluşmayabilir.

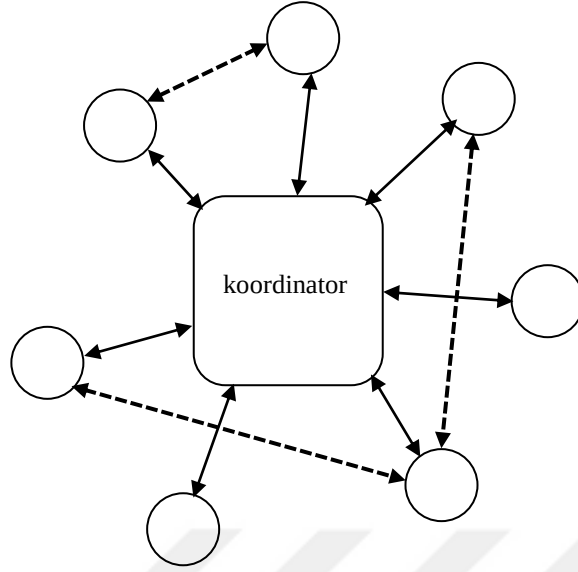
Japonların üretim sistemi olan Keiretsu ve Amerikan tedarik zincirleri de genellikle bu şekilde işlemektedir (Uzzi, 1997, s. 46). Örneğin, bir üniversitenin temizlik işlerinin, personel taşıma işlerinin, güvenlik hizmetlerinin ve yemek hizmetlerinin farklı şirketler tarafından sağlanması örnek verilebilir. Bu yapı, organizasyonun çekirdek ve kemik kadro ile yönetilmesine, yapılan faaliyetlerin de daha uzman organizasyonlar tarafından yapılmasına olanak tanımaktadır. Böylece masrafların azaltılması ve verimliliğin artması sağlanmaktadır (Koçel, 2007, s. 323). Öncü ağ organizasyonunun şeması (Bkz. Şekil 2.14) aşağıda verilmiştir.

Şekil 2.14. Öncü ağ organizasyonu (Kenis ve Provan 2009, s. 447)

2.6.3.3. Ağ idari organizasyonu (Network administrative organization)

Ağ idari organizasyonun temelinde ağı ve ağı faaliyetlerini yönetmek ve koordine etmek üzere ayrı bir idari birim oluşturulması yatmaktadır (Kenis ve Provan, 2009, s. 448). Aktörlerin iştirakiyle ya da aktör olmayanların görevi üstlenmesiyle bağımsız bir birim kurulur. Bu birim ağı sürdürülmesinde ve koordinasyonunda kilit rol oynar. Fakat ağ içinde yer alan bir aktör değildir. Yönetim ve koordinasyon dışında bir görev de üstlenmez (Kenis ve Provan, 2009, s. 448). Kâr amacı gütmeyen ve koordinasyon görevini üstlenen bu birime karar alma gibi yetkiler de verilebilir. Ne var ki birim, verilen yetki dahilinde aşırı bürokratik kararlar alırsa (Kenis ve Provan, 2009, s. 449) ağı oldukça hantallaştırabilir. Oluşan bu birimin iç ve dış paydaşlar tarafından kabul görmesi durumunda ağın meşruiyeti artmaktadır (Kenis ve Provan, 2007, s. 236). Ayrıca, bu birim sahip olduğu yetki sayesinde ağ içinde yaşanan çatışmaları da azaltabilmektedir. Bu yönlerden diğer ağ yapılarına göre daha etkilidir (Human ve Provan, 2000, s. 344). Aşağıda verilen şemada (Bkz. Şekil 2.15) ağ idari organizasyonunun şemasını görmek mümkündür.

Şekil 2.15. Ağ idari organizasyonu (Kenis ve Provan 2009, p. 447)

2.6.4. Ağ yapılarının verimliliğini etkileyen faktörler

Ağlar yönetim ve işleyiş bakımından farklı türlere ayrılmaktadır. Bu türlerin verimlilik ve etkililik düzeyleri farklı olmaktadır. Ağ yapıları bu nedenle amaçlar ve ihtiyaçları doğrultusunda kendi yönetim ve işleyiş tarzlarını belirleme yoluna gidebilirler. Her ağ yapısının belli konularda avantajları ve dezavantajları bulunabilir. Etkililik ve verimliliğe etki eden faktörler avantajları ve dezavantajları da beraberinde getirebilir. Bu faktörler genel olarak dörde ayrılır.

- 1) Güven düzeyi
- 2) Üye sayısı
- 3) Amaç birliği
- 4) Yetkinlik gücü

2.6.4.1. Güven düzeyi

Güven, ağ literatüründe performansın ve sürdürülebilirliğin temel taşlarından biri olarak sıklıkla tartışılmıştır (Uzzi, 1997, s. 43). Örgütsel güven üzerine yapılan araştırmalar örgüt içinde güven ihtiyacının olduğunu ortaya koymuştur. Ağların başarılı olabilmesi için güvenin tüm aktörler arasında geniş bir biçimde yayılması gerekmektedir. Aktörler arasındaki güven düzeyi arttıkça aralarındaki iş birliği bağları gelişmektedir.

Güven düzeyi düşer ya da aktörlerin yalnızca birkaçı arasında olursa ağın işleyişi sekteye uğrayacaktır. Bu tür düşük güven düzeyi olan ağların, kolektif hedeflerine ulaşabilmeleri yapılarını, öncü ağ organizasyonu yapısıyla değiştirmelerinde yarar vardır (Kenis ve Provan, 2007). Çünkü yönetim ve kontrolü sağlayan birimle dikey hiyerarşi artacak ve güven ihtiyacı azalacaktır (Powell, 1990, s. 319).

2.6.4.2. Üye sayısı

Üye (aktör) sayısı ağın yönetim faaliyetlerini belirlemede etkindir. Ağların üye sayısı az veya çok olabilir. Bilindiği üzere organizasyonun üye sayısı arttıkça problemler çeşitlenecek, ilişkiler karmaşık hale gelecek, katılım daha yüzeysel olacak ve birçok detay faaliyet görülmezden gelinecektir. Bu durum beraberinde yönetimden yönetime doğru kayışı doğuracaktır. Koordinasyon için yetki alma ve kullanma yoluna gidilecektir. Üye sayısında artış, ağın çevikliğinde azalmaya sebep olurken hantallığı da arttıracaktır.

Üye sayısının fazla olmasının da avantajları bulunmaktadır. Organizasyonda iş bölümü artacak ve kolektif amaçlara ulaşırken aktörlerin iş yükü azalacaktır. Ağın üye sayısının fazla olması yetkinlik düzeyini de arttıracaktır. Yapılan araştırmalar sonucu en verimli olan ağ yapılarının 6-8 üyeden oluştuğu görülmüştür (Burn, 2004). Fakat ağ idari organizasyonları daha yüksek üye sayısında da verimli çalışabilme potansiyeline sahiptir.

2.6.4.3. Amaç birliği

Amaç birliği, paylaşılan vizyon gibi kavramlar organizasyonlar için oldukça önemlidir. Söz konusu ağ organizasyonu olunca bu kavramların ehemmiyeti daha da artmaktadır. Çünkü ağı oluşturan ana unsur amaç birliğidir. Aktörler ağ oluşturarak hem kendi bireysel amaçlarına hem de ağın ortak amacına ulaşırlar. Organizasyon içindeki aktörlerin birbirleriyle olan ilişkileri kötü bile olsa, ortak bir amaca odaklandıklarında iş birliği içinde çalıştıkları görülmektedir (Kenis ve Provan, 2007, s. 238).

Amaç, aktörleri ağ organizasyonun bünyesinde bir arada tutan asıl nedendir. Ortak amacın yanı sıra her bir aktörün farklı amacı olabilir. Bu amaçlara ulaşmanın yolu eğer ağdan geçiyorsa aktörler ağ içinde yer almaya devam edeceklerdir. Özel sektörde bu durum daha belirgindir. Aktörler, kendi amaçları farklı olmasına rağmen stratejik iş birliği, ortak girişim (joint venture) gibi faaliyetlerde bulunarak amaçlarına daha kolay ulaşmaktadırlar. Öncü ağ organizasyonlarında olduğu gibi kararları kendi alan ve yöneten

bir zümrenin bulunduğu yapılarda, amaç birliği düzeyinde düşüklük ve güven eksikliği görülmektedir. Ağlar için en uygun amaç birliği düzeyi ortanın biraz üstünde olmasıdır (Kenis ve Provan, 2007, s. 239). Aksi halde amaç birliği düzeyinde düşüklük üyelerde motivasyon düşüklüğüne sebep olabilirken, amaca birliğine fazla bağlılık da üyelerin kendi amaçlarını yitirmesine sebep olabilir.

2.6.4.4. Yetkinlik düzeyi

Birimler, kurumlar, kuruluşlar amaçlarına daha kolay ulaşabilmek, meşruiyet kazanabilmek, daha fazla kaynak ya da müşteri bulabilmek ve daha karmaşık sorunları çözebilmek gibi sayısız nedenlerle ağlara katılırlar. Tek başlarına başaramadıkları işlerin üstesinden gelebilmek için daha güçlü bir oluşum haline gelirler. Ağ organizasyonu olduktan sonra, lobicilik, kaynak bulma, fon sağlama ve yaptırım gücü gibi özellikleri artmaktadır. Elbette ağda bulunan üyelerin güçleri ağın genel yetkinlik düzeyini etkileyecektir.

Ağların yönetim şekillerine ve yapılarına göre yetkinlik düzeyi değişiklik göstermektedir. Bu düzey, kurumsallaşma ile doğru orantı göstermektedir. Müşterek yönetimli ağ organizasyonları fazla kurumsallaşamayacağı için yetkinlik düzeyleri de düşük olacaktır. Bu nedenle karşılaştıkları güçlükleri aşmakta, kaynak ve müşteri bulmakta zorluk çekeceklerdir. Öncü ağ organizasyon yapıları ise organizasyonun ihtiyaçlarını daha ön planda tuttuğu için kendi üyelerinin ihtiyaçlarını görmekte ve karşılamakta zorlanabilirler (Kenis ve Provan, 2007, s. 341). Fakat ağ idari organizasyon yapıları kurumsallık ve katılım yönünden güçlü bir yapıya sahip oldukları için hem yetkinlik düzeyleri hem de üyelerinin ihtiyaçları karşılama kapasiteleri yüksektir. Ağların verimliliğini etkileyen bu faktörler aşağıda verilen tabloda (Bkz. Tablo 2.3) birleştirilmiş ve özetlenmiştir.

Tablo 2.3. Ağların verimliliğini etkileyen bu faktörler (Kenis ve Provan 2009, p. 237)

Ağ türü	Güven düzeyi	Üye sayısı	Amaç birliği	Yetkinlik düzeyi
Müşterek yönetimli ağ organizasyonu	Yüksek	Az	Yüksek	Düşük
Öncü ağ organizasyonu	Düşük	Orta	Ortanın altı	Orta
Ağ idari organizasyonu	Orta	Yüksek	Ortanın üstü	Yüksek

Ağ organizasyonlarının yönetim biçimlerindeki farklılıklar bir sorunsal olarak literatürü meşgul etmiştir. Ayrıca ağ organizasyonlarının verimliliğine etki eden çok fazla faktör bulunmaktadır. Bundan dolayı ağlar farklı işleyiş sistemlerini benimserler ve uygularlar. Bu farklılıklar nedeniyle ağ organizasyonlarına maksimum verimlilik için önerilebilecek kesin bir yönetim reçetesi yoktur. O halde ağ organizasyonlarının yapı ve işleyişlerini durumsallık yaklaşımına göre şekillendirmeleri daha doğru olacaktır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışmanın örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama tekniği ve araçları, elde edilen verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Uyuşturucu ile mücadelede kurumlar arası koordinasyona ve iş birliğine, etki eden faktörleri ve mücadele sürecinde karşılaşılan sorunları inceleyen bu araştırma bir nitel çalışmadır.

Nitel araştırmalar metin ve imgesel verilere dayanmaktadır. Verilerin analizi kendine özgü basamaklara ve farklı desenlere sahiptir (Creswell, 2009, s. 183). Nitel araştırmalar, doğal ortamında yüz yüze etkileşim içinde yapılabilen çalışmalardır. Elde edilmek istenen bilgi kişilerle konuşularak da toplanabilir.

Nitel araştırmaların deseni sürekli olarak gelişime açıktır. Araştırma planı nicel yöntemlerde olduğu gibi katı sınırlarla çizilmez. Verilerin toplanması aşamasında sınırlar, sorular, veri toplama yöntemleri değişiklik gösterebilmektedir. Bir sorunu aydınlatmak ya da bir problemi çözmek için kişilerden veri toplanması bu durumu kaçınılmaz kılmaktadır. Herkes tarafından bir parçası konulan yapboz gibi düşünüldüğünde nitel çalışma ile bütünsel bir resim elde edilmektedir (Creswell ve Brown, 1992).

Nitel araştırmaların desenleri tartışmalara açık olsa da tüm yazarların kesiştiği 5 yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar; kuram oluşturma, durum çalışması, etnografi, fenomenoloji ve anlatıdır (Marshall ve Rossman, 2011). Bu araştırmada, durum çalışması yaklaşım olarak benimsenmiştir. Durum çalışmaları, bir durumu, programı, süreci ve olayı derinlemesine analiz etmede kullanılan bir yaklaşımdır (Yin, 2009, s. 31). Çalışmanın adından da anlaşılacağı üzere uyuşturucuyla mücadele eden kurumlar arasındaki koordinasyonu ve iş birliğini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Bu faktörlerin belirlenmesi, sorunların tespit edilmesi ve çözüm yollarının bulunması için en uygun yaklaşımın nitel / durum çalışmaları olduğu düşünülmektedir (Creswell, 2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Uyuşturucu ile mücadele amacıyla devlet tarafından merkezde ve taşrada bazı yapılar oluşturulmuştur. Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulları ve

Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu Teknik Çalışma Grupları bu yapıların taşrada bulunan teşkilatlarıdır. Uyuşturucuyla mücadele alanında faaliyetlerini şekillendiren Sivil Toplum Kuruluşları da mevcuttur. Bu araştırmanın evrenini uyuşturucuyla mücadele eden kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır.

Şekil 3.1. *Araştırmanın evrenini oluşturan yapılar*

Eskişehir’de bulunan BMİKK, BMİKK Uyuşturucuyla Teknik Çalışma Grubu ve STK’lar araştırmanın örnekleme açısından önem temel teşkil etmektedirler. Araştırmanın örnekleme 3 aşamada oluşturulmuştur. Öncelikle, Kurul toplantılarına kurumlarını temsilen katılan aktörlerin kişi bilgileri sekreteryaya görevini yürüten birimden [Halk Sağlığı Başkanlığı Ruh Sağlığı Birimi] alınmıştır. Akabinde tez danışmanı ile birlikte bu aktörlerden (Bkz. Tablo 3.1 ve Tablo 3.2) mücadele sürecinde daha etkin rol oynadığı düşünülen 20 tanesi seçilerek örneklemin bir bölümü belirlenmiştir.

Tablo 3.1. Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu

Kurum	Kurum Yetkilisi
Valilik	Vali
Adli Tıp Kurumu	Adli Tıp Kurumu Grup Başkanı / Adli Tıp Kurumu Şube Müdürü
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
Belediye	Belediye Başkanı / Genel Sekreter
Ceza İnfaz Kurumu	Ceza İnfaz Kurumu İl Müdürü
Cumhuriyet Başsavcılıkları	Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Savcısı
Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürü
Denetimli Serbestlik Müdürlüğü	Denetimli Serbestlik Müdürü
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü	Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürü
İl Emniyet Müdürlüğü	İl Emniyet Müdürü
İl Garnizon Komutanlığı	İl Garnizon Komutanı
İl Jandarma Komutanlığı	İl Jandarma Komutanı
İl Kültür Müdürlüğü	İl Kültür Müdürü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları	STK Temsilcileri, Spor Kulübü, Dernek ve Cemiyet Başkanları
Türkiye İstatistik Kurumu	TÜİK Bölge Müdürü
Üniversite	Rektör / Rektör Yardımcısı
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler	Akademisyenler
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürü

Tablo 3.2. İl Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu

Kurum	Kurum Yetkilisi
Valilik	Vali Yardımcısı
Adli Tıp Kurumu	Adli Tıp Kurumu Grup Başkanı / Adli Tıp Kurumu Şube Müdürü
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
Basın Meslek Kuruluşları	Basın Meslek Kuruluşları Temsilcileri
Belediye	Belediye Başkanı / Genel Sekreter
Ceza İnfaz Kurumu	Ceza İnfaz Kurumu İl Müdürü
Cumhuriyet Başsavcılıkları	Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Savcısı
Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürü
Denetimli Serbestlik Müdürlüğü	Denetimli Serbestlik Müdürü
Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği	Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği Başkanı
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü	Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürü
İl Emniyet Müdürlüğü	İl Emniyet Müdürü
İl Garnizon Komutanlığı	İl Garnizon Komutanı
İl Jandarma Komutanlığı	İl Jandarma Komutanı
İl Kültür Müdürlüğü	İl Kültür Müdürü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları	STK Temsilcileri, Spor Kulübü, Dernek ve Cemiyet Başkanları
Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı	Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı / Genel Sekreter
Üniversite	Rektör / Rektör Yardımcısı
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler	Akademisyenler
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürü

Eskişehir’de uyuşturucu ile mücadele hususunda faaliyet gösteren STK’lara ait bilgiler İl Dernekler Müdürlüğü’nden alınmış ve 3 tanesi seçilmiştir. Faaliyet kriteri ise 2018 yılında uyuşturucuyla mücadeleye yönelik PRODES tarafından onaylanmış proje sahibi olmaktır.

Tablo 3.3. *Eskişehir ilinde uyuşturucuyla mücadele eden STK’lar*

Sivil Toplum Kuruluşları	
1	Eskişehir Yeşilay Cemiyeti
2	Eskişehir Kent Konseyi
3	Eskişehir Uyuşturucuyla Mücadele Derneği
4	Eskişehir Okçuluk Spor Kulübü

Son olarak gözlem yapılması için 3 adet Kurul toplantısı belirlenmiştir.

- 1) 18 Mayıs 2018 tarihli BMİKK Teknik Çalışma Grupları toplantısı
- 2) 25 Mayıs 2018 tarihli BMİKK toplantısı
- 3) 19 Haziran 2018 tarihli BMİKK Teknik Çalışma Grupları toplantısı

Görüşme yapılmak üzere 20 kamu, 3 sivil toplum aktörleri ve 3 adet Kurul toplantısı belirlenerek araştırmanın örneklemini oluşturulmuştur. Araştırmanın etiği nedeniyle örneklemini oluşturan aktörlere kodlar verilmiş, hangi kurumu temsil ettiğine ilişkin bilgiler paylaşılmamıştır.

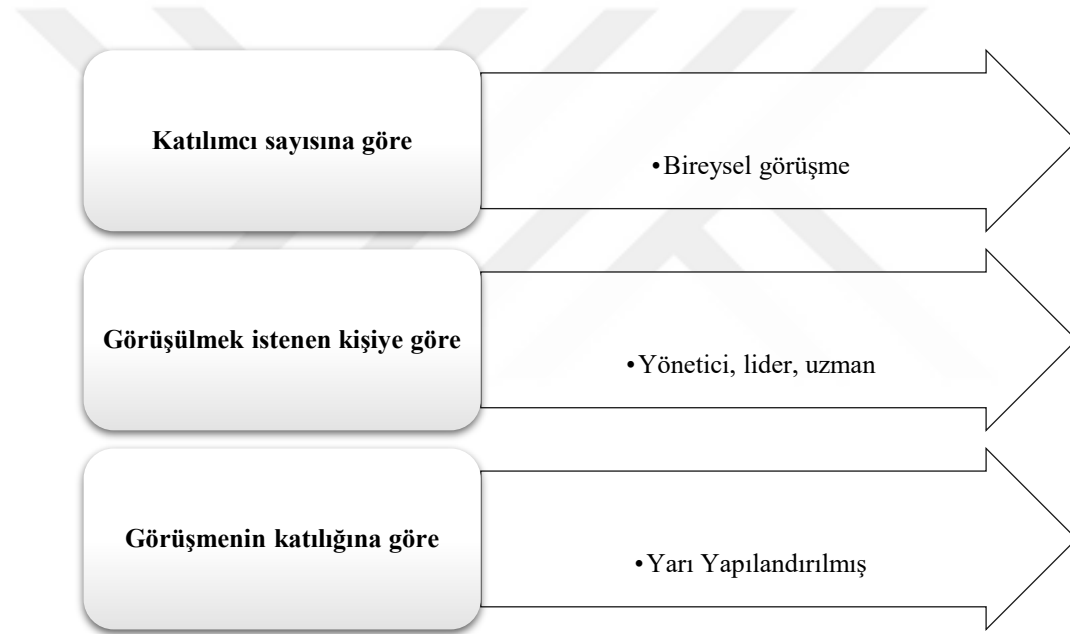
3.3 Veri Toplama Tekniği ve Araçları

Araştırmanın örnekleminde yer alan aktörlere bakıldığında ilgili kurumların hiyerarşik olarak en üst amirlerinin yer aldığı görülmektedir. Araştırmacının katıldığı 18 Mayıs 2018 tarihli BMİKK Teknik Çalışma Grupları toplantısı ile 25 Mayıs 2018 tarihli BMİKK toplantısı karşılaştırıldığında kurumları temsil eden uzman personelin kurum amirlerine nazaran konuya daha hâkim ve sahaya daha yakın oldukları düşünülmüştür. Bu nedenle verilerin daha sağlıklı elde edilebilmesi ve daha fazla bilgiye ulaşılabilmesi amacıyla hem kurum amirleriyle hem de uzman personelle görüşülmesi kararı alınmıştır. Böylece örneklem, amaçlı bir şekilde oluşturulmuştur (Patton, 2002).

Örnekleimde bulunan katılımcıların mevcut pozisyonları göz önünde bulundurulduğunda en sağlıklı ve detaylı verinin görüşme ile elde edilebileceği kanaati

gelişmiştir. Zaten üst düzey yöneticilerden veri toplamak için en ideal yöntem de görüşmedir (Karasar, 2005).

Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri elde etme yöntemidir. Görüşmedeki sözlü anlatım yapısı birçok yönden araştırmanın güvenilirliğine hizmet etmektedir. Görüşmede ulaşılan veriler gerçekliğe daha yakındır, konu daha derinlemesine incelenebilir. Karanlık kalmış noktalar anında aydınlatılabileceği gibi, araştırmanın sınırları dışında ek bulgular da elde edilebilmektedir. Gözlem tekniğiyle de araştırmacının, mevcut durum hakkında fikir sahibi olması sağlanabilecektir. Bu nedenlerle veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış gözlem tercih edilmiştir. Araştırma süresince yapılan görüşmelerin türü şu şekilde haritalanabilir.

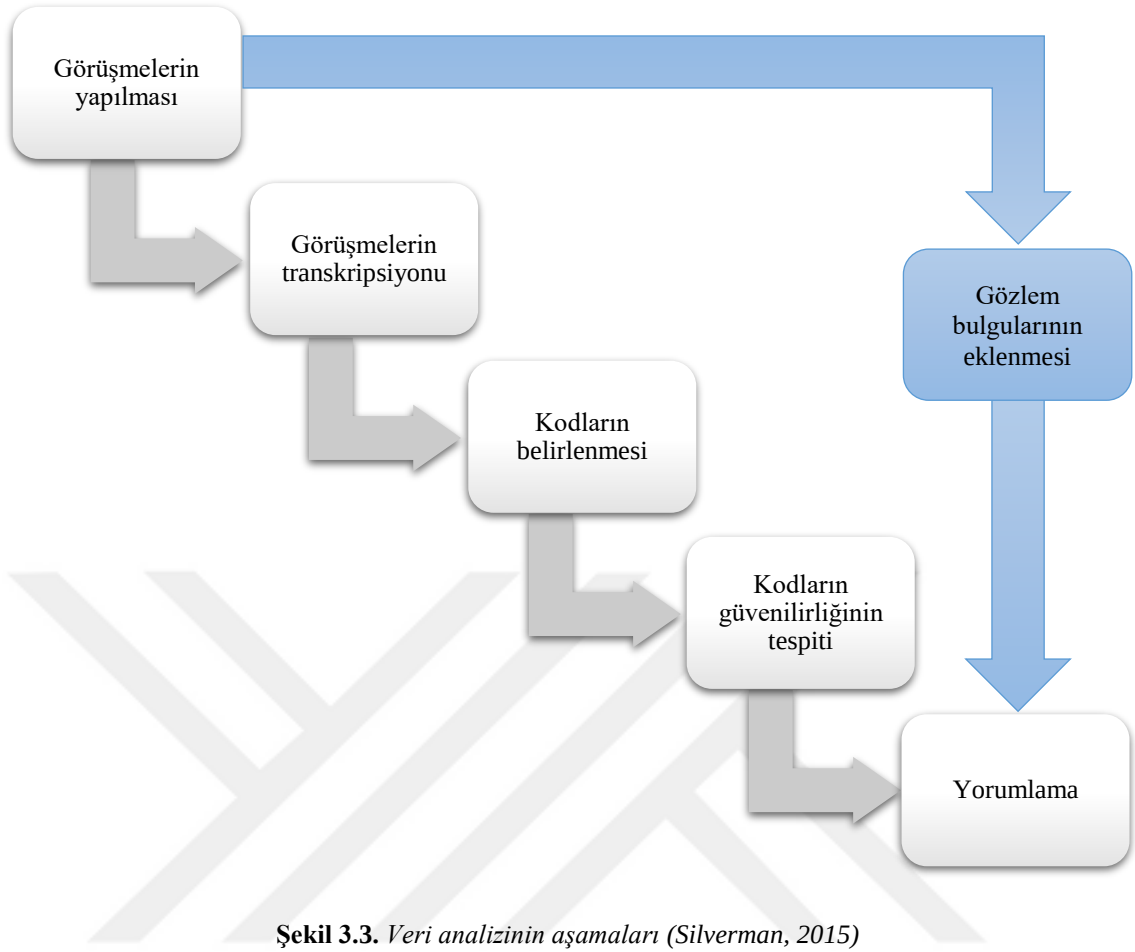

Şekil 3.2. *Görüşmenin türleri*

Görüşme kılavuzundaki sorular, kurumlar arası koordinasyonu ve iş birliğini etkileyen, literatürde yer alan faktörlerin varlığını kontrol edebilecek şekilde hazırlanmıştır. Ayrıca, ildeki mücadele sürecinin mevcut işleyişini analiz edebilmek amacıyla başka sorulara da yer verilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin analiz süreci anlatılmıştır. Sürecin aşamalarını gösteren harita (Bkz. Şekil 3.3) aşağıda verilmiştir.

Bu araştırmanın veri analizi süreci 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak görüşme kılavuzunda yer alan sorular doğrultusunda 23 aktörle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Aynı zaman aralığında 3 tane de Kurul toplantısına katılım sağlanmıştır. Görüşmelere ilişkin bilgiler (Bkz. Tablo 3.4) aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.4. Görüşme tarihleri ve süreleri

Aktör	Tarih	Görüşme süresi
K1	25.06.2018	2sa 42dk
K2	13.06.2018	1sa 12dk
K3	05.06.2018	1sa 3dk
K5	30.05.2018	39dk
K6	22.05.2018	1sa 55dk
K7	12.06.2018	38dk
K8	02.07.2018	42dk
K9	05.06.2018	1sa 47dk
K10	30.06.2018	2sa 17dk
K11	29.05.2018	1sa 14dk
K12	25.06.2018	56dk
K13	29.06.2018	53dk
K14	12.06.2018	45dk
K15	01.06.2018	51dk
K16	30.05.2018	1sa 1dk
K17	05.06.2018	28dk
K18	22.06.2018	57dk
K19	16.06.2018	31dk
K20	30.05.2018	24dk
K21	19.06.2018	41dk
K22	09.06.2018	59dk
K23	19.06.2018	43dk
K24	29.06.2018	1sa 8dk
23 aktör	17 gün	24sa 43dk

Tabloya bakıldığında 23 aktörle toplam 17 günde görüşülmüştür. Yapılan görüşmelerin toplam süresi 24 saat 43 dakikadır. En uzun görüşme K1 aktörüyle gerçekleştirilmiş olup 2 saat 42 dakika sürmüştür. En kısa görüşme ise K20 aktörüyle yapılan 24 dakikalık görüşmedir. Aktör başına yapılan ortalama görüşme süresi 1 saat 4 dakikadır. Katılım sağlanan 3 Kurul toplantısının toplam süresi ise 4 saat 2 dakikadır.

İkinci aşama olarak görüşme kayıtlarının dinlenerek transkripsiyon işlemi yapılmıştır. Üçüncü aşamada katılımcıların aynı sorulara verdikleri cevaplar bir araya getirilmiştir. Hangi kavramların ve faktörlerin örgütsel bağlamda mücadele sürecine etki ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacı görüşme kayıtlarını tekrar incelemiş ve sistemli bir kodlama sürecine tabii tutmuştur. Miles ve Huberman'ın da (1994, s. 56) önerdiği gibi bazen kelimeler, bazen cümleler, bazen de paragraflar içerdikleri anlamlara göre değerlendirilip kodlanmıştır.

Dördüncü aşama, araştırmacının belirlediği kodların güvenilirliğinin tespit edilmesidir. Bu aşamada, yapılan görüşmelerin transkripsiyonun başka biri kişi tarafından da okunması ve kodlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle danışman Öğretim

Üyesi tarafından transkripsiyonların 5 tanesi okundu. Araştırmacının belirlediği kodlarla bunlardan habersiz olan Öğretim Üyesinin belirlediği kodlar %85,71 oranında örtüşmüştür. Öğretim Üyesi, araştırmacıdan farklı olarak hiyerarşik yapı, ortak amaç ve vizyon kodlarını tespit etmiştir. Bu nedenle tam bir örtüşme sağlanamamıştır.

Son aşamada, araştırmacının gözlem sonucunda edindiği izlenimlerin de sürece katılmasıyla kurumlar arası koordinasyona ve iş birliğine etki eden faktörler içerik analizi yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışma kapsamında gerçekleştirilen 24 görüşmeden elde edilen verilerin analizine ve 1 tanesi BMİKK, diğer 2 tanesi BMİKK Teknik Çalışma Grubu toplantıları olmak üzere araştırmacının katıldığı toplantılardaki gözlemlerine dayanan bulgular ve yorumlar anlatılmaktadır. Bulgular; organizasyon yapısı, ortak amaç ve vizyon, görev, yetki ve sorumlulukların tanımlanması, karar alma ve uygulama mekanizması, maddi ve beşerî kaynaklar, liderlik, güven ve çatışma ve iletişim başlıkları altında aşağıda sunuldu.

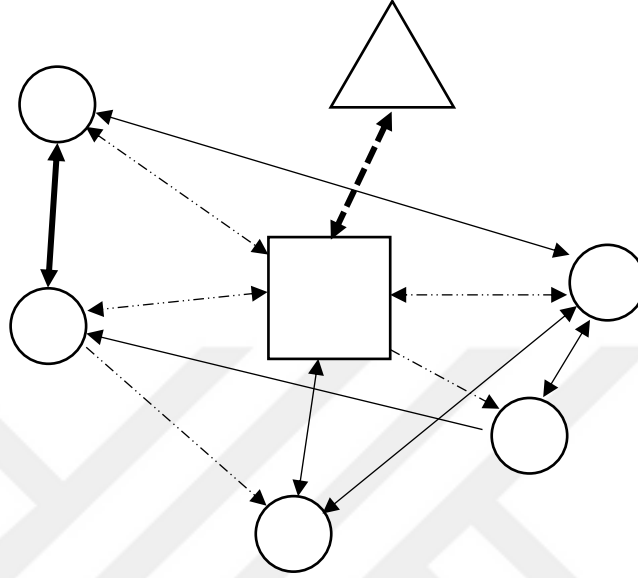
4.1. Organizasyon Yapısı

Türkiye genelinde uyuşturucuyla mücadele etmek amacıyla merkez ve taşra düzeyinde yapılar oluşturulmuştur. Bu yapılarla, uyuşturucuyla mücadelede rolü olan aktörlerin faaliyetlerini koordineli ve iş birliği içinde yürütmeleri amaçlanmıştır. 13 Kasım 2014 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile il ve ilçelerde Uyuşturucuyla Mücadele Koordinasyon Kurullarının oluşturulması kararıyla resmi süreç başlamıştır. Daha sonra, 9 Mart 2015 tarihinde Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi, Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı ve Uyuşturucu ile Mücadele İl ve İlçe Koordinasyon Kurulları Çalışma Usul ve Esasları yayımlanmıştır.

Tez çalışması sırasında 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Uyuşturucu ile Mücadele Koordinasyon Kurulları yerine Bağımlılıkla Mücadele İl ve İlçe Koordinasyon Kurulları oluşturulmuş, Çalışma Usul ve Esasları yayımlanmıştır. Mevcut BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grupları, Çalışma Usul ve Esasları ile 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı’na göre çalışmalarını yürütmektedirler.

Bağımlılıkla Mücadele İl ve İlçe Koordinasyon Kurulları, Çalışma Usul ve Esasları temel alınarak organizasyonun yapısına bakıldığında, kamu aktörlerinin sayısının çok olması ve Valinin başkanlık etmesi nedeniyle hiyerarşik bir yapı gibi görülse de yerel yönetimlerin ve STK’ların aktör olarak Kurulda yer alması tam bir hiyerarşik yapı olmadığını göstermektedir. Ayrıca, Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve

Esaslarının 10/b maddesinde¹¹ yer alan İl Sağlık Müdürlüğü'nün koordinatörlüğü, Kurulun mevcut yapısının bir ağ (network) organizasyonuna yakın olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Mevcut organizasyon yapısı aşağıda verilmiştir.

Şekil 4.1. Mevcut organizasyon yapısı.

Şeklin ortasında kare ile gösterilen birim koordinatörlüğü sağlayan birimi; üçgen, karar veren birimi, daireler ise mücadele sürecinde yer alan aktörleri göstermektedir. BMİKK uyuşturucuyla mücadele eden aktörlerin koordinasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. BMİKK'nin koordinasyonunu sağlama ve sekretaryasını yürütme görevi İl Sağlık Müdürlüğü'ne verilmiştir. Uygulamada ise bu görevi Halk Sağlığı Başkanlığı'na bağlı olan Ruh Sağlığı birimi üstlenmiştir. Fakat Ruh Sağlığı Birimi biçimsel yapıda kurul üyesi olarak yer almamaktadır. Halk Sağlığı Başkanlığı'nın 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Kurul üyeliğinden çıkarıldığı göz önünde bulundurulduğunda Kurul koordinasyonunu sağlayan birimin ağ dışından olduğunu görülmektedir. Organizasyonun karar biriminin biçimsel olarak BMİKK olması gerekmektedir. Lakin alınan kararlar Vali tarafından alınmaktadır.

¹¹Madde 10/b: İllerde, Valilerin riyaseti ve İl Sağlık Müdürlüklerinin koordinatörlüğünde BMİKK'yı oluşturan kurum ve kuruluşlarca yürütülür.

4.1.1. Hiyerarşik yapı

Kurulun yapısına bakıldığında Valinin başkanlık etmesi, 20 kamu kurumunun en üst düzey yöneticilerinin Kurulda bulunması ve bunların birçoğunun hiyerarşik amirinin Vali olması, Kurulun hiyerarşik bir yapılanma olduğunu gösterse de Belediye Başkanı / Genel Sekreter, bazı meslek kuruluşları temsilcileri ve STK'ların bulunması hiyerarşik yapıdan farklı olduğunu göstermektedir. BMİKK Uyuşturucu Teknik Çalışma Grubu'nun oluşturulmasında ise hiyerarşik yapılanmadan daha da uzaklaşmıştır. K6 bu durumu bir problem olarak dile getirmiştir. "Kurulların hiyerarşik yapısında problem var, ölü doğmuş bir yapı (K6)". Vali Yardımcısının başkanlık ettiği grup toplantısında hiyerarşik olarak astı olmayan aktörlerin bulunması, kurulların biçimsel yapıları oluşturulurken hiyerarşinin göz önünde bulundurulmadığını göstermektedir.

Teknik Çalışma Grubu'nun üye yapısına bakıldığında, BMİKK ile büyük ölçüde aynı olduğu ve ilgili kamu kurumunun en üst düzey yöneticilerinden oluştuğu görülmektedir. Kurulun adının Teknik Çalışma Grubu olmasına rağmen ilgili uzmanlardan değil de üst düzey yöneticilerden oluşmasının uygulamada kurulun etkinliğini azalttığı düşünülmektedir. Buradan organizasyon yapısını oluşturan biçimsel kurulların profesyonel uzmanlığa değil de hiyerarşiye önem verdiği açıkça görülmektedir.

Bu durumun uygulamada yarattığı sorunları gidermek için BMİKK Uyuşturucu Teknik Çalışma Grubu toplantılarına kurumların en üst düzey amirlerinin katılması yerine daha alt düzeyde müdür, müdür yardımcıları, ya da teknik personelin katılımı sağlanmıştır. Vali Yardımcısı'nın Kurulu bu şekilde yeniden düzenlemesi, yönetici inisiyatifiyle yapılmış olup, mevcut yapıyı daha verimli hale getirmek için olumlu bir adımdır.

4.1.2. Üye sayısı

Ağ yönetişimi bölümünde bahsedildiği üzere üye (aktör) sayısının organizasyonun yapısında ve etkililik düzeyinde etkileri görülmektedir. Örgütün üye sayısı arttıkça yetkinlik gücü artmaktadır. Ancak bununla birlikte hantallığı da artmakta ve üyelerin koordinasyonunu sağlamak zorlaşmaktadır. Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları'nda Kurulların üye sayısı ile ilgili herhangi bir üst sınırlama getirilmemiştir. Aynı belgenin Ek-1 ve Ek-2 bölümünde Kurula katılacak üyelerin

sayısına bakıldığında Eskişehir için en az 22 üyenin katılması gerekmektedir. STK'lar, meslek kuruluşları, akademisyenler dahil edilince üye sayısı artış göstermektedir.

Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları ile Uyuşturucuyla Mücadele Koordinasyon Kurullarına kıyasla BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grupları aktör sayılarında azaltma ve değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklikler aşağıda verilen tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.1. *BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grupları (TÇG) aktör değişiklikleri*

BMİKK		BMİKK Teknik Çalışma Grupları	
Aktör	Durumu	Aktör	Durumu
Baro Başkanlığı	Çıkarıldı	Baro Başkanlığı	Çıkarıldı
Basın Meslek Kuruluşları	TÇG'ye aktarıldı	Halk Sağlığı Başkanlığı	Çıkarıldı
Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği	TÇG'ye aktarıldı	Kamu Hastaneleri Birliği	Çıkarıldı
Garnizon Komutanlığı	TÇG'ye aktarıldı	Sosyal Güvenlik Kurumu	Çıkarıldı
Halk Sağlığı Başkanlığı	Çıkarıldı		
Kamu Hastaneleri Birliği	Çıkarıldı		
Sanayi ve Ticaret Odası	TÇG'ye aktarıldı		
Sosyal Güvenlik Kurumu	Çıkarıldı		
TÜİK Bölge Müdürlüğü	Eklendi		

BMİKK' den 8 aktör çıkarılmıştır. TÜİK Bölge Müdürlüğü eklenmiştir. Çıkarılan aktörlerden 4 tanesi BMİKK Teknik Çalışma Grupları'na dahil edilmiştir. Değişikliğe merkez yönetimin karar vermesi nedeniyle üye sayısında azaltmaya neden gidildiğine ilişkin bilgiye ulaşılamamıştır. Eskişehir BMİKK' de ise halen çıkarılan aktörlerden bir kısmının toplantılara katıldığı görüldü.

Yapılan gözlemlerde kurul toplantılarına katılan üye sayısının 70-86 arasında değiştiği görüldü. Bu sayı katılması beklenen üye sayısının çok üzerindedir. Sayının bu denli çok olmasının asıl nedeni, bir kurumu temsilen birden fazla kişinin toplantıya katılmasıdır. Sayının fazla olmasının, henüz örgüt içi iletişimin zayıf olduğu gözlemlenen bu yapıda koordinasyonu zorlaştırması da beklenmektedir.

Kuruldaki üye sayısına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda; K1, K2, K3, K5, K6, K8, K11, K15, K16, K18, K20 aktörleri Kuruldaki üye sayısının fazla olduğu ifade etmişlerdir. K7, K14 ve K19 üye sayıları hakkında fikirlerinin olmadığı, K9 ise üye sayısı hakkında “Kıvamında, iyidir (K9)” cevaplarını vermişlerdir. Üye sayısına yönelik çeşitli öneriler de ifadelerde yer almıştır. “Fazla bence, daha azaltılıp daha küçük çalışma grupları halinde toplanmalı (K20)”. “Fazla üye var. Bence bu Kurul hangi ilde yapılıyorsa o ilin kamu ve sivil toplum yapısı incelenmeli ve ona göre üyeler belirlenmeli. Bu kadar çok olunca verimsiz oluyor (K6)” Bazı üyeler ise hem üye sayısına hem de niteliğe vurgu yapmışlardır. Örneğin;

Azaltılmalı bence. Hatta 10 tane olmalı. Medya en başta gelmeli ama BMİKK’den medyayı çıkardılar. Gerçi devlet çıkarmasa da gelmiyordu ya o da ayrı konu. Bazılarının görevi standart, onların gelmesine gerek yok. Gençlik Spor [Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü] pek ilgisiz ama gelmeli, Toprak Mahsulleri Ofisi gelmeli uyuşturucu bitkileri onların uzmanları tanıyor. İŞKUR mutlaka gelmeli, Adli Tıp gelmeli bilgilerini paylaşmalı (K5).

“Bence sayısının hiçbir önemi yok. Önemli olan inanmışlık. İnanmış olsun üç tane olsun (K10)”. “Teknik Çalışma Grupları idarecilerle değil uzmanlarla daha etkin. Orada sayı azaltılmalı (K20)”. K18 ise Kurulda üye olarak yer alabilmenin belli kriterleri olması gerektiği kanaatindedir. “Azaltılmalı kesinlikle. Herkesi doldurmuşuz oraya. Kurula girebilmek için belli şartlar olmalı. Neye göre Kurula dahil oluyor. Bir şey yapmayan kamu kurumu olmasın ya da yaptırım olsun. Bazı kurumlar geçen ay kurulmuş bu ay bakıyorum toplantıda (K18)”.

Gözlem amaçlı olarak katıldığım 17 Mayıs 2018 tarihli BMİKK Teknik Çalışma Grupları toplantısında arka sıralarda oturan bir öğretmen, Kurula girebilmek için çok çaba sarf ettiğini ayağa kalkarak söyledi. Bu durum, Kurula giriş sürecinde Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer almayan fakat gönüllü olarak yer almak isteyen aktörlerin katılımının zor olduğunu göstermektedir. Kurula katılacak kişileri belirleyen Kurul Başkanı Vali Yardımcısı Aslan AVŞARBAY şunları ifade etmiştir; “Katılacaklar aslında devlet tarafından belirlenmiş. Ben burada yönetici inisiyatifi kullanarak ekleme ya da değişiklik yapıyorum”. Ayrıca diğer aktörler tarafından Aslan Bey’in gönüllü olan herkese yer verdiği de birçok kez belirtilmiştir.

4.1.3. Toplantılar

Toplantılar aktörlerin bir araya gelmesi, kaynaşması, iletişim bağlarının ve koordinasyonun güçlenmesi açısından önemlidir. Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları' nın 8/2 ve 8/8a maddelerinde¹² toplantı sayıları ve zamanlarına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Toplantıların belirtilen tarih aralıklarında ve sayılarda gerçekleştiği gözlemlendi.

Aktörlere toplantı sayısına ve aralıklarına ilişkin sorular soruldu. K1, K7, K13, K20 ve K24 aktörleri toplantı sayılarının ve aralıklarının mevcut haliyle ideal olduğunu düşünmektedirler. K3, K5, K15, K16 ve K18 aktörleri toplantı aralıklarının sık olduğunu ve sayılarının azaltılması gerektiğini düşünmektedirler. “Normal iş yükümüzü göz önünde bulundurduğunda bence sık (K2)”. “Türkiye’de her konuyla ilgili toplantı mekanizması var ama toplantının kararlılığı ve işlevselliği yok. Yöneticiler toplantı yapıldı mı ona bakıyor. Ne öneri, karar çıkmış kimsenin umurunda değil. Sık ve işlevsiz. Sonuca etki edecek bir toplantı değil (K9)”. Bazı aktörler öneride bulunmuştur. “İki ayda bir sık. 4 ayda bir olmalı. Uyuşturucu öyle dünden yarına değişecek bir konu değil (K6)”. “Bence teknik toplantılar 2 ayda bir olmalı (K11)”. Bazı aktörler ise toplantının aralıklarının çok sık olduğunu, bu sıklığın ruhsal durumları üzerinde etki ettiğini ifade etmiştir. “Çok sık, böyle olunca öfkeleniyorum. Verimli de olamıyorum (K12)”. K10 ve K14 ise toplantı aralıklarına ve sayılarına ilişkin bir fikir bildirmemişlerdir. Verilen ifadeler neticesinde aktörlerin çoğunluğu toplantı aralıklarının sık, sayısının da fazla olduğunu düşünmektedirler.

4.2. Ortak Amaç ve Vizyon

İş birliği literatürüne bakıldığında ortak amaç ve vizyonun iş birliğinin sağlıklı işlemesine yarayan yaşamsal bir bileşen olduğu görülmektedir (Li, 2005, s. 77). Örgüt kültürü, ortak amaç belirlemeye ve vizyonu paylaşmaya elverişliyse, koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması için gereken temel altyapı var demektir (Dyer ve Chu, 2003, s. 59). Örgüt kültürü ivedi oluşan bir olgu değildir. Tüm paydaşlar tarafından benimsenmesi zamanla olmaktadır. Eskişehir’de uyuşturucuyla mücadele eden Kurullar gerekli örgüt

¹²**Madde 8/2:** BMİKK; yılda en az 6 defa olacak şekilde 2 ayda bir, ayın 3. haftasında kurul başkanınca belirlenen günde, toplanır.

Madde 8/8a: BMİKK Teknik Çalışma Grupları; her ay olmak üzere yılda 12 defa, ayın 2. haftasında çalışma grubu başkanınca belirlenen günde, toplanır

kültürünün oluşması, ortak amaç ve vizyonların benimsenmesi için oldukça yenidir. Yapılan gözlemler neticesinde Eskişehir ilindeki organizasyonun yazılı bir vizyonu bulunmadığı, merkez teşkilatın vizyonunu ise henüz benimseyemediği dikkat çekmektedir. Görüşmelerde elde edilen verilerden de bazı aktörlerin adanmışlıklarının olmadığını görmek olasıdır.

“Önemli olan inanmışlık. İnanmış olsun üç tane olsun (K10)” diyen K10 Kuruldaki aktörlerin inanmışlık düzeylerinin düşük olduğunu vurgulamak istemiştir. “Ben görüyorum, üyelerin çoğu angarya iş olarak görüyor (K11)” söylemiyle de uyuşturucuyla mücadelenin asli görev edinilmediği, angarya olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. “Kent Konseyi iyi, diğerleri reklam peşinde (K2)”. “Herkes üzerinden işi atmaya kalkıyor (K9)”. Bu gibi durumlara tüm aktörler tarafından paylaşılmayan vizyon ve amacın olmadığı örgütlerde rastlanmaktadır.

Diğer tarafta K3’ün ifadesi umut vadetmektedir. “Bence herkes samimi, bir şeyler yapma gayreti içindeler. Yöntem ve uygulamada sıkıntı yaşıyorlar (K3)”. Bazı aktörlerin iyi niyetli olması, gönüllülerin katılması, gerekli vizyon ve amaçlar tanımlandığında aktörler tarafından benimsenmesi için bir ortam hazırlayacaktır.

4.3. Görev, Yetki ve Sorumlulukların Tanımlanması

Görev, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi örgütler için yaşamsal düzeyde önemlidir. Her aktörün rollerinin tanımlanması, yetki ve sorumluluklarının açık ve net olarak biçimsel kurallarla belirlenmesi, amaca giden sürecin daha sorunsuz bir şekilde yürütülmesini sağlar. Bu tanımlamalar kamu kurumları için de oldukça önemlidir. Zira K24 bunu “Devlet memuru mevzuatsız iş göremez (K24)” diyerek özet bir şekilde dile getirmiştir. Bu nedenle büyük çoğunluğu kamu aktörlerinden oluşan Kurulda görev, yetki ve sorumlulukların net olarak tanımlanması büyük önem arz etmektedir.

Kamu kurumlarında görev, yetki ve sorumluluklar mevzuatlarla belirlenmektedir. Bu bağlamda 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Bağımlılıkla Mücadele Kurulları oluşturulmuştur. Söz konusu Genelgeye dayanılarak Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları belirlenmiştir. Kurulun ve Teknik Çalışma Gruplarının görevleri burada tanımlanmıştır. BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grupları’na verilen resmî görevler EK-2’de verilmiştir. Kurula tanımlanmış olan görevlerin birkaçı dışında

bir netlik bulunmamaktadır. Dahası görevlerin nasıl yerine getirileceği hususunda ayrıntılı bir düzenleme de yoktur.

Görev ve yetki arasındaki farkın iyi ayırt edilmesi gerekmektedir. Zira aktörlerin çoğuna görev tanımlanmışken bunları yerine getirmeyi sağlayacak yetki verilmediği görülmüştür. Çalışma Usul ve Esasları'nda kurullar için tanımlanan görevlerin (Bkz. EK-2) çok kapsamlı ve iddialı olduğu; buna karşılık bu görevleri yerine getirmek için gerekli olan yetkilerle donatılmadığı, maddi ve beşerî kaynakların sağlanmadığı değerlendirilmektedir. Dolayısı ile görev yetki ve sorumluluklar arasında dengenin iyi oluşturulamadığı bunun da kurulların etkin bir şekilde çalışmasını engellediği düşünülmektedir.

Aktörlere görevleri, yetkileri ve sorumlulukları hakkında sorular soruldu. Alınan cevaplara dayanılarak elde edilen bilgiler değerlendirildi. K7 ve K12 görev ve yetkinin açıkça düzenlendiği ve mücadele için kanunların yeterli olduğu kanaatindedirler. Diğer aktörlerin ifadelerine bakıldığında ise durumun her aktör için aynı olmadığı görülmektedir. K9 yetkisiz sorumluluğa sahip olduğunu bildirmiştir. “Adam madde kullanmış gelmiş buraya, hala tesirinde, görüyorsun ama bir şey yapamıyorsun ki. Adam ceza da almıyor. Biz de emir kuluyuz (K2)”. K14, kanunun görev ve yetki konusunda tam açık olmadığını ve yetkinin uygulanmasında sıkıntılar olduğunu söylemiştir.

Madde kullanıcısının ceza almasının ertelenmesi müessesesi¹³ var. Bunun uygulanabilirliği zayıf. Denetimli Serbestlik idari makamların yetkisinde olmalı. Adam uyuşturucuyla yakalanmış, kullanıcı, ceza almıyor ilk seferde. Devlet onun arkasında mı gezsin kullandı mı kullanmadı mı diye. Uyuşturucuyla mücadele konusunda her şey görevi, yetkisi cezası net olarak tanımlanmış ayrı bir kanun altında toplanabilir (K14).

“Uyuşturucuyla mücadele edeceksek bazı yetkiler de mevzuatla verilmeli. Yasal dayanağı olmadan pek bir şey yapamayız (K24)”. Yetki eksikliği bazı aktörlerde olduğu gibi Kurulda da mevcuttur.

Özel düzenlemeler yapılmalı. Yargı makamları gibi, emniyet gibi... Genel hükümler çerçevesinde yürüyor. İdari düzenlemeler genelgelerle yapılıyor. O da bağlayıcı değil. Uyuşturucu bağımlısının takibi konusunda emniyetin ve sağlığın yetkileri arttırılmalı veri paylaşımı sağlanmalı (K6). Bağımsız yasa ile desteklenmeli. Usul ve esasları inceledin mi? (K6).

¹³TCK m.192/4: Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmi makamlara veya sağlık kuruluşlarına başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz.

Araştırmacı: Evet.

“Yetki sıkıntısı mevcut. En basitinden orada 9’uncu madde¹⁴ var. Üyeler mazeretsiz 3 defadan fazla devamsızlık yapamaz diyor. Devamsızlık yapana ne yapılacağı konusunda bir şey yazmamış. Ne yapalım gelmeyene küselim mi? (K6)”. Kurul çalışmalarına düzenli katılımı sağlamaya yönelik müeyyidelere biçimsel yapıda yer verilmemesi önemli bir eksikliktir. Aktörlerin ve Kurulun yetki sorunu yaşamasının temel nedeni yetki sınırlarının mevzuatla tam olarak belirlenmemiş olmasıdır.

Başka bir aktör ise yetki verilmesinin mücadelede radikal bir fark yaratacağını düşünmemektedir. “Zorunlu tedavi konusu gündemde. Bağımlı tedavi olmayı kabul etmediyse yapabileceğiniz hiçbir şey yok. Gerçi kanunla düzenlense de bağımlı sayısını çok etkin bir şekilde düşüreceğini düşünmüyorum. Koruyucu tedbirlere ağırlık vermeliyiz (K20)”.

4.3.1. Rol belirsizliği

Ortaya çıkan önemli bulgulardan bir tanesi de uyuşturucuyla mücadelede yer alan kurumların çoğunun görev tanımlarında doğrudan uyuşturucu ile ilgili bir görevlendirme bulunmamasıdır. Görev tanımı ya da iş tanımının olması organizasyonlara reaksiyon hızı, motivasyon, verimlilik gibi pozitif değerler katmaktadır.

Görev tanımı, görev kapsamına ve görevin sorumluluklara ilişkin bilgilerdir. Görev tanımı personelin o alanda uzmanlaşmasına ve görevi benimsemesine yardımcı olmaktadır. Yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgularda 6 aktör dışında görev tanımlarının uyuşturucuyla mücadele olmadığı sonucuna ulaşıldı. STK’ların ise görev ve sorumluluklara ilişkin tanımlarda bir sorun yaşamadığı görüldü. Kamu aktörlerinin ifadelerine bakıldığında iş tanımı eksikliği mücadele sürecinde kendini hissettirmektedir.

“Uyuşturucuyla mücadele aslında bizim görevimiz değil. Biz bu konuda eğitim almadık. Sorumlu olan birim 2 yan oda. Fakat yönetici inisiyatifiyle bizim üzerimize kaldı. Motivasyonsuzluk yapıyor bence, herkes kendi işini yapsın (K5)”. “Eylem planında bu kuruma bir görev verilmiş. Bu kurumda bu görevin benim çalıştığım birime verilmesi yazmıyor. Ben görüyorum, üyelerin çoğu angarya iş olarak görüyor. Ben toplumsal sorun

¹⁴Kurul/teknik çalışma gruplarında görevlendirilmiş üyeler, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın iki defa üst üste veya bir üyelik döneminde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç olmak üzere toplam üç defadan fazla devamsızlık yapamazlar. Mazeret sebebiyle kurul/ teknik çalışma grubu toplantısına katılamayan üyenin yerine kendisiyle eşdeğer veya vekili pozisyonunda bir kişinin toplantıya iştiraki üyenin sorumluluğunda sağlanır.

olduğu için elimden geldiğince yapmaya çalışıyorum (K11)”. “Benim işim bu değildi ki. Gönderdiler formatör¹⁵ olduk ama hala asli işim bu değil (K8)”. “Amir yapın diyor yapacaksın. 25 yıl başka bir iş yaptım bu da 2 yıldır eklendi (K13)”. “Kuruldan söylediler, şimdi sunum yapmak için makaleler okuyup öğrenmeye çalışıyorum. Kültegin Hoca¹⁶ var oldukça şey yazmış bu alanda (K1)”. Kodları ve ifadeleri verilen aktörlere göre görevler idareciler tarafından üzerlerine yüklenmiştir.

Bizim mevzuatımızda böyle bir görev yok. Strateji belgesinde yapmamız gereken şeyler var ama bunu kim yapacak, uygulayacak kişinin yeterlilikleri ne olacak, nasıl yapılacak bir bilgi yok. Muğlakta olması bizi de hareketsiz bırakıyor. Ya yanlış bir şey yaparsak korkusu var (K24).

“Gençlerin zararlı alışkanlıklara yönelmesini engellemek. Evet yapalım da nasıl yapalım? (K19)”. Görevli olan personelin iş planında eksiklik olması nedeniyle işlerin nasıl yapılacağına ilişkin kafa karışıklığı da yaşanmaktadır.

Verilen ifadelerden uyuşturucuyla mücadelenin özellikle bazı kamu aktörlerinin asli görevi olmadığı anlaşıldı. Uyuşturucu alanında bilgisi olmayan bir takım personele kurum amirleri tarafından kurum için strateji belgesinde tanımlanan görevler verilmiştir. Personelin iş tanımında uyuşturucuyla mücadelenin bulunmaması ve bu konudaki bilgi eksikliği gibi nedenler motivasyon düşüklüğüne neden olmaktadır.

K1, K2, K6, K11, K13, K17, K19 ve K24 uyuşturucuyla mücadelede görev ve sorumluluklarının herhangi bir mevzuatta açık ve net olarak düzenlendiğini düşünmemektedirler. K7, K9, K12, K14, K18 ve K20 aktörleri uyuşturucuyla mücadelede görevleri sorulduğunda net ve emin olarak cevap verebilirken diğer aktörlerin cevap verirken düşündüğü, beklediği ya da verdiği cevabın, Uyuşturucuyla Mücadele Ulusal Eylem Planı 2018 – 2023 tarafından ilgili kuruma yüklenen görevle örtüşmediği görüldü. Aktörlerin soruya cevap vermede güçlük çekmesi kendisine verilen tali görevi yeterince içselleştiremediği hususunu düşündürmektedir.

K7, K9, K12, K14, K18 ve K20 aktörleri dışında kalan aktörlere idari makamlarca yüklenen uyuşturucuyla mücadele görevi, yönetim bilimi açısından iş genişletmenin bir örneğidir. İş genişletme, iş kapsamının genişletilmesiyle farklı birkaç görevin bir araya getirilmesidir. İş genişletmesi personelin asli görevindeki uzmanlık düzeyini

¹⁵Belirli bir alanda özel bir eğitimden geçirilerek yetiştirilen eğitici

¹⁶Prof. Dr. Kültegin ÖGEL

azaltabilmektedir. Bu durum görevin hatasız yapılmasını engellerken maliyetleri de arttırmaktadır.

“Kendi asli işinizi bırakıp kurula gidiyorsunuz. İşler burada yığılıyor. Bu durum beni sinir ediyor ama yine de biraz fayda sağlamaya çalışıyorum (K12)”. İfadesinde de görüldüğü gibi görevin yatay düzeyde aşırı genişlemesi motivasyon ve performans düşüklüğüne neden olmaktadır (Benligiray, 2016, s. 94). Kurulda yer alan aktörlerinde iş genişlemesi nedeniyle motivasyon düşüklüğü, adaptasyon gibi sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kuruldaki görevlerin asli olarak algılanmadığını bu durumda performans ve motivasyon düşüklüğüne neden olmaktadır göstermektedir.

4.4. Karar Alma ve Uygulama Mekanizması

2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi’ne dayanılarak hazırlanmış olan Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları’na bakıldığında Kurulun karar alabileceği görülmektedir¹⁷. Ayrıca Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları Ek-3 bölümünde toplantı tutanağı bulunmaktadır. Tutanakta toplantıda alınan kararlar için bir bölüm ayrılmıştır. Bununla beraber uygulamada Kurulun karar alma mekanizmasının çok da iyi işlemediği anlaşılmaktadır. Araştırmacının gözlem yapmak amacıyla katıldığı toplam 3 toplantıda herhangi karar alınmadığı görülmüştür. Kurula katılan ve görüşme yapılan üyelerden üçü haricinde 20 üye karar mekanizmasının olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. İki üye ve 1 STK ise toplantılara katılmadıkları için karar ve yürütme mekanizması hakkında fikir sahibi olmadıklarını dile getirdiler.

Kurul karar alabilir elbette. Karar tartışma yoluyla alınıyor. Öneri varsa tartışılıyor. Toplantıdan sonra bu karar toplantı tutanağına yazılıyor. Yürütmeye ilgili olaraksa şöyle oluyor; alınan karar hangi kurumun çalışma alanına giriyorsa yürütme için ona yönlendirilir (K6).

K6, karar alındığını savunan 2 üyeden biridir. Aslında “Kurul karar alabilir” ifadesi kurulun düzenli olarak karar almadığının bir işareti sayılabilir.

Karar mı? Karar idareci ne derse o oluyor tabi ki de. Vali ve vali yardımcısı alıyor, başka bir karar alma mekanizması yok. Hatta görüş ve öneriler bile alınmıyor. Görüş ve öneri bildiren kişiler de yapılmayacağını zamanla gördüklerinden artık görüşlerini açıklamıyorlar (K16).

Karar alma mekanizması falan yok. [Kurulun] daha bütçesi yok... Oransal bir yetki ve bütçeyle donatılmalı. Yoksa karar aldık mı aldık. Nasıl uygulamayı ya da uygulatmayı

¹⁷Madde8/7(c): İllerindeki alınacak tedbirleri belirlemek, yürütülmesini sağlamak. (ç) Toplantıda alınan kararları uygulamak. (e) İllerindeki bağımlılıkla mücadele çalışmalarında yeni politikalar belirlemek.

düşünüyorsun bu kararları. Anlayacağın karar alınmıyor, alınsa da yürütmeye kudreti yok (K18).

Kurulda karar alınmıyor ki. Bence şu şekilde olmalı. Teknik çalışma grupları çeşitlendirilmeli. Oturtmak lazım bunları. Mesela hukuk teknik çalışma grubu, sosyoloji teknik çalışma grubu gibi. Otursun adamlar öneri hazırlasınlar. Diğerleri uyuşturucu kullanan insanların profillerini incelesinler. Herkes diğer toplantıya [BMİKK] geldiğinde öneriler görüşülüp karara bağlansın (K9).

(K9) bu ifadesiyle kurulda karar alınmadığını ifade ederken, karar alım sürecinde diğer aktörlerin nasıl hareket etmesi ve karar mekanizmasının nasıl olması gerektiği hakkında öneride bulunmuştur. Kurulun karar ve yürütme mekanizmasına ilişkin en çarpıcı cevabı K10 vermiştir.

Henüz öyle bir mekanizma hiç şekillenmedi. Yıllardır herkes geldi, oturdu, gitti. Zaten kimsenin bir öneri falan sunduğu yok. Günü geçirme derdinde herkes. Ben uzun yıllardır katılıyorum. Kendi bildiğimi hep söyledim. Bunu böyle yapalım, şunu şöyle yapalım. Aslan Bey¹⁸ geldi de Allah'tan fikirlere değer veriyor. Bak sana ne anlatayım. Önceki Vali'yi bilir misin? (K10).

Araştırmacı: Evet bilirim.

Ben her toplantıda mücadele adına bir şeyler söylüyorum. Önerilerde bulunuyorum. Ben her toplantıda konuşunca önceki Vali'de bıkkınlık olacak ki tamam yeter, yine mi sen anlamında elini böyle göstererek susturdu. Bir şeyi tartışmazsan, öneri sunmazsan kararı neye göre alacaksın ki? İdareciler bir konuda uygulamaya geçecekken korkuyorlar. Aman biz kimseye dokunmayalım şimdi biz kötü oluruz havasındalar. Sorunların üzerini örttükçe, halının altına süpürdükçe hiçbir sorunu çözemeyiz (K10).

Toplantıya katılan üyelerin büyük çoğunluğu karar alınmadığı yönünde görüş bildirdiler. Araştırmacının yaptığı gözlem ve görüşmeler sonucunda Kurulun karar yetkisi bulunduğu fakat toplantılarda üyelerin öneride bulunmadığı, bulunulan önerilerin de Kurul yönetimi tarafından gerektiği kadar dikkate alınmadığı görüldü. Özellikle Valinin başkanlık ettiği BMİKK toplantılarında Valinin ve üye kurumların ildeki en üst düzey amirlerinin katılması nedeniyle öneri sunmak isteyen kurum uzmanlarının da amirlerinden çekindiği izlenimi edinildi. Öneri sayısının azlığı toplantıların aynı gündemle birbirini tekrar etmesine neden olmaktadır. 25 Mayıs 2018 tarihli BMİKK toplantısında K3 ve kodlanmamış bir üye tarafından önerilerde bulunuldu. Kurul başkanı tarafından “Bir hukuk devleti olduğumuzu unutmamamız lazım” cevabı verildi.

¹⁸Aslan Bey: Aslan AVŞARBAY. BMİKK Teknik Çalışma Grupları toplantılarına başkanlık eden vali yardımcısıdır.

Mücadeleye katkıda bulunabilecek önerilerin de gerek hukuk sisteminden kaynaklı gerekse Kurulun kendi bütçesi olmaması nedeniyle karar ve yürütme süreçlerine dahil edilemediği görüldü. Bir karara ulaşılamamasının temel nedenleri olarak sırasıyla aşağıdaki maddeler gösterilebilir.

- 1) Üyelerin öneride bulunma gayreti içinde olmaması.
- 2) İletişim engellerinin önerilerin açığa çıkmasını engellemesi.
- 3) Uygulama için Kurulun gereken yetki ve bütçeye sahip olmaması.

4.5. Maddi ve Beşerî Kaynaklar

Uyuşturucuyla mücadele birçok yönden seferberlik gerektiren bir durumdur. Devletler imkanları dahilinde mücadele sürecini yönetmeye çalışmaktadırlar. Teknik ve maddi imkanlar ile birlikte insan kaynağı da mücadele sürecinin vazgeçilmez bir ögesidir.

Yapılan görüşmelerde aktörlere maddi ve beşerî kaynaklara yönelik bir soru yöneltildi. Fakat elde veriler göz önünde bulundurulduğunda maddi ve beşerî kaynaklarla ilgili il düzeyinde sorunlar yaşandığı görüldü.

4.5.1 Maddi kaynaklar

Maddi kaynaklar uyuşturucuyla mücadele konusunda ihtiyaç duyulan etkenlerden biridir. Maddi kaynak denildiğinde sadece parasal boyut düşünülmemelidir. Mücadele için gerekli olan teknik unsurları, araç ve gereçleri maddi kaynak olarak nitelendirmek doğru olacaktır. Aktör ifadelerine bakıldığında Kurulun ve bazı aktörlerin maddi kaynak sıkıntısı çektikleri görülmektedir.

“Kurulun bütçesi yok. Konuşulup gidiyor. Bütçe olmayınca bir proje uygulama şansı da yok (K6)”.

Ben mücadelede en etkili kurumlardan biriyim, fakat Yeşilay’ın bütçesi bizimkinin 3 katı. Yeşilay bakanlık desteği de alıyor. Bizim hep cepten gidiyor. Bence kurulun bütçesi olmalı. Bana mücadele et deniliyorsa mücadelenin finansmanını da bu kurul sağlayabilir (K9).

Yeşilay’ın 150 üyesi var. 60 TL aidat alıyor. Başta çevre yapmak için gelenler bakıyor ki mama yok bir süre sonra kayboluyor gidiyor. Yeşilay proje yaparsa para devletten ancak o zaman para alabiliyor. Dernek statüsündesiniz başka türlü nasıl geliri olsun. YEDAM¹⁹ diye

¹⁹YEDAM: Yeşilay Danışma Merkezi; Alkol ve Madde bağımlılarına ve yakınlarına ücretsiz psiko-sosyal destek ve rehabilitasyon hizmeti veren kuruluştur.

bir proje var. Onu finanse eden kurum Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Sıtkı KARACA)”.

“Uyuşturucu maddenin tespitinde sorun yaşıyor. Buradan Ankara’ya gidene kadar numunede [uyuşturucu madde] kaybolabiliyor. Eskişehir’de tespit edecek cihazın olmaması haliyle süreci yavaşlatıyor (K14)”.

“Uyuşturucu madde sayısı bugün 600’den fazla, Osmangazi Üniversitesi bunları tespit edemiyor. Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nde yeni cihaz var ve her şeyi tespit edebiliyor. Savcıya Anadolu Üniversitesi’yle çalışmalarını önerdim. Osmangazi Üniversitesi bilirkişi parasından olmamak için dilekçe yazmış (K10)”.

İfadelerden de anlaşılacağı üzere uyuşturucu maddenin türünü ya da varlığını tespit etmede teknik ekipman eksikliği görülmektedir. Bu tür eksiklikler uyuşturucuyla mücadelede organizasyonun tepki hızını olumsuz yönde etkilemektedir.

“Kullanıcı yakalandı, tedavisi yapıldı, Eskişehir’de 4 tane problemlili mahalle var. Sen buraları sosyalleştirmezsen, buralara spor tesisleri kurmazsan bu çocuklar tekrar başlar (K3)”. Bazı aktörler mevcut maddi kaynaklarını kullandıklarını fakat yalnız kaldıklarını ifade etmişlerdir. “Biz gerekenleri yaptık. Eskişehir’de çok iyi bir altyapı oluşturduk. Trilyonluk yatırımlar yapıldı. Biraz zahmet olacak ama diğer kurumlar bağımlıların takibini yapıp yönlendirse daha kolay olur (K19).

“Biz bu konuda hassasız. Elimizden geleni yapıyoruz. Tesislerimiz, salonlarımız... Ama pek proje gelmiyor bize, belediyenin maddi kaynakları çok gibi görünüyor ama bütçesinde uyuşturucuyla mücadele diye bir kalem yok (Aktör kodu açığa çıkmaması için verilmedi)”.

Yukarıdaki görüşlerden anlaşılacağı üzere bazı kurumlar maddi kaynak sıkıntısı çekerken bazı kurumlar ise güçlü teknik altyapı ve tesislere sahiptir. Burada yaşanan asıl sorun mevcut olan kaynakların iş birliği içerisinde kullanılamamasıdır.

4.5.2 Beşerî kaynaklar

Uyuşturucuyla mücadelede aktörlerin yaşadığı en büyük sorunlardan biri de beşerî kaynaktır. Eskişehir’de uyuşturucuyla mücadele eden STK’ların sayısı azdır. Bağımlılıkla mücadele kurullarının kamu kurumlarından oluşması, birçok kamu aktörünün mücadele sürecine katılmasını sağlamıştır. Kamu aktörlerinin katılımıyla beşerî kaynakların niceliğine ilişkin bir sıkıntı kalmasa da yapılan görüşmeler sonucunda beşerî kaynakların niteliğine ilişkin ciddi sorunlar olduğu görüldü. Yetişmiş ve uzman personel eksikliği mücadele sürecinde en önemli sorunlardan biri olarak yansımaktadır.

4.5.2.1. Uzmanlık düzeyi

Uyuşturucuyla mücadele, dünya devletlerinin büyük çoğunluğunu zorlayan bir konudur. Bu sorunla mücadele edebilmek için teknik uzmanlığın şart olduğu genel kabul görmüştür. Gerek risk gruplarına ve bağımlılara yaklaşım olsun gerekse kolluk güçlerinin ve tedavi kuruluşlarının mücadelesi olsun, her aşama uzmanlık gerektirmektedir. Uyuşturucu madde sektörünün devingen ve hızlı evrim geçiren yapısıyla başa çıkabilmek ziyadesiyle güçtür. Hatta bu hızlı evrim madde türevlerinde de kendini göstermesi nedeniyle Erken Uyarı Sistemi (EWS) ve izleme merkezleri oluşturuldu (Ercan, 2008). Yapılan tüm uygulamalara rağmen hala uyuşturucu maddelerin yayılmasının önündeki nedenlerden biri de teknik uzmanlıkla ilgili yetersizlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan çalışmada aktörlere uzmanlık düzeyine ilişkin görüşme kılavuzunda herhangi bir soru yönlendirilmedi. Görüşme esnasında sorulan sorulardan biri olan uyuşturucuyla mücadelede kurum olarak karşılaşılan sorunların neler olduğu sorusunda uzmanlık ve yetişmiş personel eksikliği K8 aktörü haricindeki her aktör tarafından ifade edilmiştir. Uzman ve yetişmiş personel eksikliği konusunda görüş birliği olduğunu söylemek mümkündür.

Eğitilmiş personel eksikliği ciddi sıkıntı. Mesela bu kurumda uzman 3 kişi var. Lisans ve yüksek lisans eğitimleri iyi ama hiçbirimiz uyuşturucu madde kullanan bireyler üzerine çalışmadık. Ben yaklaşırım ama yanlış olur. Kaş yapalım derken göz çıkaracağız. Madde kullananın kendisi, ailesi sürekli bize yönlendiriliyor. Bu benim işim değil ki, haliyle bizde performans düşüklüğüne yol açıyor (K16)

K16'nın bu ifadesinden, ilgili kurumda uyuşturucu konusunda uzman personel olmadığı, ancak bir şekilde bu işin üstlenilmesi gerektiğinden, alanda eğitim almamış personelin sürece müdahil olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca kurumun idari birimi tarafından verilen bu görevin ilgili personelin iş tanımında olmamasından kaynaklı motivasyon eksikliği görülmektedir.

Ambulanslarda bu konunun uzmanı hekim yok. Şimdi bir de ambulanslara naloksan²⁰ konuluyor. Bu ilacı acil tıp teknisyeni mi yapacak. Hekim anlamaz ki hasta neden öyle oldu, teknisyen nasıl anlasın. Çağrı geldi, e burada biri yatıyor uyuşturucu kullanmış. Sen de gittin naloksan vurdun. Küt, aritmi oldu. İlaç zaten opiyat grubunda etkili. Ya hasta sentetik kullanmışsa. Doktorların da uyuşturucu madde vakalarında yeterince bilgisi yok (K5).

²⁰Naloxone; opiyat türevi madde zehirlenmelerinde opiyatın analjezik etkisini antagonize eden bir ilaçtır. Koma, solunum baskılanması gibi durumlarda hastaya enjekte edilmektedir.

Uzmanlık düzeyindeki eksikliğin mücadeleyi zorlaştırdığı, dahası yanlış müdahalelere yol açabileceği, hatta mevcut durumun negatif yönde seyretmesine neden olabileceğini vurgulanmıştır. “Bizim 20 yıl önceki uyguladığımız metodu uyguluyor. Biz bunların hepsini yaptık. İsraf boşuna. Uzmanlık yok (K18)”. Uzmanlık düzeyindeki eksikliğin zaman, maliyet ve enerji açısından bir verimsizlik yarattığı sonucuna K18’in ifadesinden ulaşılabilmektedir. “Jandarma sadece ekim alanlarını kontrol ediyor. Bu maddelerin bazıları adaçayı ile aynı familyadan ve Eskişehir’de yetişebiliyor. Biliyor musunuz diye sordum beni geçıştirdiler. Kimse ilgilenmiyor (K10)” “Kurumların yetişmiş insan kaynağı zayıf. Doktorlar bile müdahaleyi tam olarak bilmiyor. Vatandaş bir madde kullanmış, hangi madde bilen yok. Rehabilitasyon sürecinde de nasıl yaklaşacağını bilen uzman yok (K6)”.

İleri sürülen görüşlerden, asli görevleri içinde uyuşturuıcı da olan aktörlerin yetersizliği kolektif hedeflere ulaşamamasındaki temel nedenlerden biri olduğu anlaşılmaktadır.

Madde bağımlısı tedavisi ardından rehabilitasyon süreci için bizim kuruma geliyorlar. Prosedür çerçevesinde danışmanlık yapıyoruz. Mücadele için eğitimli personelimiz yok. Uzmanlar var ama onlar da bu alanda yetişmiş kişiler değil. Önemli bir eğitim eksikliği var. Bu alanda çalışacak personelin hem alanda eğitimi olmalı hem de motivasyonu yüksek olmalı. Kurum kendi personelinı yetiştırsın denildi. Kurum bunu nasıl yapsın donanımı yok ki. Bu başka kurumlarla iş birliği yaparak çözülmeli. Yine de devlet memurları bu işi yapabilir mi emin değilim. Bizim bir tane formatörümüz var ama yeterli değil bence. Sadece uyuşturuıcı alanında uzman olmalı. Böyle gruplarla çalışan insanlar var (K24).

Biz sahaya iyi yayılabiliriz ama bizim teknik elemanımız yok. Ben Teknik Çalışma Grupları’na giriyorum ama bu alanda uzman değilim. Önceden barodan geliyorlardı artık gelmiyorlar. Kurulda bazı hukuki konularda kafa karışıklığı oluyor. Amerika’da gördüm evsizler var. Adamın kokusu 20 metre öteden geliyor leş gibi ama yanına gitmişler araştırma yapıyorlar. Bizde sürekli yüzeysel bir eğitim veriliyor. Uyuşturuıcıyla mücadeleyi asfalt işçisi mi yapacak? Akademisyenlerden yardım alınmalı (K1).

K24’ün ve K1’in ifadelerinden uyuşturuıcıyla mücadele edecek olan personelin eğitim donanımsızlığı olduğu görülmektedir.

4.6. Liderlik

Liderliğin organizasyonun süreçleri üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Yönetim bilimi tarafından da uzun yıllar tartışılmış ve literatürü meşgul etmiştir. Yapılan araştırmada aktörlere yönetici ya da lider hakkında soru yöneltilmemesine rağmen,

toplanan veriler içinden liderlikle ilgili çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Kurulun mücadeleden yeterince etkin olup olmadığı sorulduğunda Vali Yardımcısı'nın gelmesiyle 2 yıldır etkinliğinin arttığı genellikle karşılaşılan ifadelerden biridir. Eskişehir'deki uyuşturucuyla mücadele eden Kurulun başında resmî olarak Vali bulunsa da BMİKK Teknik Çalışma Gruplarına başkanlık eden Vali Yardımcısı tüm sürecin ana sorumlusu olarak algılanmaktadır.

Bu çalışmanın yapıldığı süreçte, kendi sorumluluğunda olan bir organizasyon üzerinde araştırma yapılmasına izin vermesi ve diğer aktörlerin de araştırma sürecine destek olması için 17 Mayıs 2018 tarihli BMİKK Teknik Çalışma Grupları toplantısında telkinde bulunması, veri toplama sürecini kolaylaştırmıştır.

Konuyla ilgili hassasiyeti, diğer aktörlere yaklaşım biçimi ve süreç üzerindeki etkisi ile ilgili görüşler aktör ifadelerinde yer almıştır. “Aslan Bey geldi de Allah’tan fikirlere değer veriyor (K10)”. Vali Yardımcısı'nın fikirlere değer vermesi nedeniyle katılımcı bir lider olduğunu göstermektedir (Luthans, 2011, s. 437).

Aslan Bey'in olması Kurula özellikle 2 yıldır ciddi artılar kattı. Ciddi ivme getirdi. Mesela iletişim boyutunu gündeme getirdi. Bilimsel bir yönü var. Teknik toplantılarda rahatça konuşabiliyorsunuz, düşüncelere açık ve bürokrasinin hantallığını size hissettirmiyor. Kurulun sevk ve idaresinde sahip olduğu vizyonu bu iş için uygun. Mücadele konusunda Aslan Bey'in varlığı Eskişehir için büyük şans (K1).

“Aslan Beyin olduğu toplantılar yine biraz daha rahat sen de fark ettiysen. En azından bir iki kişi bir şeyler demeye çalışıyor. Valinin girdiği toplantılar nasıl, çıt yok (K5)”. K1 ve K5'in ifadelerinden Vali Yardımcısı'nın aktörlere olan tutumunun iletişim engellerini kısmen kaldırdığı anlaşılmaktadır. Bu ise Kurulun daha etkileşimli bir yapıya kavuşmasının yolunu açmaktadır.

“Aslan Bey geleli bir hareketlenme var. Kurumlar arasındaki bürokratik hantallığı azaltın dedi. Bu bile çok önemli (K17)”. “Aslan Bey vizyonu geniş bir insan. O gönüllülerle iş birliği yapmaya açık (K15)”. “Aslan Bey gönüllü olanlar, faydalı olabileceğini düşünenler katılsın dedi. Sivil aktörlerin önemli olduğuna inanıyor. Vizyon sahibi (K10)”. “Katılacaklar aslında devlet tarafından belirlenmiş. Ben burada yönetici inisiyatifi kullanarak ekleme ya da değişiklik yapıyorum (Aslan AVŞARBEY)”.

Elde edilen verilerden de anlaşıldığı üzere Aslan AVŞARBEY' in vizyon sahibi oluşu, etkileşimin önünü açması, fikirlere açık olması, bazı hususlarda yetki sınırları içinde kolaylaştırıcı girişimlerde bulunması iş birliğini arttıran özelliklerdir. Katılımcı bir

lider olarak değerlendirmek mümkündür. Fakat Aslan AVŞARBEY' in bürokratik görevi ve bazı yasal düzenlemeler süreci yönetme konusunda kendisini sınırlamaktadır. Değişiklik yapmak istediği hususlar olsa da bu sınırlılıklar dönüştürücü lider olmasını engellemektedir. Zira kendisi de “Şu boynumuzdaki kravat bizi bağlıyor” diyerek durumu ifade etmiştir.

4.7. Güven ve Çatışma

Bu bölümde aktörlere aralarındaki güven ilişkisine yönelik sorular yöneltildi. Türkiye güven düzeyi düşük bir ülkedir. Ülkemizde bir insana güvenebileceğini söyleyen insan sayısı on kişide birdir (Esmer, 2012). Bu güven düşüklüğü, özellikle iş birliği dahil olmak üzere yapılan işlerde de kendini hissettirmektedir. Aktörlerin ifadelerinde ve davranışlarında bu durumun varlığı hissedilmektedir.

K7 güven konusunda bir açıklamada bulunmamıştır. K2 ise aktörlerin hepsinin iyi niyetli olduğunu ve birbirlerine güvendiklerini vurgulamıştır. K20'ye göre veri paylaşımı konusu dışında aktörlerin birbirlerine güveni bulunmaktadır. Bazı aktörler ise güven düzeyinin düşük olduğunu açıkça ifade etmişlerdir.

“Kamu, belediyeye güvenmiyor. Bu Kurul oluşturulduğunda belediye olmasın denilmişti. Halbuki Belediye kamu kurumlarına göre iş birliğine daha yatkın. Bağımlılık eğitimi için yer gösteriyorlar sürekli (K16)”. “Güven düzeyinde bir düşüklük var ama belediye Ak Partili olsa herhalde daha çok güvenirlerdi (Aktörün kodu açığa çıkmaması için verilmedi)”. İki aktörün vermiş olduğu cevaplara bakıldığında kamu kurumlarıyla belediye arasında bir güvensizlik olduğu görülmektedir. Bu güvensizliğin ana nedeninin siyasi görüş ayrılığı olduğu düşünülmektedir.

Güven yok. Benim idarecim bana güvenmiyor ki, uyuşturucuyla mücadelede günah keçisi biziz. Kimse bize güvenmiyor. Türkiye güvensizlik ülkesi. Bizim ülkede savcı polise güvenmez, savcıya hâkim güvenmez, hâkimin kararına Bölge Adliye Mahkemesi güvenmez, Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararına Yargıtay güvenmez. Dejenere olduk. Bu idari yapılardaki kurumların birbirine güvensizliği buralara yansıyor. Ben başka aktöre evrakı zimmetli gönderiyorum neden? Güvensizlikten. Kaldı ki STK'ya nasıl bilgi veremeyeceğimi sen hesap et. (K9).

“Benimle çalışanlar benim nasıl biri olduğumu bilir ona göre davranır. Polis benden baskın izni ister veririm. İki defa baskına ya da aramaya gitti, eğer boş çıkarsa üçüncüyü vermem. Vatandaş geliyor şikâyet ediyor polis kapımı kırdı diye (Cumhuriyet Savcısı)”.

Araştırmacı aynı zamanda bir STK'nın üyesidir. İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanmış, uyuşturucuyla mücadeleye katkı vermek amacıyla oluşturulan, bir projenin de koordinatörüdür. Proje kapsamında bazı bilgilere ihtiyaç duyulmuştur. Bilgi temini için ilgili kamu kurumuna iki gün arayla gidilmiştir. Görevlilerden birisi öyle bir bilginin bulunmadığını beyan ederken başka bir görevli tarafından bulunduğu söylenmiştir. Bu durum aynı kurum içindeki görevlilerin, mücadelede yer alan sivil toplum aktörlerine güven konusunda farklı tutum sergileyebildiklerini göstermektedir. “Güven ortamı yok. Kamu kurumları STK'nın üzerindeyiz gözüyle bakıyor. Niye bana güvensin ki, hiçbirinin çalıştığını düşünmüyorum... Benim kurumum da aynı (K10)”.

Güvenin var olup olmadığının belirlemenin bir yolu da Hermansson (2016, s. 346)'a göre kurumların iş birliği sürecinde hangi kurumları suçladığı, günah keçisi (scapegoat) ilan ettiği ile bağlantılıdır. Bir diğer deyişle aktörlerin diğer aktörleri suçlaması güven düzeyinin düşük olduğu ortamlarda görülür. “Karşılıklı güven düzeyi zayıf. Milli Eğitim, Müftülük, Denetimli Serbestlik iyi çalışıyor. Gençlik Spor, Belediye, Aile ve Sosyal Politikalar, İŞKUR zayıf (K18)”. “Bazıları iyi, Emniyet iyi, İŞKUR iyi; Osmangazi Tıp Fakültesi çok kötü (K12)”.

Çatışmaya ilişkin bulgular yapılan görüşmelerde dolaylı olarak ortaya çıkmıştır. Güven ilişkisi, koordinasyon mekanizmaları ve karşılaşılan sorunlar araştırılırken organizasyon içinde çatışma bulgularına da rastlandı. Çatışma, iki veya daha fazla kişi veya grup arasındaki çeşitli kaynaklardan doğan anlaşmazlıklardır (Koçel, 2007, s. 534). Çatışma nedenlerinin genellikle, kaynak paylaşımından, statü farklılıklarından ve en fazla da haberleşme noksanlıklarından kaynaklandığı görülmüştür.

Kurumlar arasında kaynak paylaşımından kaynaklı çatışmayı K3'ün ifadesinde görmek mümkündür. “Adamlar en basit veriyi bize vermekten sakınırken bizden bekliyorlar hep (K3)”. “Sorumlu olan birim 2 yan oda. Fakat yönetici inisiyatifile bizim üzerimize kaldı. Motivasyonsuzluk yapıyor bence (K5)” K5'in ifadesinden ise kişiler arasında dikey çatışma olduğu anlaşılmaktadır. Statü farkından kaynaklı kişiler arası çatışma K10'un ifadesinde görülmektedir.

Burada X kamu kurumuna gittim aynı eğitimi vermek için. Önce projeye paydaş olmak istediler. Güzel. Sonra baktım ne eğitim yeri ne de eğitim saati gösteriyorlar. X kurumunun müdürüne gittim. Dediler o yok. Müdür Yardımcısı da yokmuş. Diyorlar sorumlu yok sonra gel. Orada bir carladım kamu kurumu vekilsiz bırakılır mı diye. En sonunda birini gönderdiler yanıma. Gelen de beni ezmeye çalışıyor. Siz kim oluyorsunuz da eğitim vermeye

kalkıyorsunuz dedi. Ben de en son kim olduğumu anlattım. Gittim hemen paydaşıktan çıkardım (K10).

Kurumlar arası kaynak paylaşımı nedeniyle çıkan çatışma ise şu ifadede görülebilir;

Yılın başında bir X kurumuyla bir etkinlik yaptık. Etkinliğin finansörü benim. Katılanların yemeğinden tut ödülleri kadar ben karşılamışım. Adama dedim ki en azından ulaşım için otobüs ver, sende otobüsler var. Otobüsü bile vermedi. Ulaşımı da ben cepten karşıladım. Hatta etkinlik alanındaki ambulansın parasını bile ben verdim. Sonra kurula diyor ki ben şu etkinliği yaptım. Yıl başından beri başka bir şey söylemiyor. O etkinliğe beş kuruş faydan mı dokundu (K18).

“Veriler gelmiyor. Telefonla arıyoruz yok, mail atıyoruz yok, en son resmi yazı yazıyoruz göndersin diye, o da gecikmeli geliyor. Hala geçen sene istediğimiz verileri göndermediler (K16)”. K16’nın ifadesinde haberleşme noksanlıklarından kaynaklı kurumlar arası çatışma mevcuttur. Aktörler arasında çatışmalar farklı nedenlerle olabilmektedir. Bu çatışmalar koordinasyon ve iş birliği sürecini olumsuz etkilemektedir. Eskişehir’deki uyuşturucuyla mücadele eden aktör sayısı, çatışma yaşandığını ifade eden aktör sayısı (6 aktör) karşılaştırıldığında çatışmanın boyutlarının az olduğu söylenebilir. Organizasyonun çoğunun kamu aktörü olması ve aralarında hiyerarşik ilişkinin varlığı, çatışmanın az olmasının nedenlerinde biridir.

4.8. İletişim

İletişim, iki kişi ya da yapı arasındaki her türlü ilişki sürecinin temel taşıdır. Örgütün içindeki paylaşım, çatışma gibi süreçlerin hepsinde iletişimin varlığı görülmektedir. Temel taş olan iletişim, aktörler arasındaki ilişkinin başlamasından sonlanmasına kadar kendini her zaman göstermektedir. Aktörlerin ortak amaç doğrultusunda bir örgüt yapısı içinde yer almaları iş birliği kavramını da gündeme getirmektedir. Ne var ki iş birliği, iletişimle başlayan süreçte bütünleşmenin artmasıyla sağlanabilmektedir. Bu iki uç nokta arasındaki yolculuğun geçiş kapısını ise sadece koordinasyon açmaktadır (Taylor-Powell, Rossing ve Geran, 1998, s. 5). Koordinasyonun sağlanabilmesi için iletişimin yönü, iletişimin türü ve iletişimin kanalı mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu başlık altında BMİKK içinde yer alan aktörler, BMİKK üyesi olmadığı halde uyuşturucuyla mücadele rolü olan kurumlar ve STK’lar arasındaki bağlar incelendi. Örgüt yapılarında iki aktör arasında gerçekleşen her türlü olgu bağ üzerinden gerçekleşmektedir. Yapılan görüşmeler ve gözlem sonucunda bu bağlar tek yönlü ve çift

yönlü; yatay ve dikey; resmi (formel) ve gayri resmi (informel) olarak sınıflandırıldı. Aktörler arasındaki bağlar incelenirken örgüt içindeki ve dışındaki aktörler arasındaki iletişim bağlarına bakıldı. Daha sonra aktörlerin iş birliği içinde hareket edebilme durumları araştırıldı. Bulgular ve yorumlar aktarıldıktan sonra Eskişehir'in uyuşturucuyla mücadelede kurumlar arasındaki bağlar tek bir şekil üzerinde verildi (Bkz. Şekil 4.2).

Uyuşturucuyla mücadelede yer alan aktörlerin birbiriyle etkileşimleri sonucu aralarında bağlar oluşmuştur. Bu bağlarla birlikte bir organizasyon yapısı belirmiştir. BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grupları uyuşturucuyla mücadeledeki yerel düzeydeki resmi bir organizasyondur. Bu resmi organizasyonun üyesi olmayan kişiler, kurumlar ve kuruluşlar da organizasyonun bazı aktörleriyle iletişim ve paylaşım içindedir.

Uyuşturucuyla mücadelede yer alan aktörlere, iletişimin ve iş birliğinin hangi aktörlerle, hangi kanallarla ne şekilde sağlandığı soruldu. Verilen cevaplar aktörler arasındaki bağları belirlemede önemli veriler içermektedir. Bu verilere dayanarak aktörler arası bağlara ait bilgiler, kurum isimlerinin kısaltmalarıyla ağı yapı haritasında (Bkz. Şekil 4.2) verildi.

“Ben iletişimimi yüz yüze gerçekleştirmeyi tercih ediyorum. Çünkü telefonda sallamıyorlar. İletişim kurmaktan kaçınıyorlar ama bir şey lazım olunca ya da veri isteyince onlar gönüllü arıyorlar (K10)”. “Telefonla ya da ziyaret. Bazıları işleri zorlaştırmak için resmi yazı istiyor. Yok üç gün geldi beş gün gitti (K18)”.

Telefonda arasan orada kalıyor. İlgili kişilerin de telefon görüşmesi ardından talepleri pek umursadığını sanmıyorum. Zaten hiyerarşi gereği randevu alıp yüz yüze iletişim kurmamızın talebimize ulaşma konusunda daha etkili olduğunu düşünüyorum (K21).

Üyelerin büyük çoğunluğunun kanal olarak ilk önceliği telefon olduğu görüldü. Telefon görüşmelerinin tamamı gayri resmi iletişim türüdür. K5, K11 ve K16'ya göre telefon görüşmesi, SMS, e-posta ve resmi yazışmalar kullanılmaktadır. K16'ya göre “Bu kanalların hiçbiri uyuşturucuyla mücadelede koordinasyon sağlamıyor. Sadece toplantı tarihinde ve saatinde koordinasyon sağlıyor (K16)”.

K6, K7, K14 ve K22 kendi birimleri dışında başka birime ait aktörlerle iletişime geçtiği çok nadiren görüldü. Bu aktörlerin de kendi birimleriyle arasında sadece dikey iletişimin olduğu sonucuna ulaşıldı.

Organizasyonun aktörleri arasında iletişimin telefon kanalıyla, gayri resmi şekilde sağlandığı konusunda görüş birliği vardır. E-posta kanalı pek kullanılmazken, resmi

yazılar aktörlerin iş birliğini gerektiren konularda ve toplantılara ilişkin görevlendirmelerde kullanılmaktadır. Aktörlerin sekreteryaya görevini yürütmekte olan ve koordinasyonu sağlamakla görevlendirilen Halk Sağlığı Başkanlığı Ruh Sağlığı Birimi'yle aralarında iletişim çoğunlukla resmidir. En çok iletişim bağı bu birimledir. Ruh Sağlığı Birimi aktörlere toplantı zamanını ve gündemini bildirmekteyken, aktörlerse yaptığı faaliyetler hakkında Ruh Sağlığı Birimi'ne raporlama yapmaktadır. Bu iki işlem de resmi yazı kanalıyla gerçekleşmektedir. Hatta resmi yazışmaların en fazla bu birimle yapıldığı görüldü (Bkz. Şekil 4.2). Fakat buradaki iletişim sürecinde de aksaklıklar yaşanmaktadır.

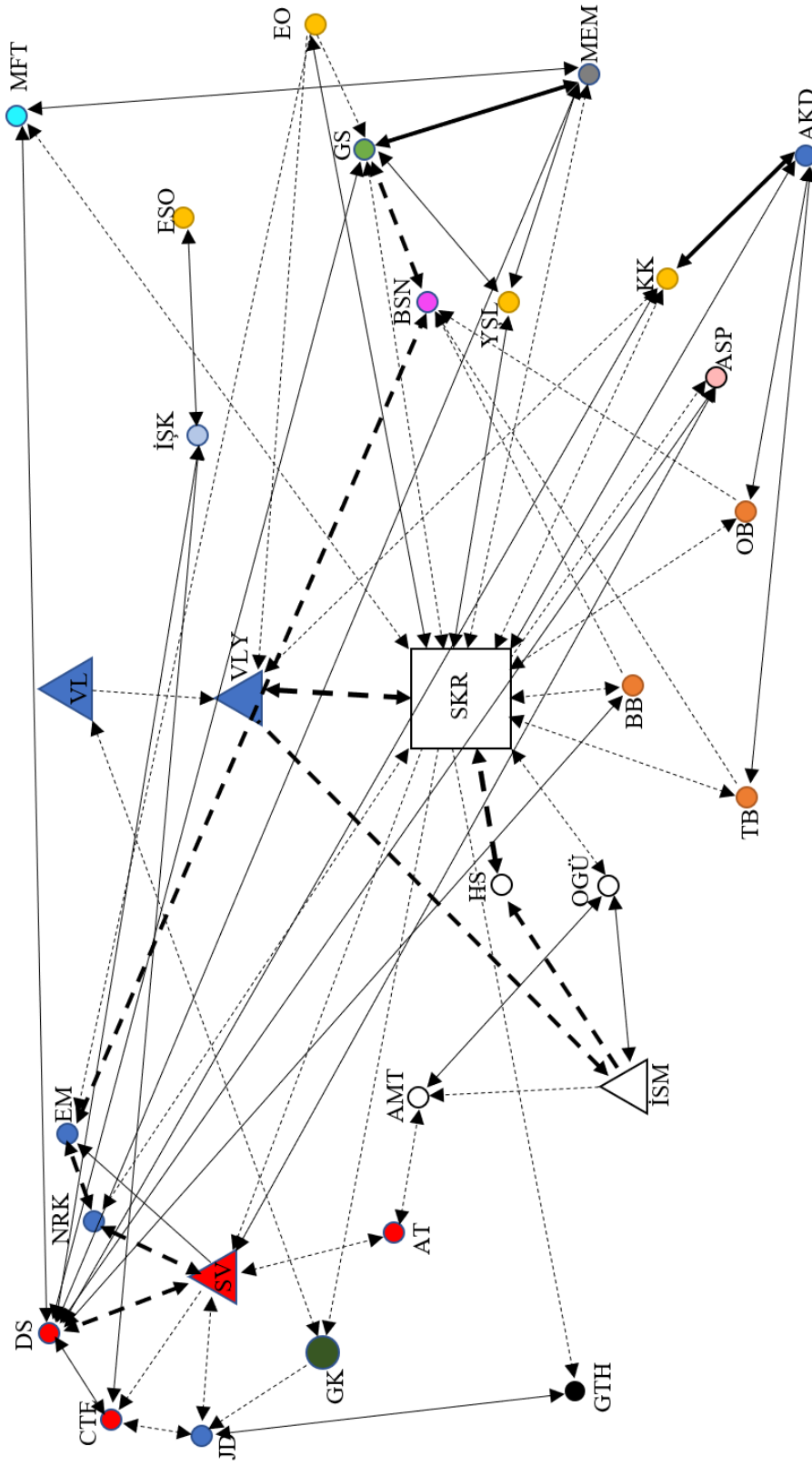
Ben yapacağım işin bildirimini bir ay önceden yapıyorum. Programımı belirliyorum ve yönetime bildiriyorum. O gün işe gelmişim, sabahdan görevlendirme yazısı masama geliyor. Sonra hadi bakalım iptal et işleri, toplantıya git. Çok bir şey istemiyorum. 72 saat önceden verin şu yazıyı. Zaten kurulun çalışma usulünde de öyle yazıyor²¹ (K12).

K2 Kurulun iletişim bağlarının nasıl çalıştığını özetler nitelikte açıklamada bulunmuştur.

Hangi kurumla iletişime geçilecekse telefon kanalıyla başlanıyor. Genelde herkesin numarası herkeste var. Bir hususta örneğin çalışma yapılacak. Önce cepten arıyoruz, uygunlar mı, hangi tarih uygun, mutabakat sağlıyoruz. Daha sonra arkasından resmi yazı yazıyoruz. Genelde bu şekilde yürüyor. E-posta daha nadirdir (K2).

Aynı teşkilat içinde bulunan aktörlerin idare makamıyla içinde bulundukları iletişim genellikle tek ve dikey yönlüdür. Emir – komuta zinciri içinde hiyerarşik pozisyon gereği yukarıdan aşağıya doğru iletişim yönü görüldü. Farklı teşkilatlarda olup da iş birliği içine giren aktörler arası iletişimin yönü yataydır. STK'ların diğer aktörlerle içinde bulunduğu iletişim yönü ise yataydır. İletişim yönlerinin belirlenmesinde etkili olan ana faktör, Vali Yardımcısının esnekliğine rağmen örgüt içi hiyerarşinin kendini hissettirmesidir. Örgütün büyük çoğunluğunun kamu kurumlarından oluşması ve kurumların hiyerarşik pozisyonları, üyeler üzerinde iletişim sürecini engelleyici bir durumdur.

²¹**MADDE 8/4:** BMİKK Teknik Çalışma Gruplarında alınan kararların değerlendirilmesi, kurumlar tarafından güncel gelişmelerin paylaşılması gibi rutin gündem maddeleri dışındaki gündem maddesi önerileri BMİKK üyesi kurumların temsilcileri tarafından kurulun sekreteryasını müdürlüğe toplantı tarihinden en az 5 gün önce iletilir. Kurul Başkanının onayladığı gündem ise toplantı tarihinden en az 3 gün önce kurul üyeleriyle paylaşılır.

Şekil 4.2. Ağın yapı haritası. Yukarıda verilen şekilde üçgenler bağlı olunan merkezi / idare eden makamı göstermektedir. Kare, koordinasyonu sağlayan sekretaryayı yürüten birimi, yuvarlaklar aktörleri gösterir. Aynı teşkilat içinde bulunan aktörler aynı renkte gösterilirken, kesik çizgiler iletişim bağı; okların yönü, iletişimin yönünü; çizgiler, iş birliğini; çizgilerin kalınlığı arttıkça bağın daha aktif kullanıldığını göstermektedir. Sarı renk, o aktörün STK olduğunu göstermektedir. Şekle ilişkin açıklamalar izleyen sayfadadır.

Şekil 4.2.'ye bakıldığında en fazla iletişim bağı beklendiği gibi koordinasyonu sağlayan Halk Sağlığı Başkanlığı Ruh Sağlığı Birimi (SKR) ile kurulmuştur. Diğer iletişim ve iş birliği bağları içinde adli makamların ve kolluk birimlerinin iletişim bağları fazladır. Denetimli Serbestlik Müdürlüğü (DS) diğer aktörlerle en fazla iletişim ve iş birliği kuran aktördür. (Eskişehir İl Müftülüğü = MFT, İl Milli Eğitim Müdürlüğü = MEM, Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüğü = İŞK, Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü = GS, Eskişehir Kent Konseyi = KK, Akademisyenler = AKD, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü = ASP, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi = BB, Ceza Tevkif Evleri = CTE, Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı = SV) Vali (VL) hiyerarşik konumu gereği Vali Yardımcısı (VLY) ve Garnizon Komutanlığı'yla (GK) iletişim bağına sahiptir. Basın Meslek Kuruluşları'nın (BSN) Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğü ve İl Emniyet Müdürlüğü'yle olan iletişim bağlarında bir sıklık görülmektedir. Benzer iletişim sıklığı Narkotik Şube Müdürlüğü ile (NKR) Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı ve İl Emniyet Müdürlüğü arasında da görülmektedir. Tepebaşı Belediyesi (TB) ve Odunpazarı Belediyesi (OB)'nin akademisyenlerle iletişim ve iş birliği içinde olduğunu söylemek mümkündür.

Vali Yardımcısı'na bağlı olan İl Sağlık Müdürlüğü (İSM)'nin Halk Sağlığı Başkanlığı (HS) ile bağlarında iletişim sıklığı yoğun görülürken AMATEM (AMT) ve Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi (OGÜ) ile iletişim sıklığı normal seyretmektedir. En az iletişim bağına sahip olan aktör ise, İl Jandarma Komutanlığı ile (JD) iş birliği içinde olan Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (GTH)'dür. Adli Tıp Şube Müdürlüğü (AT) de Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı ile aynı teşkilat içinde olduğu için aralarında iletişim bağı görülmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları içinde en fazla iletişim bağı olan aktörler sırasıyla Eskişehir Kent Konseyi, Yeşilay Cemiyeti (YŞL), Eskişehir Okçuluk Spor Kulübü Derneği (EO) ve Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği (ESO)'dir.

4.8.1. İletişim engeli

İletişim engeli iletişim sürecinin sağlıklı işlememesine neden olan her türlü etken olarak tanımlanabilir. Koordinasyon ve iş birliğine giden yolda başlangıç basamağının iletişim olduğu düşünülürse, her iletişim engelinin uyuşturucuyla mücadele sürecini olumsuz etkilediği görülebilir. Aktörlerle yapılan görüşmeler neticesinde aktörler arasında iletişim engellerinin olduğu kendini açıkça hissettirmektedir.

Aslan Beyin olduğu toplantılar yine biraz daha rahat sen de fark ettiysen. En azından bir iki kişi bir şeyler demeye çalışıyor. Valinin girdiğı toplantılar nasıl, çıt yok. Kurum amirin orada ... Önce senin amirin dönüyor bakıyor sana. Bir de şu durum var, aklına bir fikir geldi mesela ama söyleyemezsin. Senin idarecin de şov yapma çabası içinde. Sen gideceksin amirine diyeceksin, amirin kendine dokunmayan bir şeyse o söyleyecek, reklamı o yapacak, alkışı o alacak(K5).

K5'in ifadesine bakıldığında amirin hiyerarşik üst olması ve astın üstünden çekinme eğilimi göstermesi iletişim engeli oluşturmaktadır. Güç mesafesinin toplumumuzda çok olması da aktörleri örgütsel sessizliğe itmekte ve iletişimi kısıtlanmaktadır (Hofstede, 1980). Aktörler arasında normal zamanlarda iletişim pek yoktur. İletişim en fazla bilgi paylaşımı esnasında gerçekleşmektedir. Koordinasyonun sağlanmasında hiç şüphe yok ki veri ve bilgi paylaşımının önemi çok büyüktür. Örgütün aktörleri arasındaki paylaşımlar ağın yapı haritasında (Bkz. Şekil 4.2) sadece çift yönlü oklarla gösterildi. Çift yönlü iletişimin olmadığı bir bağda veri ve bilgi paylaşımının da olması söz konusu değildir. Örgütteki aktörler arasındaki bilgi paylaşımı konusunda iletişim engelleri dikkat çekmektedir. Aktörlere toplantılar dışında gerekli gördükleri her an veri ve bilgi alışverişini sağlayabilip sağlayamadıkları soruldu.

“Sağlayamıyorum. Ben Kuruldan gerektiği zaman bilgi alışverişi için kurul üyelerinin iletişim adreslerinin herkese dağıtılmasını talep ettim. Göndeririz dediler ama kimse bir şey göndermedi (K10)”.

Gözlemci olarak katılım sağlanan 25 Mayıs 2018 tarihli BMİKK toplantısında veri paylaşımı hakkında bir öneride bulunuldu. Öneri, aktör kodunun açığa çıkmaması için kurumun adıyla paylaşılmıştır.

İl Emniyet Müdürü tarafından sağlık kurumlarının bağımlılık tedavilerinde karşılaştıkları kişilerin bilgilerini Emniyet Teşkilatı'yla paylaşımlarının teşkilatın o bağımlının arkasında bulunan başka kullanıcılara ve satıcılara ulaşmayı kolaylaştıracağı ve şehrin uyuşturucu haritasının daha kolay çıkarılacağı için paylaşımlarını talep etti. Fakat veriler yasal koruma altında olduğu için kuruldan bir karar çıkmadı. Bu husus araştırmacı tarafından ilgili Cumhuriyet Savcısı'na kişisel verilerin paylaşılmasıyla ilgili olarak sınırlılıklar ve fikirleri soruldu.

Bak şimdi, kişi soruşturma aşamasındaysa yani yargılaması henüz gerçekleştirilmediyse ya da Denetimli Serbestlik sürecindeyse verileri paylaşılabilir ama yargılama bittikten sonra veriler kamuya açık hale geliyor. Bu kişileri de emniyet zaten bilir. O kişilerin verilerinin

paylaşılmasında hiçbir sorun yok. Lakin sağlık kurumları daha önceden sabıkası olmayan birinin verilerini paylaşırlarsa sıkıntı yaşayabilirler (Cumhuriyet Savcısı).

“Bireysel olarak telefonda konuşuyoruz. Talep oluyor. Ben genelde bilgi veren taraftayım ama kişisel bilgileri paylaşamıyoruz. Bakanlığın ciddi talimatı var (K12)”. Verilen ifadelerle bakıldığında yasal gerekçelerden dolayı bilgi paylaşımı yapılamadığı görüldü. Bu yasal gerekçeler iletişim engeli oluşturmaktadır. En fazla dikkat çeken yasal gerekçe ise 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’dur.

Bazı aktörlere göre ise kurum tutumları ve kurum amirleri iletişim engeli oluşturmaktadır. “Birinden bilgi istemek deveye hendek atlatmak gibi. Çok çaba sarf ettiriyorlar, uğraştırıyorlar. Bu nedenle yapacağımız işler yetişmiyor ama her kurum böyle değil şimdi hepsinin günahını almayayım (K20)”. “Bilgi geliyor ama ne zorluklarla. Gözüme çok batan biri var. X kurumunun müdürü. Adam resmen koordinasyonu bozuyor (K16)”.

Araştırmacı: Neden?

Biz X kurumunun uzmanlarıyla iyi anlaşıyoruz. Orada sorun yok ama bu idareci benim kontrolümden geçmeden veri paylaşmayın demiş. Veriler gelmiyor. Telefonla arıyoruz yok, mail atıyoruz yok, en son resmi yazı yazıyoruz göndersin diye, o da gecikmeli geliyor. Hala geçen sene istediğimiz verileri göndermediler (K16).

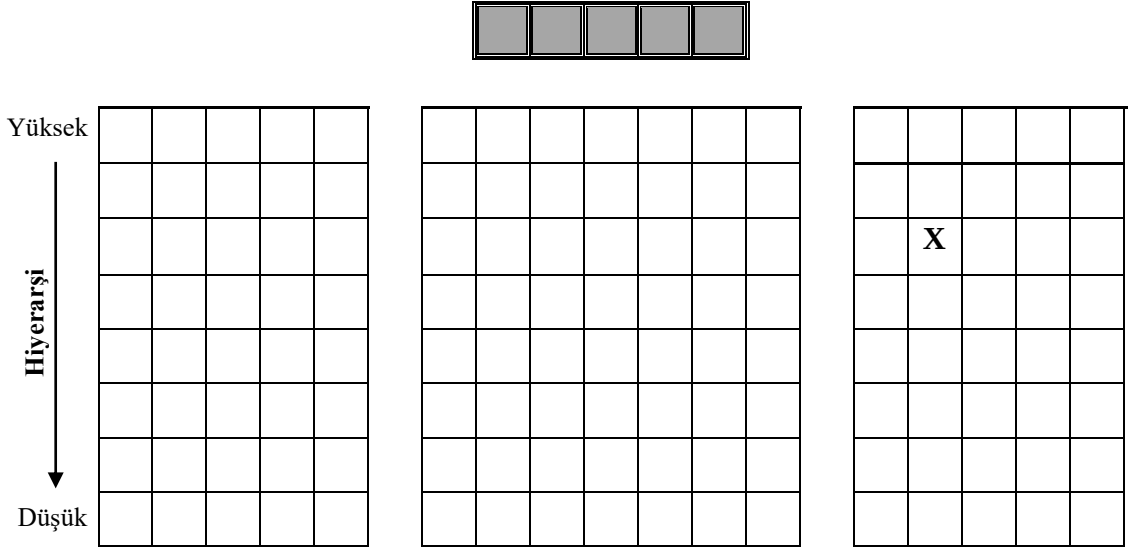
Araştırmacı: Neden göndermediklerini nasıl açıklayabilirsiniz?

“Bence tembellikten başka bir şey değil (K16)”.

K6 gerektiği zaman bilgi alışverişinde bulunduğunu ifade ederken K2 ise veri bilgi alışverişini sadece gayri resmi yolla yapabildiğini, K7 ve K14 ise bilgi alışverişine gerek duymadıklarını söylediler.

İletişim engellerinden biri de Kurul toplantılarının yapıldığı salonun fiziki yapısıdır. Kurulda yer alan üyelere kurulun fiziki yapısına ilişkin bir soru yöneltilmedi. Ancak görüşmeler esnasında toplantı salonunun fiziki yapısına yönelik bazı aktörler tarafından vurgu yapılmıştır. Ayrıca, araştırmacı katıldığı toplantılarda salonun fiziki yapısını gözlemlene imkânı bulmuştur.

BMİKK ve BMİKK Teknik Çalışma Grubu Toplantıları Eskişehir Valiliği’nin Yunus Emre Toplantı salonunda yapılmaktadır. Bu salonunun kişi kapasitesi 136 dinleyiciye ve 5 konuşmacıya göre tasarlanmıştır. 2 adet projeksiyon cihazıyla görsel destek olanağı sunulmuştur. Salonun tasarımı (Bkz. Şekil 4.3) aşağıdaki şekilde belirtildiği gibidir.

Şekil 4.3. Kurul toplantı salonu tasarımı (Araştırmacı X ile gösterilen yerden gözlemini gerçekleştirmiştir)

Kurulun toplantı salonunun tasarımında gri renk tonuyla belirtilen yerler konuşmacılara ayrılmıştır. Bu bölüm salon içi ortalama yükseltisinden yaklaşık 35 cm yukarıdadır. BMİKK toplantısında soldan sağa; konuşmacı, Vali Yardımcısı, Vali, İl Sağlık Müdürü oturmaktadır. Salonun ön koltuklarında ilgili kurumun üst düzey idarecileri, arka koltuklara doğru kurumların uzmanları ve diğer katılımcılar oturmaktadır.

Salonun yapısı hakkında kurum uzmanlarının rahatsızlığı kaydedilmiştir. “Bence o toplantı düzeninde de sıkıntı var. 1) Sinema salonu gibi izliyoruz. 2) Bu tür koordinasyon toplantıları daha az kişiyle oval masa etrafında yapılır. 3) Teknik çalışma grupları daha etkileşim içinde olabilecekleri mekanlarda toplanmalı. MGK salonu²² gibi (K9)”. Bir başka ifadeyle; “Bir kere psikolojik baskı oluyor haliyle ve bu da iletişimi engelliyor. Şöyle yüz yüze bakabileceğimiz yuvarlak ya da oval oturma düzeni olsa bazı fikirlerin daha kolay açığa çıkabileceğini düşünüyorum (K2)”. Kürsü hakkında ise K20’ye göre “Toplantı kürsüden olmamalı. Yüz yüze ve interaktif olmalı (K20)”.

Aktörlerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, oturma düzeni iletişim engeli oluşturmaktadır. Mevcut düzen nedeniyle üyeler yüz yüze bakamamaktadır. Gri renkle

²²Milli Güvenlik Kurulu salonu; oval oturma düzenine sahiptir. MGK genellikle 20-25 kişinin katıldığı üst düzey toplantıdır.

gösterilen kürsünün dinleyicilere göre daha yukarı bir seviyede olması orada oturanların konuşacağı algısını dinleyicilerde yaratmaktadır.

İletişim engellerinin geneline bakıldığında aşağıda verilen nedenlerin genellikle aktörler arası iletişimde engel teşkil ettiği görülmektedir.

- 1) Hiyerarşik pozisyon
- 2) Kanuni sınırlılıklar
- 3) Aktörlerin diğer aktörlere karşı olan tutumları
- 4) Kurul toplantı salonunun fiziki yapısı

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma ile elde edilen bulgular ışığında genel sonuçlar ve uyuşturucuyla mücadelenin il düzeyinde daha etkin bir şekilde yürütülebilmesi için öneriler paylaşılmıştır. Ayrıca gelecekte yapılmasının yararlı olacağı düşünülen çalışmalara değinilmiştir.

Uyuşturucu sorunu, çözümü çok zor ve karmaşık olan, toplumun ciddi bir bölümünü ilgilendiren ve durma noktası olmayan bir problemdir. Bu tür sosyal problemlerin çözümü birçok aktörün koordinasyon ve iş birliği içinde mücadele etmesini gerekli kılmaktadır. Türkiye’de uyuşturucu kullanımı ve bağımlılığı son yıllarda önemli ve öncelikli toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunla mücadeleye yönelik olarak 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi’yle her ilde olduğu gibi Eskişehir ilinde de BMİKK ve bunun altında BMİKK Teknik Çalışma Grupları oluşturuldu. Bu çalışmada, Eskişehir ili özelinde mevcut yapının işleyişi ve ilgili aktörlerin mücadele sürecindeki faaliyetleri koordinasyon ve iş birliği bağlamında incelenmiştir.

İlk olarak organizasyon yapısı ele alınmıştır. Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulan yapı, Sağlık Bakanlığı’nın koordinatörlüğünde hazırlanan çalışma usul ve esaslarla belirlenmiştir. Kurula Valinin başkanlık etmesi nedeniyle hiyerarşik bir yapı olduğu izlenimi edinilmesine rağmen sivil aktörlerin ve yerel yönetimlerin bu yapıda yer alması bunun bir ağ yapısı olduğunun göstergesidir. Koordinasyonun sağlanması için ayrı bir biriminin oluşturulması nedeniyle mevcut yapı ağ idari organizasyonu (network administrative organization) ile benzerlik göstermektedir.

Üye sayısı açısından değerlendirildiğinde; Kurul toplantısına katılan üye sayısı Çalışma Usul ve Esansları’nda yer alan ve katılması beklenenden fazladır. Bu durum, Kurul toplantılarının koordinasyonu sağlama amacının dışına çıkmasına ve hangi aktörün ne yaptığını duyurma toplantısı mahiyetinde bir ritüele dönüşmesine neden olmuştur. Kurulun BMİKK Teknik Çalışma Grupları’nın iş bölümü dahilinde yeniden oluşturulmasının ve her grubun kendi arasında toplanmasının etkililiği arttıracığı düşünülmektedir.

Toplantı aralıklarına ilişkin olarak aktörlerin genel kanaati toplantı aralıklarının yakın olduğu yönündedir. Toplantı aralıklarının mevcut durumu, bazı aktörlerin iş yükünü arttırmış ve motivasyon düşüklüğüne neden olmuştur. Her çalışma grubunun kendi arasında diğer gruplardan bağımsız toplanabilme olanağı olmalıdır. Uzmanlık

alanlarına göre oluşturulacak gruplarda fikirler daha kolay açığa çıkabilir. Böylece çalışma süreci daha etkin bir hale gelebilir.

Amaç ve vizyonun yazılı olarak tanımlanmaması ve düşük ilgi düzeyi koordinasyonun ve iş birliğinin sağlanmasını zorlaştıran başlıca nedenlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Aktörlerin üzerinde uzlaşabileceği ortak amacın ve vizyonun bulunması kurumlar arası iş birliğini güçlendirecektir.

Görev, yetki ve sorumlulukların açık ve net olarak tanımlanmaması Kurulun koordinasyonunu olumsuz yönde etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Aktörlerin çoğu görev tanımlarındaki eksikliklerden dolayı rol belirsizliği yaşamaktadır. Bu nedenle uyuşturucuyla mücadele konusunda uyum sorunu ve motivasyon düşüklüğü olduğu görülmüştür. Aktörlerin görevlerinin açık ve net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Görevlerini nasıl yerine getireceklerine yönelik de iş planları oluşturulmalıdır. Yetki konusunda ciddi problemler olduğu görülmüştür. Biçimsel yapıda Kurula ve aktörlere verilen yetki uyuşturucu ile etkin mücadele edebilmek için yeterli değildir. Bu mücadele sürecinde ya özel bir kanun yapılması ya organizasyonun kurumlar üzeri özerk bir yapıya kavuşturulması ya da yetki sınırlarının net bir şekilde çizilmesi gerekmektedir. Tüm bu belirsizlikler aktörlerin hareket kabiliyetini kısıtlamakta, dolayısıyla örgüt performansını düşürmektedir.

Kurula karar alma konusunda yetki verilmiştir. Fakat hangi konularda ve ne düzeyde karar alacağının sınırları çizilmemiştir. Ayrıca, Kurulun kararları nasıl alacağına ilişkin biçimsel bir düzenleme de yoktur. Bu nedenle aktörler Kurulun kararları nasıl alacağı konusunda fikir sahibi değildirler. Fakat uygulamada kararları Valinin alacağı yönünde geniş bir kanaat vardır. Alınan kararların uygulanabilmesi ise Kurulun yeterli yetkiye sahip olmasıyla mümkündür. Uygulamada Kurulun herhangi bir karar almadığı, toplantılarda ise aktörlerin kendi faaliyetlerini anlatan sunum yaptıkları görülmüştür. Karara bağlanacak herhangi bir önerinin ya da tasarının aktörler tarafından sunulmaması karar alınmamasının altında yatan temel nedenlerden biridir. Kararlar alınırken, Teknik Çalışma Grupları'nın uzmanlığında, akademisyenlerin bilimsel çalışmalarının verilerinden ve aktörlerin görüşlerinden faydalanmakta yarar vardır. Genel oy ilkesinin karar mekanizmasına yerleştirilmesi, aktörlerin daha etkileşim içinde çalışmalarını teşvik edecektir.

Maddi ve beşerî kaynak yönünden organizasyonun sıkıntıları mevcuttur. Kurula ayrılmış bir bütçenin olmaması, uygulama ya da herhangi bir projeyi destekleme konusunda organizasyonu kısıtlamaktadır. Kurumların uygulamada karşılaştıkları bir diğer sorun da sahada yetişmiş uzman personel eksikliğidir. Bununla beraber bazı kurumlar maddi kaynaklar yönünden güçlü altyapı ve tesislere sahipken diğer bazı kurumlar da beşerî yönden yeterlidir. Asıl sorun, kurumların sahip oldukları mevcut maddi ve beşerî kaynakların kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon eksikliğinden dolayı maksimum düzeyde kullanılamamasıdır.

Uyuşturucuyla mücadele sürecinin ildeki lideri olarak algılanan aktör, diğer aktörler tarafından takdir edilmektedir. Vizyon sahibi olması, fikirlere önem vermesi ve sürece olumsuz etki eden faktörleri azaltmak istemesi organizasyon liderinin olumlu özelliklerdir. Katılımcı lider özelliklerini taşıyan aktörün dönüşümcü lider olabilmesi yolundaki engellerin başında bürokratik yönetici olması ve yetki alanının dar olması gelmektedir.

Aktörler arasında güven düzeyi genel olarak düşüktür. Güven eksikliğinin en fazla hissedildiği alan bilgi paylaşımıdır. Bir kuruma ait bilgilerin paylaşılması sorumlu tutulma ve başına iş açma korkusu hislerini doğurmaktadır. Bu da diğer aktörlere güvensiz bir şekilde yaklaşılmasına neden olmaktadır. Kamu ve sivil toplum iş birliğini gerektiren konularda güven düzeyindeki eksiklik kendisini daha fazla hissettirmektedir. Devlet kurumları STK'ların rolünü kabul etmekle beraber özellikle bilgi paylaşımı gibi konularda kuşkuyla yaklaşmaktadırlar. STK'larla iş birliği sürecinde korkuya neden olan hukuki sorumlulukların mevzuatta yapılacak düzenlemelerle azaltılması yerinde olacaktır.

Organizasyonun aktör sayısı dikkate alındığında olumsuz çatışma düzeyi düşük ve şiddeti azdır. Organizasyonda kamu aktörlerinin çoğunluğu oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda, yetki hiyerarşisi nedeniyle çatışmaların daha az olduğu söylenebilir. Organizasyondaki olumsuz çatışma düzeyinin düşük olması, koordinasyon ve iş birliğinin daha kolay sağlanması için elverişli bir ortamı sunabilir.

Aktörler arasında resmî olmayan (informel) iletişim mekanizmasının kullanılması, resmi mekanizmanın getirdiği hantallığı ciddi ölçüde azalttığı görülmüştür. Normalde sadece resmi yazışmalarla yapılması gereken işlemlerde aktörler önce telefon görüşmesini tercih etmekte, mutabakat sağlandığı takdirde resmî yazışma aşamasına

geçmektedirler. Çoğunlukla kamu aktörlerinin kullandığı bu mekanizma, kırtasiyeciliğin büyük oranda önüne geçmiştir.

Aktörler arasındaki iletişim bağları, genellikle aktörlerin biçimsel açıdan zaruri olduğu hallerde kurulmuştur. Bunlar raporlama, bilgi paylaşma gibi zorunlu durumlardır. Fakat yerel yönetimler, akademisyenler ve STK'lar zaruri olmadığı halde iletişim bağları oluşturmuşlardır. İletişimin sıklığını belirleyen ölçüt ise aktörle biçimsel yönden ne sıklıkta iletişim kurulması gerektiğiyle paralellik göstermektedir. Aktörler arasındaki iletişimde engeller olduğu da görülmüştür. Bu iletişim engellerinin başlıca nedenleri ise aktörlerin hiyerarşik pozisyonları arasındaki farklılıklar, yasal sınırlılıklar, aktörlerin birbirlerine karşı olan tutumları ve iletişim ortamının fiziki yapısı olarak nitelendirilebilir.

Etkin bir iletişim için iletişimin yataylaşması gerekmektedir. BMİKK Teknik Çalışma Grupları'nın uzmanlık düzeyi arttırılarak hiyerarşik farklılıklardan kaynaklı iletişim engeli azaltılabilir.

Yapılan görüşmeler esnasında, daha etkin bir mücadele için aktörlere görüşleri sorulmuş ve ortaya çıkan öneriler aşağıda paylaşılmıştır.

- 1) Mücadele sürecini olumsuz etkileyen tüm faktörler incelenerek etkililik düzeyini arttıracak özel bir kanun yapılmalıdır.
- 2) Akademisyenlerin, AMATEM'in, Narkotik Şube Müdürlüğü'nün ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ortak çalışmasıyla; satıcı, kullanıcı ve risk grupları olmak üzere şehrin uyuşturucu haritası çıkarılmalıdır.
- 3) Bağımlı sayısının her geçen gün arttığı düşünüldüğünde AMATEM'in mevcut yatarak tedavi kapasitesi arttırılmalı ve tedavi olmak isteyenlere acil yatış işlemi yapılmalıdır.
- 4) Danışma merkezleri ve zarar azaltmaya yönelik birimler açılmalıdır.
- 5) Denetimli serbestlik mekanizması denetimli serbestlik kararı alınmış çalışan bireyler için iş hayatını etkilemeyecek düzeyde esnetilmelidir.
- 6) Eskişehir'deki ebeveyn becerilerine uygun bir eğitim programı geliştirilmelidir.
- 7) Yerel yönetimler uyuşturucuyla mücadele için bütçe kalemi oluşturmalıdır.
- 8) Mücadelenin maddi kaynaklarını tedarik edebilecek çok aktörlü finans birimi kurulmalıdır.

- 9) Toplumsal duyarlılığı arttırmaya ve halkla iş birliğini güçlendirmeye yönelik halkla ilişkiler kampanyası yapılmalıdır.

Bu çalışmada Eskişehir ilinde uyuşturucuyla mücadelede kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğini etkileyen faktörler belirlenerek uyuşturucuyla mücadele sürecinde arzulanan koordinasyonun ve iş birliğinin neden sağlanamadığı hususunda gelecek çalışmalara bir pencere açılmıştır. Gelecekte yapılacak olan araştırmalar için, uyuşturucu maddelerin kullanım ve bağımlılık boyutlarının araştırılması, mücadele eden aktörlerin de etkinlik düzeylerinin ölçülmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ackermann, F. ve Eden, C. (2011). Strategic management of stakeholders: theory and practice. *Long Range Planning*, 44 (3), 179-196.
- Akgül, A. ve Kaptı, A. (2010). Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadele politikası: politika süreç analizi. S. Özeren, Ö. Demir ve A. Sözer (Editörler), *Yerelden küresele sınıraşan suçlar* içinde, (s. 75-99). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Akgül, A. ve Marenin, O. (2007). Global developments in transnational police training: TADOC. H. Durmaz, B. Sevinç, A. S. Yayla ve S. Ekici (Editörler), *Understanding and responding to terrorism* içinde, (s. 84-98). Amsterdam: IOS Press.
- Almanzar, T., Aspinwall, M. ve Crow, D. (2017). Freedom of information in times of crisis: the case of Mexico's war on drugs. *Wiley Governance*, 31 (2), 321-339.
- Anderson, P., Braddick, F., Conrad, P., Gual, A., Hellmann, M. ve Matrai, S. (2017). *New governance of addictive substances and behaviours*. Londra: Oxford University Press.
- Ansel, C. ve Gash, A. (2010). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18 (4), 543-571.
- Arslan, D. ve Akbulut, Y. (2017). Sağlık Bakanlığı'nın uyuşturucuya yönelik politikalarının analizi. *Addicta: The Turkish Journal of Addictions*, 4 (2), 151-180.
- Atıcı Arayancan, A. (2017). *Dağın efendisi Hasan Sabbah ve Alamut* (4. baskı). İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Azak, S. (2014). *Bir kamu politikası analizi olarak uyuşturucu ile mücadele*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Babaoğlu, A. (1997). *Uyuşturucu ve tarihi: bağımlılık yapan maddeler*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Benligiray, S. (2016). *İnsan kaynakları yönetimi*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Berkan, İ. (14 Mart 2002). 6 yıl sonra gladio itirafı. *Radikal*, 7.
- Booth, M. (1997). *Haşhaştan eroine uyuşturucunun 6000 yıllık öyküsü*. (Çev: Ö. Arıkan). İstanbul: Sabah Kitapları.
- Brand, H. ve Michelsen, K. (2012). Collaborative governance: the example of health conferences. D. McQueen, M. Wismar, V. Lin, C. Jones ve M. Davies (Editörler), *Intersectoral governance for health in all policies structures, actions and experiences* içinde, (s. 165-184). Malta: European Observatory on Health Systems and Policies.
- Brandenburg, A., von Ferber, C. ve Nowak, M. (1994). Vernetzung und bürgerbeteiligung durch gesundheitskonferenzen. *Soziale Sicherheit*, 43 (5), 246-249.
- Burn, S. (2004). *Groups: theory and practice*. Toronto, Ontario: Thomson-Wadsworth.

- Candace, J., Hesterly, W. S. ve Borgatti, S. P. (1997). A general theory of network governance: exchange conditions and social mechanisms. *Academy of Management Review*, 22 (4), 911-945.
- Castells, M. (2005). *Ağ toplumunun yükselişi, enformasyon çağı: ekonomi, toplum ve kültür*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Charan, R. (1991). How networks reshape organizations - for result. *Harvard Business Review*, 69 (5), 104-115.
- Cılga, İ. (2009). Madde ve madde kullanımı ile mücadelede ulusal politika ve strateji öncelikleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20 (1), 7-31.
- Creswell, J. W. (2009). *Research desing, qualitative, quantitative, and mixed method approaches* (3. baskı). California: Sage Publications.
- Creswell, J. W. ve Brown, M. L. (1992). How chairpersons enhance faculty research: a grounded theory study. *Review of Higher Education*, 16 (1), 41-62.
- Çabuk, V. (2005). *Yasakların sultanı IV. Murat*. İstanbul: Emre Yayınları.
- Çetin, F. (2008). 1992 - 2006 yılları arasında uyuşturucu ve insan kaçakçılığı yönünden, *Türkiye Cumhuriyeti Polis Teşkilatı ve yabancı devlet polis teşkilatları arasında adli yardımlaşmalara AB sürecinin etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, N. (2012). Birleşmiş Milletler çerçevesinde uyuşturucu maddelerle mücadele. *Akademik Bakış Dergisi*, (28), 1-21.
- Derdiman, C. (2006). Uyuşturucu maddeler hakkında genel bilgi ve uyuşturucu maddelerle mücadele esasları. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 7 (28), 103-122.
- Dyer, J. H. ve Chu, W. (2003). The role of trustworthiness in reducing transaction costs and improving performance: empirical evidence from the United States, Japan, and Korea. *Organization Science*, 14 (1), 57-68.
- Emre, N. (1986). *Uyuşturucu madde suistimali ve kaçakçılığının önlenmesinde polis teşkilatının sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercan, Z. (2008). *Testi kırılmadan / bir narkotikçi gözüyle erken uyarı sistemi*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Erdinç, C. (2004). *Overdose Türkiye Türkiye'de eroin kaçakçılığı, bağımlılığı ve politikalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erhan, Ç. (1996). *Beyaz savaş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Eylenen, E. (2011). *Bağımlılık yapıcı madde tüketimini önlemeye yönelik örgütsel etkinlik analizi: Kütahya ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eymür, M. (1999). *Analiz*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Freeman, R. E., Harrison, J. S. ve Wicks, A. C. (2007). *Managing for stakeholders: survival, reputation and success*. Londra: Yale University Press
- Gaudin, J. (1998). Modern governance, yesterday and today. *International Social Science Journal*, 50 (155), 43-47.

- Goldsmith, S. ve Eggers, W. D. (2004). *Governing by network*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Gökçearsan, E., Özgür, Ö. ve Akgün, R. (2011). Social service need for the treatment of alcohol and substance addiction: AMATEM case. *International Journal of Academic Research*, 3 (2), 258-264.
- Gökler, R. ve Koçak, R. (2008). Uyuşturucu ve madde bağımlılığı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1 (2008), 89-104.
- Greer, S. (2012). Interdepartmental units an committees. D. McQueen, M. Wissmar, V. Lin, C. M. Jones ve M. Davies (Editörler) *Intersectoral governance for health in all policies structures, actions and experiences* içinde, (s. 101-127). Malta: European Observatory on Health Systems and Policies.
- Hermansson, H. M. (2016). Disaster management collaboration in Turkey: assessing progress and challenges of hybrid network governance. *Public Administration*, 94 (2), 333-349.
- Hızlan, C. ve Kuteş, M. (1999). Eskişehir merkez raporu. *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 18-19.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences*. California: Sage Publication.
- Human, S. E. ve Provan, G. K. (2000). Legitimacy building in the evolution of small-firm networks: a comparative study of success and demise. *Administrative Science Quarterly*, 45 (2), 327-365.
- Işık, M. ve Erdal, H. (2015). Türkiye'nin madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadele politikasının değerlendirilmesi ve yeni bir model önerilmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (2), 461-482.
- Jones, G. R. (2013). *Organizational theory: design and change*. Cambridge: Pearson.
- Kaptanağası, S. ve Baştürk, R. (1998). *Uyuşturucu afetine karşı nasıl bir mücadele?* İstanbul: Türk Yeşilay Cemiyeti Yayınları.
- Karadağ, C. ve Altıntoprak, E. (2008). Türkiye Psikiyatri Derneği alkol madde kullanım bozuklukları bilimsel çalışma birimi denetimli serbestlik uygulamalarının standardizasyonu grev grubu raporu. *Türk Psikiyatri Derneği Bülteni*, 7 (3), 47-55.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15. baskı). Ankara: Nobel Yayın.
- Kenis, P. ve Knoke, D. (2002). How organizational field networks shape interorganizational tie-formation rates. *Academy of Management Review*, 275-293.
- Kenis, P. ve Provan, K. (2007). Modes of network governance: structure, management and effectiveness. *Journal of Public Administration*, 27 (2) 229-252.
- Kenis, P. ve Provan, K. G. (2009). Towards an exogenous theory of public network performance. *Public Administration*, 87(3), 440-456.
- Kickbusch, I. ve Behrendt, T. (2013). *Implementing a health 2020 vision: governance for health in the 21st century making it happen*. Copenhagen: World Health Organization Regional Office for Europe.

- Klijn, E. H. (2008). Governance and governance networks in Europe: an assessment of 10 years of research on theme. *Public Management Review*, 10 (4), 505-525.
- Koçel, T. (2007). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Arıkan Basım.
- Köknel, Ö. (1976). *İnsanlık tarihi boyunca uyuşturucu madde sorunları*. İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Kula, S. (2015). Türk çocuk ceza adalet sistemi kamu politikalarının değerlendirilmesi ve işlevsel bir sisteme ilişkin çıkarımlar. *International Journal of Human Sciences*, 12 (2), 1416-1429.
- Lewis, B. (2016). *Haşhaşiler, İslâm'da radikal bir tarikat*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Li, L. (2005). The effects of trust and shared vision on inward knowledge transfer in subsidiaries intra- and inter-organizational relationships. *International Business Review*, 14 (1), 77-95.
- Luthans, F. (2011). *Organizational behavior: an evidence - based approach*. New York: McGraw-Hill.
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (2011). *Designing qualitative research* (5. baskı). California: Sage Publication.
- Metal, F. (1988). *Alkol, uyuşturucu, uyarıcı maddeler ve mücadelesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qalitative data analysis*. California: Sage Publication.
- Mumcu, U. (1998). *Silah kaçakçılığı ve terör* (27. baskı). Ankara: Uğur Mumcu Vakfı Yayınları.
- Newstrom, J. W. ve Davis, K. (1993). *Organizational behaviour: human behaviour at work*. New York: McGraw-Hill.
- Ökçün, A. (1971). *1920-1930 yılları arasında kurulan Türk anonim şirketlerinde yabancı sermaye*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Parlar, S. (1998). *Kirli işler imparatorluğu* (1. baskı). İstanbul: Bibliotek Yayınları.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3. baskı). California: Sage Publication.
- Pınarcı, M. (2014). *Uyuşturucu sorunu ve mücadele politikası*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Powell, W. W. (1990). Neither market nor hierarchy: network forms of organization. *Research in Organizational Behavior*, 295-336.
- Rethemeyer, R. K. ve Hatmaker, D. M. (2007). Network management reconsidered: an inquiry into management of network structures in public sector service provision. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18 (4), 617-646.
- Robins, P. (2009). Public policy making in Turkey: faltering attempts to generate a national drug policy. *Policy & Politics*, 37 (2), 289-306.
- Schivelbusch, W. (2000). *Keyif verici maddelerin tarihi, cennet, tat, ve mantık* (1. baskı). (Çev: Z. Aksu Yılmaz, Ankara: Dost Kitabevi.
- Silverman, D. (2015). *Interpreting qualitative data* (5. baskı). Londra: Sage Publication.

- Solgun, S. (2002). *Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve alternatif çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Stoker, G. (1998). Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal*, 50 (155), 17-28.
- Taylor-Powell, E., Rossing, B. ve Geran, J. (1998). *Evaluating collaboratives reaching the potential*. Wisconsin: Corporative Extention Publications.
- Termeer, C. (2009). Barriers to new modes of horizontal governance: a sense making experience. *Public Management Review*, 18 (3), 299-316.
- Topkaya, Ö. (2008). *Eroin bağımlılığı ile mücadelede yöntemlerine yönelik alternatif stratejik öneriler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal, Bilimler Enstitüsü.
- Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi. (2017). *2017 Türkiye uyuşturucu raporu*. Ankara: Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı.
- Uysal, N. (2015). *Küresel bir tehdit olarak uyuşturucu madde kaçakçılığı, kullanımı ve bunlarla mücadele stratejisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ufuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Uzman, M. O. (1941). *Tababeti ruhiye* (3. baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Uzzi, B. (1997). Social structure and competition in interfirm networks: the paradox of embeddedness. *Administrative Science Quarterly*, 42 (1), 35-67.
- Williamson, O. E. (1975). *Markets and hierarchies: analysis and antitrust implications*. New York: Free Press.
- Yazıcı, R. (1992). *Büyük skandallar konusunda meclisin reyî ret*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Yin, R. K. (2009). *Applications of case study research* (4. baskı). California: Sage Publication.
- Ysa, T., Colom, J., Albareda, A., Ramon, A., Carrion, M. ve Segura, L. (2014). *Governance of addictions: European public policies*. Oxford: Oxford University Press.
- EMCDDA. (2017). Avrupa uyuşturucu raporu 2017 trendler ve gelişmeler. <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4541/TDAT17001TRN.pdf>. (Erişim tarihi: 2.07.2018).
- EMCDDA. (2018). Turkey country drug report. http://www.emcdda.europa.eu/countries/drug-reports/2018/turkey_en. (Erişim tarihi: 29.05.2018)
- Esmer, Y. (2012). WVS wave 6 (2010-2014). <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp>. (Erişim tarihi: 24.06.2018)
- KİHBİ. (2018). Kuruluşu. <http://www.kihbi.gov.tr/kurulusu>. (Erişim tarihi: 17.03.2018).

- Thom, B., Beccaria, F., Bjerger, B., Duke, K., Eisenbach-Stangl, I., Herring, R., Houborg, E. (2015). ALICE RAP deliverable 2.1: Stakeholder ownership: a theoretical framework for cross national understanding and analyses of stakeholder involvement in issues of substance use, problem use and addiction. http://www.alicerap.eu/resources/documents/cat_view/1-alice-rap-project-documents/7-technical-reports.html?start=5. (Erişim tarihi: 20.05.2018).
- TUBİM. (2013). EMCDDA 2013 ulusal raporu (2012 verileri) Reitox ulusal temas noktası Türkiye yeni gelişmeler, trendler, seçilmiş konular. <http://www.narkotik.pol.tr/TUBIM/Documents/TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU%202013.pdf>. (Erişim tarihi: 1.06.2018).
- TUBİM. (2014). EMCDDA 2013 ulusal raporu (2012 veriler) Reitox ulusal temas noktası Türkiye yeni gelişmeler, trendler, seçilmiş konular. <http://www.narkotik.pol.tr/TUBIM/Documents/TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU%202014.pdf>. (Erişim tarihi: 21.05.2018).
- TUBİM. (2015). EMCDDA 2015 ulusal raporu (2014 verileri) Reitrox ulusal temas noktası Türkiye. <http://www.narkotik.pol.tr/TUBIM/Documents/TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU%202015.pdf>. (Erişim tarihi: 1.06.2018).
- TUBİM. (2018). *Tarihçe*. <http://www.narkotik.pol.tr/TUBIM/Sayfalar/HAKKIMIZDA.aspx>. (Erişim tarihi: 17.03.2018).
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2017). Narkoterörizm ile mücadele uyuşturucu pkk/kck. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/yayim/teror/Narkoterorizm_ile_mucadele.pdf. (Erişim tarihi: 27.05.2018).
- UNODC. (2017). World drug report 2017. https://www.unodc.org/wdr2017/field/WDR_2017_presentation_launch_version.pdf. (Erişim tarihi: 19.03.2018).
- UNODC. (2017). *World Drug Report 2017*. Viyana: UNODC.
- UNODC. (2018). World drug report 2017. https://www.unodc.org/wdr2017/field/WDR_2017_presentation_launch_version.pdf. (Erişim tarihi: 20.05.2018).
- Uyuşturucu ile Mücadele Daire Başkanlığı. (2016). Sentetik kannabinoidler. <http://www.narkotik.pol.tr/TUBIM/Documents/Sentetik%20Kannabinoidler%20Kitap%C3%A7%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>. (Erişim tarihi: 28.05.2018).
- Ysa, T.ve Albareda, A. (2018). ALICE-RAP network evaluation: Third wave survey. http://www.alicerap.eu/resources/documents/cat_view/1-alice-rap-project-documents/7-technical-reports.html?limitstart=0. (Erişim tarihi: 22.05.2018).

EKLER

EK-1. Araştırma Yapıldığını Gösterir Belge

Ana. Üni. Evrak Tarih ve Sayısı: 11/05/2018-E.45846

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 66166206-399
Konu : Mustafa Murat DALAR Hk.

İLGİLİ MAKAMA

ADI	: Mustafa Murat
SOYADI	: DALAR
BABA ADI	: Mehmet
DOĞUM YERİ VE TARİHİ	: Amasya-06.04.1992
UYRUĞU	: T.C.
ÖĞRENCİ NO	: 43027560928
BÖLÜMÜ	: İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı Tezli YL
KAYIT TARİHİ	: 02.08.2016

Yukarıda açık kimliği verilen Mustafa Murat DALAR, Enstitümüz İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programına 02.08.2016 tarihinde kaydını yaptırmış olup halen kayıtlı öğrencimizdir. Prof.Dr.Süleyman SÖZEN'in danışmanlığında yürüttüğü "Uyuşturucu ile Mücadelede Kurumlararası Koordinasyonun Rolü ve Önemi: Eskişehir İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştireceği mülakat görüşmeleri için kurumunuzca gerekli kolaylığın sağlanması için gereğini bilgilerinize arz/rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Emel ŞIKLAR
Müdür

Evrakı Doğrulamak İçin: <http://belgedogrulama.anadolu.edu.tr/enVision-Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BEL558N64> Pin Kodu: 37081
Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No: +90 222 335 08 95/3243/1261 Faks No: +90 222 335 05 95
E-Posta: sosens@anadolu.edu.tr İnternet Adresi: www.sosbilens.anadolu.edu.tr

Bilgi İçin: Gülşen YÜCEL
Unvan: Büro Personeli

EK-2. Bağımlılıkla Mücadele Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları

BAĞIMLILIKLA MÜCADELE KURULLARININ

ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 –(1) Bu usul ve esasların amacı 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuş olan Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)’nın oluşturacağı strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra edecek olan Bağımlılıkla Mücadele Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları (Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu) ve Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurulları ile bunlara bağlı faaliyet gösteren il teknik çalışma gruplarının çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 –(1) Bu usul ve esaslar; “Bağımlılıkla Mücadele Kurulu”, “Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları” (“Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu”, “Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu”, “Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu”, “Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu”, “Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu”) ve “Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurulları”nın kimlerden oluşacağı, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 –(1) Bu usul ve esaslar, 2017/23 sayılı Başbakanlık Genelgesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu usul ve esaslarda geçen;

- a) BMYK: Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunu,
- b) BMK: Bağımlılıkla Mücadele Kurulunu,
- c) BMTÇG: Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Gruplarını,
- d) UMTÇG: Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubunu,
- e) ABTÇG: Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubunu,
- f) BMİTÇG: Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubunu,
- g) TBMTÇG: Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubunu,
- g) DBMTÇG: Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu

- h) BMİKK: Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurullarını,
 - i) İlgili Bakanlık: Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu Üyesi Bakanlıklarını (Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı)
 - j) Genel Müdürlük: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünü,
 - k) Müdürlük: İl Sağlık Müdürlüklerini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kurulların Oluşturulması, Görevleri ve Çalışma Usul ve Esasları

Kurulların Oluşumu

MADDE 5-(1) Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)'nın oluşturacağı strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra etmek ve Bağımlılık ile Mücadele çalışmalarında güncel konuların tartışılarak hızlı ve etkili kararların alınması ve uygulanmasını sağlamak üzere Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu Başkanının onayı ile BMK ve BMTÇG'ları ("Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu", "Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu", "Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu", "Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu", "Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu") oluşturulur.

Bağımlılıkla Mücadele Kurulu (BMK)

MADDE 6- (1) BMK; TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşur.

- a) Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- b) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- c) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- ç) Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- d) Gençlik ve Spor Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- e) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- f) İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- g) Maliye Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- ğ) Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- h) Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- ı) Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- i) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
- j) Basın- Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü
- k) Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı
- l) Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı
- m) Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Müdürü

- n) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkan Yardımcısı
- o) Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcısı
- ö) Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı (TAPDK)
- p) BMYK Başkanı Danışmanı

(2) BMK; Yılda en az 6 defa olmak üzere 2 ayda bir, ayın 3. haftasında kurul başkanınca belirlenen günde toplanır. İhtiyaç halinde BMK başkanının davetiyle periyodik toplantı takvimine ilave ara toplantılar yapılabilir.

(3) Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Gruplarının toplantılarında alınan kararların değerlendirilmesi, BMK üyesi kurumlar tarafından güncel gelişmelerin paylaşılması gibi rutin gündem maddeleri dışındaki gündem maddesi önerileri BMK üyesi kurumların temsilcileri tarafından toplantı tarihinden en az 5 gün önce sekreteryadan sorumlu olan Halk Sağlığı Genel Müdürlüğüne iletilir.

(4) Toplantıların gündemi toplantı tarihinden en az 2 gün önce Kurul Başkanınca onaylanır ve kurul üyelerine iletilir. Toplantılara konusu itibarıyla teknik çalışma gruplarının üyeleri veya diğer uzmanlar davet edilebilir. Kurul toplantısının organizasyonu Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı tarafından koordine edilir.

(5) Teknik çalışma gruplarında alınan kararlar ve yapılan çalışmalara yönelik raporlar 4 ayda bir Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)'na sunulur.

(6) BMK'nın görevleri şunlardır:

- a) Bağımlılıkla mücadele çalışmalarını, BMYK'na sunmak.
- b) BMYK kararlarının uygulanmasını sağlamak.
- c) Bağımlılıkla mücadele politikalarını geliştirmek.
- ç) Tüm üyelerce, kendi kurum ve kuruluşlarında yürütülen bağımlılıkla mücadele çalışmalarının takip ve koordinasyonunu yapmak.
- d) Kurum ve kuruluşlar arası iş birliğini sağlamak.
- e) Toplantı gündemini oluşturan maddeler hakkında görüş bildirmek.
- f) Toplantı gündem maddeleri dışında da çalışmaları geliştirici önerilerde bulunmak.

Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları

MADDE 7-(1) Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları aşağıda yer alan teknik çalışma gruplarından oluşur:

- a) Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- b) Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- c) Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- d) Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu
- e) Bağımlılıkla Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu

(2) Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları, Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısının koordinasyonunda, aşağıda yer alan kurum ve kuruluşlar tarafından görevlendirilecek en az daire başkanı seviyesinde, kurumları adına çalışma gruplarında karar verebilecek birer temsilcisinden oluşur.

- a) Adalet Bakanlığı,
- b) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı,

- c) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
- ç) Dışişleri Bakanlığı,
- d) Gençlik ve Spor Bakanlığı,
- e) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı,
- f) İçişleri Bakanlığı,
- g) Maliye Bakanlığı,
- ğ) Milli Eğitim Bakanlığı,
- h) Sağlık Bakanlığı,
- ı) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,
- i) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı,
- j) Basın- Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü,
- k) Diyanet İşleri Başkanlığı,
- l) Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü,
- m) Mali Suçları Araştırma Kurulu,
- n) Türkiye Yeşilay Cemiyeti,
- o) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,
- ö) Türkiye İstatistik Kurumu,
- p) Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK),

(3) Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları konuya ve gündem yoğunluğuna göre ayrı ayrı toplanabileceği gibi iki veya daha fazla grup aynı anda toplanabilir. Gruplar en geç 2 ayda bir o ayın 2. haftasında çalışma grupları koordinatörünün uygun göreceği günde toplanır. Ancak Teknik Çalışma Grupları Koordinatörünün talebi üzerine gruplar periyodik toplantı takvimine ilave olarak gündem konusuna uygun üye ve uzmanlarla bir araya gelir.

(4) BMİKK ve diğer kurullarda alınan kararların değerlendirilmesi, kurumlar tarafından güncel gelişmelerin paylaşılması gibi rutin gündem maddeleri dışındaki gündem maddesi önerileri, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları üyesi kurumların temsilcileri tarafından Genel Müdürlüğe toplantı tarihinden en az 3 gün önce iletilir. Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları Koordinatörünün onayladığı gündem ise toplantı tarihinden en az 2 gün önce çalışma grubu üyeleriyle paylaşılır.

(5) Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları toplantılarında alınan kararlar ve yapılan çalışmalara yönelik raporlar her 2 ayda bir BMK'ya sunulur.

(6) Bağımlılıkla Mücadele Teknik Çalışma Grupları'nın görevleri şunlardır:

- a) Bağımlılık ile mücadele çalışmalarını BMK'ya sunulmak üzere raporlamak.
- b) BMTÇG kararlarının uygulanmasını sağlamak.
- c) Bağımlılık ile mücadele çalışmaları kapsamında uluslararası gelişmeleri takip etmek.
- ç) Kendi kurum ve kuruluşlarında yapılması planlanan bağımlılıkla mücadele çalışmalarında görev almak.
- d) Kurum/kuruluş içi iş birliğini sağlamak.
- e) Üye kurum ve kuruluşlarla iş birliği sağlamak.
- f) Bağımlılıkla ile mücadele çalışmaları kapsamında istenilen bilgiyi iletmek.
- g) Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından yapılan raporlamalara ve iş birliği beklenen diğer çalışmalara katkı sağlamak.
- ğ) BMK'ya iletilmesi gereken konuları tespit etmek.

- ı)Yapılan çalışmaların kurum ve kuruluşların yereldeki teşkilatlarına yaygınlaştırılmasını sağlamak.
- h) Yereldeki faaliyetleri organize etmek

Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurulları (BMİKK)

MADDE 8- (1) BMİKK, illerde Vali başkanlığında, Ek-1 de yer alan kurumların İl/İlçedeki en st düzey temsilcilerinden oluşur. İhtiyaç halinde, Valilerin uygun gördüğü ilçelerde Kaymakam başkanlığında olmak üzere Ek-1 'de yer alan Kurum ve Kuruluşların İlçedeki en st düzey temsilcilerinden teşkil ilçe kurulları oluşturulabilir.

(2) BMİKK; yılda en az 6 defa olacak şekilde 2 ayda bir, ayın 3. haftasında kurul başkanınca belirlenen günde toplanır.

(3) İhtiyaç halinde, BMİKK başkanı tarafından onaylanmış toplantı gündemi planlanan toplantı tarihinden en az 3 gün önce kurul üyelerine iletilerek normal takvim dışındaki ara toplantılara kurul yeleri davet edilebilir. Kurul toplantısının organizasyonu İl Sağlık Müdürü/İlçe Sağlık Müdürü tarafından koordine edilir.

(4) BMİKK Teknik alışma Gruplarında alınan kararların değerlendirilmesi, kurumlar tarafından güncel gelişmelerin paylaşılması gibi rutin gündem maddeleri dışındaki gündem maddesi nerileri BMİKK yesi kurumların temsilcileri tarafından kurulun sekreteryasını yürüten müdürlüğe toplantı tarihinden en az 5 gün önce iletilir. Kurul Başkanının onayladığı gündem ise toplantı tarihinden en az 3 gün önce kurul üyeleriyle paylaşılır.

(5) BMİKK toplantılarında alınan kararlar ve yapılan çalışmalara yönelik raporlar toplantı tarihinden sonra en geç 1 hafta içinde Genel Müdürlüğe belirlenmiş rapor formatına uygun olarak Genel Müdürlüğe iletilir.

(6) BMİKK, il tarafından hazırlanan eylem planına ve toplantı kararlarına istinaden her yıl aralık ayında yıllık faaliyet raporu hazırlayarak Genel Müdürlüğe iletir.

(7) BMİKK'in görevleri şunlardır:

- a) İllerindeki bağımlılık ile mücadele çalışmalarını takip etmek.
- b) Bağımlılık ile mücadele konusunda ulusal stratejileri göz önünde bulundurarak illerin kendilerine has tarih, kültür ve coğrafi konumlarına göre yerel stratejileri belirlemek.
- c) İllerindeki alınacak tedbirleri belirlemek, yürütülmesini sağlamak.
- ) Toplantıda alınan kararları uygulamak.
- d) Kurulda temsil edilen her kurum ve kuruluşun kendi merkez teşkilatına rapor hazırlamasını sağlamak.
- e) İllerindeki bağımlılık ile mücadele çalışmalarında yeni politikalar belirlemek.
- f) Gerektiğinde evre illerin kurulları ile iletişime geçmek.
- g) Merkez teşkilattan gelen talimatları iş birliği içerisinde uygulamak.
- ę) Yaşanan aksaklıkları merkez teşkilata bildirmek.
- h) alışılan konuların ve güncel gelişmelerin raporunu BMYK sekreteryasını yürüten kuruma iletmek.
- ı) İş birliği ile yrtlen çalışmalarda yaşanabilecek aksaklıkların üzümünü sağlamak.
- i) Gerçekleştirilen faaliyetleri yıllık olarak değerlendirmek ve BMYK sekreteryasına raporlamak.
- j) Toplantı gündemini oluşturan maddeler hakkında görüş bildirmek.

k) Teknik çalışma gruplarının faaliyetlerine katkı sağlamak

(8) Teşkil olunan BMİKK altında vali/kaymakam onayı ile vali yardımcısı/kaymakam başkanlığında illerde Ek-2 de belirtilen Kurum ve Kuruluş temsilcilerinden ilçelerde Ek-2'de yer alan Kurum ve Kuruluşların varsa ilçedeki en üst düzey temsilcileri ile Kaymakamın uygun göreceği diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşan İl/İlçe Bağımlılık ile Mücadele Teknik Çalışma Grupları (İl/İlçe Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, İl/İlçe Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, İl/İlçe Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, İl/İlçe Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu, İl/İlçe Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu) teşkil olunur.

BMİKK Teknik Çalışma Grupları;

a) Her ay olmak üzere yılda 12 defa, ayın 2. haftasında çalışma grubu başkanınca belirlenen günde, toplanır.

b) Teknik çalışma grubu toplantıları konuya, gündem yoğunluğuna ve katılımcı durumuna göre ayrı ayrı yapılabileceği gibi uygun görülenler birlikte de toplanabilir. Teknik çalışma grubu toplantısının organizasyonu ve sekretaryası, il merkezinde İl Sağlığı Müdürlüğü, ilçelerde ise İlçe Sağlığı Müdürlüğü tarafından koordine edilir.

c) Daha önceki BMİKK Teknik çalışma grubu toplantısında alınan kararların değerlendirilmesi, kurumlar tarafından güncel gelişmelerin paylaşılması gibi rutin gündem maddeleri dışındaki gündem maddesi önerileri, BMİKK Teknik çalışma grubu üyesi kurumların temsilcileri tarafından teknik çalışma grubunun sekretaryasını yürüten müdürlüğe toplantı tarihinden en az 5 gün önce iletilir. Teknik çalışma grubu başkanının onayladığı gündem ise toplantı tarihinden en az 3 gün önce kurul üyeleriyle paylaşılır.

d) BMİKK Teknik çalışma gruplarında alınan kararlar ve yapılan çalışmalara yönelik raporlar, toplantı tarihinden en geç 1 hafta sonra Müdürlükçe belirlenmiş rapor formatına uygun olarak Müdürlüğe iletilir.

(9) BMİKK Teknik çalışma gruplarının görevleri şunlardır:

- a) BMİKK kararlarını uygulamak.
- b) İlgili kurumlarda projeler geliştirmek.
- c) Ulusal stratejileri uygulamak.
- d) BMİKK'ye rapor arz etmek.
- e) Yerele özgü önleme programlarını hazırlamak.
- f) Yerele özgü önleme programlarını BMİKK'ye görüşe sunmak.
- g) Yerele özgü önleme programlarını uygulamak.
- h) Sosyal uyuma ilişkin yerele özgü programlar geliştirmek.
- i) Gerekli olduğu takdirde iş birliği içerisinde yerel halkın faydalanacağı birimleri oluşturmak ve denetlemek.
- j) Yerel medya organlarını bilgilendirmek ve iş birliği içerisinde halka yönelik hizmetler geliştirmek.
- k) Yerele özgü iletişim stratejilerini oluşturmak.
- l) Önemli gün ve haftalarda yerel medyayı aktif kullanmak adına çalışmalar yapmak.
- m) İl genelinde verilerin kayıtlarını oluşturmak ve BMİKK'ye sunmak.

Kurullara İlişkin Ortak Düzenlemeler

MADDE 9- (1) Kurul /teknik çalışma gruplarını teşkil edecek üyelerin görevlendirmeleri, ilki usul esasların yayım tarihinden en geç 15 gün içerisinde olacak şekilde her yıl ocak ayının ilk onbeş gününde birer yıllık periyotlar halinde yapılarak Kurul/teknik çalışma gruplarının sekreteryasından sorumlu Genel Müdürlüğe/Müdürlüğe iletilir. Görev değişikliği veya başka sebeplerle kurul üyelerinde yapılacak değişiklikler, eski üye görevinden ayrıldıktan sonra en geç bir hafta içinde yapılır ve yeni üyenin iletişim bilgileri sekreteryadan sorumlu Genel Müdürlüğe /Müdürlüğe iletilir.

(2) Kurul / teknik çalışma gruplarında görevlendirilmiş üyeler, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın iki defa üst üste veya bir üyelik döneminde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç olmak üzere toplam üç defadan fazla devamsızlık yapamazlar. Mazereti sebebiyle kurul / teknik çalışma grubu toplantısına katılmayan üyenin yerine kendisiyle eşdeğer veya vekili pozisyonunda bir kişinin toplantıya iştiraki üyenin sorumluluğunda sağlanır.

(3) Kurul / teknik çalışma grubu toplantılarının temel amaçlarından biri de, kurul üyeleri arasında bilgi alışverişi ve güçlü işbirliklerinin oluşturulmasıdır.

Bu sebeple kurul toplantılarında kurul üyesi kurumların bağımlılık alanındaki kurumsal faaliyetleri ve yaşadıkları sorunları içeren sunumlar yapılacaktır. Bu kapsamda her kurul toplantısında en az iki kurum sırasıyla yaptıkları faaliyetleri, yaşadıkları sorunları ve yapacaklarını kurula arz edecektir.

Kurum amirlerinin yaptığı sunumla başlayan toplantılar diğer üyelerin katkı sağladığı gündem maddeleri ile devam edecektir. İhtiyaç duyulduğunda katkı sağlaması amacıyla bu belgede yer almayan diğer kurum ve kuruluşlar da kurul /teknik çalışma grubu toplantılarına davet edilir.

(4) Kurul /teknik çalışma grubu kararları, EK 3'de yer alan karar belgesine işlenerek üyelere imzalanır. Kararla ilgili farklı görüşü olanlar, bu görüşlerini karar belgesinde belirtebilir.

(5) Kurul /teknik çalışma grubu toplantılarında alınan herhangi bir kararın bilimsel açıdan değerlendirilmesi ihtiyacının ortaya çıkması durumunda ilgili Bakanlıklarca kurulmuş olan bilim kurulları uzmanlık alanları doğrultusunda ilgili konuları gündeme alır. Bilim kurulunca alınan kararlar ilgililere yazılı olarak bilim komisyonlarının koordinasyondan sorumlu Bakanlıklarca iletilir.

Yürütme

MADDE 10 –(1)Bu çalışma usul ve esaslar;

- a) Merkezde ilgili Başbakan Yardımcısının riyaseti ve görevlendirilmiş olan Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı koordinatörlüğünde, BMK üyesi diğer ilgili Kurum/Kuruluşlarca yürütülür.
- b) İllerde, Valilerin riyaseti ve İl Sağlık Müdürlüklerinin koordinatörlüğünde, BMİKK'yı oluşturan Kurum/Kuruluşlarca yürütülür.

Ek-1) BMİKK Üye Tablosu

2) BMİKK Alt Çalışma Grubu Üye Tablosu

3) Karar Tutanağı

Ek: 1

Bağımlılık ile Mücadele İl Koordinasyon Kurulu (BMİKK)	
Valilik	Vali
Adli Tıp Kurumu	Adli Tıp Kurumu Grup Başkanı / bulunmadığı illerde Adli Tıp Kurumu Şube Müdürü
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
Belediye	Belediye Başkanı/Genel Sekreter
Ceza İnfaz Kurumu	Ceza İnfaz Kurumu İl Müdürü
Cumhuriyet Başsavcılıkları	Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Savcısı
Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürü
Denetimli Serbestlik Müdürlüğü	Denetimli Serbestlik Müdürü
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü	Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürü/bulunmadığı illerde Bölge Amiri/bulunmadığı illerde Kısım Amiri
İl Emniyet Müdürlüğü	İl Emniyet Müdürü
İl Jandarma Komutanlığı	İl Jandarma Komutanı
İl Kültür Müdürlüğü	İl Kültür Müdürü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Özel İdaresi (Bulunan illerde)	İl Özel İdaresi Genel Sekreteri
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları (Spor kulüpleri, Dernekler, Cemiyetler)	STK Temsilcileri, Spor Kulübü, Dernek ve Cemiyet Başkanları
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	RTÜK Bölge Temsilcileri (İstanbul-İzmir-Diyarbakır)
Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı/ Sahil Güvenlik Grup Komutanlığı (Bulunan illerde)	Sahil Güvenlik Bölge Komutanı / Sahil Güvenlik Grup Komutanı
Türkiye İstatistik Kurumu	TÜİK Bölge Müdürü
Üniversite	Rektör / Rektör Yardımcısı
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler; (Halk Sağlığı, Ruh Sağlığı Hastalıkları, Göğüs Hastalıkları, Kardiyoloji, Psikoloji, İletişim, Gazetecilik, Halkla İlişkiler, Aile Hekimliği, Sosyal Hizmet, Çocuk Gelişimi, Sosyoloji vb.)	Akademisyenler
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürü

Ek: 2

İl Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu İl Alkol Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu	
Valilik	Vali Yardımcısı
Adli Tıp Kurumu	Adli Tıp Kurumu Grup Başkanı / bulunmadığı illerde Adli Tıp Kurumu Şube Müdürü
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
Basın Meslek Kuruluşları	Basın Meslek Kuruluşları Temsilcileri
Belediye	Belediye Başkanı/Genel Sekreter
Ceza İnfaz Kurumu	Ceza İnfaz Kurumu İl Müdürü
Cumhuriyet Başsavcılıkları	Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Savcısı
Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Çevre ve Şehircilik İl Müdürü
Denetimli Serbestlik Müdürlüğü	Denetimli Serbestlik Müdürü
Esnaf ve Sanatkarlar Odalar Birliği	Esnaf ve Sanatkarlar Odalar Birliği Başkanı
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gençlik Merkezi	Gençlik Merkezi İl Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü	Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürü/bulunmadığı illerde Bölge Amiri/bulunmadığı illerde Kısım Amiri
İl Emniyet Müdürlüğü	İl Emniyet Müdürü
İl Garnizon Komutanlığı	İl Garnizon Komutanı
İl Jandarma Komutanlığı	İl Jandarma Komutanı
İl Kültür Müdürlüğü	İl Kültür Müdürü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Özel İdaresi (Bulunan illerde)	İl Özel İdaresi Genel Sekreteri
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları (Spor kulüpleri, Dernekler, Cemiyetler)	STK Temsilcileri, Spor Kulübü, Dernek ve Cemiyet Başkanları
Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı/ Sahil Güvenlik Grup Komutanlığı (Bulunan illerde)	Sahil Güvenlik Bölge Komutanı / Sahil Güvenlik Grup Komutanı
Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı	Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı/Genel Sekreter
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler; (Halk Sağlığı, Ruh Sağlığı Hastalıkları, Psikoloji, Aile Hekimliği, Sosyal Hizmet, Çocuk Gelişimi, Sosyoloji vb.),	Akademisyenler
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürü

İl Tütün Bağımlılığı ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu	
Valilik	Vali Yardımcısı
Basın Meslek Kuruluşları	Basın Meslek Kuruluşları Temsilcileri
Belediye	Belediye Başkanı/Genel Sekreter
Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği	Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliği Başkanı
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gençlik Merkezi	Gençlik Merkezi İl Müdürü
Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü
Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü	Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürü/bulunmadığı illerde Bölge Amiri/bulunmadığı illerde Kısım Amiri
İl Emniyet Müdürlüğü	İl Emniyet Müdürü
İl Jandarma Komutanlığı	İl Jandarma Komutanı
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları (Spor kulupleri, Dernekler, Cemiyetler)	STK Temsilcileri, Spor Kulübü, Dernek ve Cemiyet Başkanları
Sahil Güvenlik Bölge Komutanlığı/ Sahil Güvenlik Grup Komutanlığı (Bulunan illerde)	Sahil Güvenlik Bölge Komutanı / Sahil Güvenlik Grup Komutanı
Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı	Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı/Genel Sekreter
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler; (Halk Sağlığı, Göğüs Hastalıkları, Kardiyoloji, Psikoloji, Aile Hekimliği, Çocuk Gelişimi, Sosyoloji vb.)	Akademisyenler
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürü

İl Davranışsal Bağımlılıklar (Teknoloji ve Kumar Bağımlılığı) ile Mücadele Teknik Çalışma Grubu	
Valilik	Vali Yardımcısı
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
Basın Meslek Kuruluşları	Basın Meslek Kuruluşları Temsilcileri
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gençlik Merkezi	Gençlik Merkezi İl Müdürü
İl Kültür Müdürlüğü	İl Kültür Müdürü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları (Spor kulupleri, Dernekler, Cemiyetler)	STK Temsilcileri, Spor Kulübü, Dernek ve Cemiyet Başkanları
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler; (Halk Sağlığı, Ruh Sağlığı, Hastalıkları, Psikoloji, Çocuk Gelişimi, Sosyoloji vb.)	Akademisyenler

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürlüğü	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar İl Müdürü
--	---

İl Bağımlılık ile Mücadele İletişim Teknik Çalışma Grubu	
Valilik	Vali Yardımcısı
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü
Basın Meslek Kuruluşları	Basın Meslek Kuruluşları Temsilcileri
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü
Gençlik Merkezi	Gençlik Merkezi İl Müdürü
İl Emniyet Müdürlüğü	İl Emniyet Müdürü
İl Kültür Müdürlüğü	İl Kültür Müdürü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İl Milli Eğitim Müdürü
İl Müftülüğü	İl Müftüsü
İl Sağlık Müdürlüğü	İl Sağlık Müdürü
İlgili Sivil Toplum Kuruluşları	STK Temsilcileri ve gönüllüler
Üniversitenin uygun görülen bölümlerinden akademisyenler; (İletişim, Gazetecilik, Halkla İlişkiler, Halk Sağlığı, Psikoloji, Sosyal Hizmet, Çocuk Gelişimi, Sosyoloji vb.)	Akademisyenler

Ek: 3

TOPLANTI TUTANAĞI				
YER				Tarih: Saat:
KATILIMCILAR	KURUMU	ADI SOYADI	UNVANI	E-POSTA/TEL.
TOPLANTI GÜNDEMİ				
1.				
2.				
TOPLANTI SÜRECİ				
Daha Önceki Toplantıda Alınan Kararlar			Daha Önceki Toplantıda Alınan Kararlara Yönelik Bu toplantıya Kadar Yapılanlar	
TOPLANTI KARARLARI				
1.				
2.				
3.				
4.				

EK-3. Görüşme Kılavuzu

- 1) Uyuşturucuyla mücadelede kurumunuzun görevleri nelerdir?
- 2) Uyuşturucuyla mücadelede görev, yetki ve sorumluluklarınız açık ve net olarak ilgili mevzuatta düzenlendiğini düşünüyor musunuz? Düşünmüyorsanız neler olmalı?
- 3) Uyuşturucuyla mücadelede kurum olarak karşılaştığınız temel sorunlar nelerdir?
- 4) Uyuşturucuyla mücadelede kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinin önemli olduğunu düşünüyor musunuz?
 - a) Diğer kurumların, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğine gereken önemi verdiğini düşünüyor musunuz?
 - b) Diğer kurumlarla koordinasyonu sağlamaya yönelik ne tür mekanizmalar mevcuttur?
 - c) Size göre kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğinde deneyimlediğiniz temel sorunlar nelerdir? Bu güçlükleri aşmak için önerileriniz nelerdir?
- 5) Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulu hakkında
 - a) Uyuşturucuyla mücadelede yeterince etkin mi?
 - b) Toplantı aralıkları sizce yeterli mi?

- c) Kuruldaki üye sayısı sizce artırılmalı mıdır yoksa azaltılmalı mıdır?
- d) Kurulda bulunan üyeler arasında karşılıklı güven düzeyi ne ölçüdedir?
- e) Kurulun karar alma karar ve yürütme mekanizmaları nasıl işlemektedir?
- f) Kurulun daha etkin çalışabilmesi için önerileriniz nelerdir?
- g) Kurul toplantısı dışında gerekli gördüğünüz her an bilgi alışverişi sağlayabiliyor musunuz?
- 6) Sivil toplum kuruluşlarının uyuşturucuyla mücadelede önemli rolü olduğunu düşünüyor musunuz? Ne tür rolleri olabilir? İş birliğine yatkın ve istekli midirler?
- 7) Merkezde yer alan TUBİM etkin bir koordinasyon sağlamakta mıdır?
- 8) Belediyelerin uyuşturucuyla mücadelede etkin rol oynadığını düşünüyor musunuz? Önerileriniz nelerdir?
- 9) Eskişehir’de uyuşturucu madde kullanımının yaygın olmasının nedenleri nelerdir?
- 10) Uyuşturucu ile mücadelede yasalar ve politik duruşlar yeterli midir? Nasıl olmalıdır?